

Program

Svenska historikermötet

10–12 maj 2017

Mittuniversitetet – Campus Sundsvall

Mittuniversitetet
MID SWEDEN UNIVERSITY

Innehållsförteckning

Svenska Historiska Föreningen hälsar välkommen! 3
Välkomna till Sundsvall och Mittuniversitetet! 4
Konferensinformation 6
Program 8
Plenarföredrag 9
Sammanfattning av samtliga sessioner 11
Session 1 16
Session 2 27
Session 3 40
Session 4 53
Session 5 67
Session 6 77
Session 7 88
Sessioner, i alfabetisk ordning 98
Sessionsdeltagare, i alfabetisk ordning 102
Områdeskarta 108
Schema för samtliga sessioner 110

Svenska Historiska Föreningen hälsar välkomna till Svenska historikermötet 2017!

För sjunde gången går Svenska historikermötet av stapeln, denna gång i Sundsvall. Det är därmed den första – man säkerligen inte den sista – gången i historien som mötet hålls i Norrland. Sedan starten i slutet av 1900-talet har mötena utvecklats till den självklara återkommande mötesplatsen för svenska historiker och till ett mycket uppskattat inslag inom svensk historievetenskap, där hela den historiska forskningens bredd finns representerad. I det avseendet är historikermötena unika och fyller en viktig funktion i det frodiga och ofta brokiga svenska historielandskapet.

Historikermötena är en av Svenska Historiska Föreningens viktigaste aktiviteter, vid sidan av utgivningen av *Historisk tidskrift*, som sedan 1881 är centralorganet för svensk historisk forskning. Det hade dock inte varit möjligt för föreningen att arrangera mötena utan det engagemang och arbete som våra kollegor på olika lärosäten runt om i landet lägger ned på genomförandet: Linköping 1999, Örebro 2002, Uppsala 2005, Lund 2008, Göteborg 2011, Stockholm 2014 och nu Sundsvall 2017.

Å Svenska Historiska Föreningens och dess medlemmars vägnar vill jag därför rikta ett varmt tack till Mittuniversitetet och alla kollegor som har arbetat i flera år med att förbereda Historikermötet 2017. Jag är säker på att det kommer att bli en lika stimulerande och trivsam tillställning som de tidigare mötena och att vi alla får många möjligheter att både presentera och ta del av den aktuella historieforskningen i Sverige. Lika viktigt är möjligheterna att knyta kontakter med kollegor från hela landet och på så sätt stimulera till framtida samarbeten och utbyten av idéer, perspektiv och forskningsresultat.

Med det önskas alla mötesdeltagare och medlemmar i Svenska Historiska Föreningen välkomna till Sundsvall och tre spännande dagar vid den historievetenskapliga forskningens frontlinjer!

Stefan Amirell
Ordförande för Svenska Historiska Föreningen

Välkomna till Sundsvall och Mittuniversitetet!

Tre år går fort! Sedan vi träffades i Stockholm 2014 har arbetet pågått med att förbereda 2017 års Historikermöte. Denna gång ses vi i Sundsvall för tre innehållsrika och spännande dagar. Vi i organisationskommittén har gjort vårt bästa för att skapa en intressant konferens. På onsdag respektive torsdag eftermiddag har två inbjudna internationella forskare, Sheila Fitzpatrick och Brad Gregory, keynote-sessioner kring konferensens tema, Revolution. Med det temat vill vi sätta fokus på historiska förändringar, och på förändring och kontinuitet som problemkomplex inom historisk forskning. Temat innebär att märkesåren 1517 och 1917 ges en särskild ställning på mötet. Fitzpatricks och Gregorys sessioner, med efterföljande moderatorledd frågestund, pågår klockan 13.00–15.00 i aulan på Västermalm skola.

Efter första dagens slut bjuder Sundsvalls kommun in till mingel i Stadshuset, och på torsdag äger konferensmiddagen rum i Folkets Hus. För dig som vill veta mer om ”stenstadens” spännande och vackra arkitektur erbjuder vi, i samarbete med Kulturmagasinet, under alla tre konferensdagar stadsvandringar i Sundsvalls unika stadskärna. Dessutom, med hjälp av SCA, visas Sundsvallsdistriktets industrihistoria upp genom besök på Merlo slott och Galtströms bruk. Ett stort tack vill vi rikta till Kulturmagasinet, Sundsvalls kommun och SCA för hjälp med dessa delar av programmet och för det ekonomiska stödet.

Men mötet är ingenting utan dess många forskare. Det har totalt blivit omkring 120 sessioner, med deltagare även från många andra discipliner och från när och fjärran. Sessionerna äger rum på campus Åkroken, beläget där Sundsvall först uppstod. Vi vill avslutningsvis tacka alla medverkande och hälsa er alla välkomna till Sundsvall och Mittuniversitetet!

Historikerna på Mittuniversitetet, genom
Glenn Svedin
Ordförande i organisationskommittén

För stödet vill Historieämnet på Mittuniversitetet tacka SCA – ett norrländskt skogsbolag!

SCA grundades 1929 som ett holdingbolag för ett antal norrländska skogsindustriföretag med framför allt massa och sågade trävaror i produktportföljerna. Företaget bildades på initiativ av Handelsbanken och Ivar Kreuger. Kreuger såg SCA som fröet till ett globalt massamonopol, liknande det tändsticksmonopol han redan hade hunnit bygga upp, därav namnet Svenska Cellulosa Aktiebolaget, mallat efter Svenska Tändsticks Aktiebolaget.

Men företagen som kom att utgöra SCA hade en mycket längre historia än så. De tidigaste rötterna går tillbaka till de första järnbruken i regionen, Galtströms Bruk i södra Medelpad och Graningebruk i Ångermanland. Båda fick sina privilegier 1673 och utgjorde de första industrier som anlades i denna i övrigt ganska glesbefolkade skogs-, jordbruks- och fiskebygd.

1849 anlades Sveriges första ångsåg i Tunadal i Sundsvall och markerade inledningen av ett mycket dynamiskt halvsekel, när Norrlandskusten och inte minst Sundsvall sjöd av aktivitet. Nya industrier anlades och människor från hela Sverige lockades till regionen för arbete i sågverk och skogsbruk. Tidigare ganska orörda skogar blev nu genomhuggna i jakten på timmer, från söder mot norr och från kusten mot fjällen.

Efter förrförra sekelskiftet kompletterades sågverken med massaproduktion, mekanisk massa och sulfitmassa. I båda fallen var det massaved av gran som var råvaran, men det fanns ingen avsättning för klenare dimensioner av tall. Det nybildade SCAs första beslut blev därför att bygga Östrands massafabrik, SCAs första och Europas största sulfatmassafabrik.

Efter kriget fusionerades de olika skogsbolagen i SCA och man lade fast en strategi för en utveckling mot mer förädlade produkter och mot större och mer konkurrenskraftiga anläggningar. Ledningen flyttade 1949 från Stockholm till Sundsvall och 1950 börsintroducerades företaget.

Satsningen på vidareförädling och konkurrenskraft fortsatte. 1975 förvärvades Mölnlycke, som blev fröet till SCAs hygienverksamhet.

Idag 2017 utgör hygienverksamheten 85 % av verksamheten och skog och skogsindustri 15 %. Vid årsstämman den 5 april beslutade SCAs aktieägare att SCA ska delas i två börsnoterade bolag, hälso- och hygienbolaget Essity och skogsbolaget SCA.

Sätet för skogsbolaget SCA blir Sundsvall, som därmed på nytt blir hemvist för det norrländska börsnoterade skogsbolaget SCA.

Konferensinformation

Konferenssekretariatet
Konferenssekretariatet finns i och utanför M105. Det kommer att vara bemannat hela konferensen. Där sker registrering till konferensen och där finns alltid personal som kan svara på frågor. När du registrerar dig i sekretariatet får du din namnskylt, som måste visas upp när du hämtar fika eller lunch. Registreringen öppnar 10.00 onsdag 10 maj.

Måltider
För- och eftermiddagsfika samt lättare lunch torsdag och fredag serveras i ljusgårdarna i hus L, M och O. Under konferensen gäller ”gå- och stå-fika/lunch”, men möjlighet finns att sitta i salarna i anslutning till ljusgårdarna. Vegetarisk och laktosfri kost finns vid varje station. Annan specialkost för de som anmält sådan finns vid matstationen i ljusgården i hus M. Fika och lunch ingår i deltagaravgiften. Dessutom finns det, för den som önskar annan mat, två restauranger på campusområdet (Åkanten/Grönborg och Åkroken), på Metropol eller efter Storgatan på vägen mot centrum.

Namnskylt
Namnskylten som du får vid registreringen visar att du deltar i mötet och måste visas upp när du hämtar mat eller kaffe. Bär den alltid väl synlig, också under de sociala aktiviteterna.

Konferenslokalerna
Alla sessioner äger rum i hus L, M, N, O och R på Mittuniversitetet campus Sundsvall. Salarna är utrustade med projektor (kanon) och dator. Ta därför med eventuellt Power Point-föredrag på ett USB. De två keynote-sessionerna äger rum i Västermalmskolans aula, som ligger i direkt anslutning till campusområdet. Mittuniversitetets campus ligger cirka 15 minuters promenad från stadskärnan.

Programmet
Totalt finns det sju olika sessionstillfällen (ett på onsdagen, tre på torsdagen och tre på fredagen). Fristående paper har av oss i organisationskommittén placerats ihop med ytterligare något/några paper till en tematisk session. Sessionerna är på 75 minuter. Det är av vikt att sessionsansvarig har koll på tiden och fördelar den mellan deltagarna.

Övriga möten
Förutom de två keynote-sessionerna, de sju paper-sessionerna och de sociala aktiviteterna finns det tid för: studierektorsmöte forskarutbildning; årsmöte Svenska historiska föreningen, prefektmöte, studierektorsmöte samt möte i redaktionsrådet för Historisk Tidskrift.

Socialt program

Det sociala programmet ingår i deltagaravgiften och är öppet för alla som i förväg anmält att de vill delta. Onsdag 10 maj kl. 19-21 bjuder Sundsvalls kommun in till mingelbuffé med tillhörande dryck i Stadshuset. Torsdag 11 maj anordnas konferensmiddagen på Folkets Hus med start kl. 18.30.

I samarbete med Sundsvalls museum/Kulturmagasinet anordnas en kulturhistorisk stadsvandring i Sundsvalls unika stadskärna under alla tre dagarna, och i samarbete med SCA anordnas dels besök på Merlo slott och SCA:s arkiv på torsdag 11 maj, dels besök på Galtströms bruk på fredag 12 maj. Om du inte anmält dig till dessa aktiviteter, men önskar delta, så kolla med konferenssekretariatet om platser finns kvar.

Stadsvandringarna: Onsdag, torsdag och fredag 10.45–12.00 (notera tiden). De arrangeras av Kulturmagasinet. Samling sker vid Vängåvans fontän i centrala Sundsvall klockan 10.45 respektive dag. De pågår fram till 12.00, så att du hinner tillbaka till Mittuniversitetet för en snabb lunch och till sessionspasset 13.00. Ta chansen att beskåda en av landets vackraste stadskärnor.

Merlo slott med SCA:s arkiv: Torsdag 11 maj kl. 10.00–13.00. Bussen avgår klockan 10.00 från parkeringen vid Engelska skolan/Folkets park (nedanför Tonhallen), som ligger på motsatt sida Selångersån från Mittuniversitetet. Du är tillbaka strax före klockan 13.00, så du hinner med en snabb lunch och till sessionspasset 13.00.

Galtströms bruk: Fredag 12 maj kl. 10.00–13.00. Bussen avgår klockan 10.00 från parkeringen vid Engelska skolan/Folkets park (nedanför Tonhallen), som ligger på motsatt sida Selångersån från Mittuniversitetet. Du är tillbaka strax före klockan 13.00, så du hinner med en snabb lunch och till sessionspasset 13.00.

För mer information se:

http://sundsvall.se/uppleva-och-gora/kultur/lokalhistoria-kulturarv/stenstan-2/
http://www.sca.com/sv/Om_SCA/Kortfakta_om_SCA/Historia/Arkiv-och-kultur/
http://www.galtstromsbruk.se/

Hemsida

Hemsidan finner du här: **https://www.miun.se/historikermotet2017/**

Program för Svenska historikermötet 2017, 10–12 maj

Onsdag

10.00	Registreringen öppnar (M105)
13.00–15.00	Välkommen till Historikermötet samt Plenarföredrag: Sheila Fitzpatrick: *Was the Russian Revolution a Failure?* (aulan Västermalm skola)
15.00–15.45	Fika
15.45–17.00	Sessionsomgång 1
15.45–17.00	Studierektorsmöte (M301)
17.00–18.00	Årsmöte Svenska historiska föreningen (M301)
19.00–21.00	Välkomstmingel med buffé, Sundsvalls stadshus

Torsdag

08.00–09.00	Möte redaktionsrådet Historisk Tidskrift (M301)
09.00–10.15	Sessionsomgång 2
10.15–10.45	Fika
10.45–12.00	Sessionsomgång 3
12.00–13.00	Lunch
13.00–15.00	Plenarföredrag: Brad S. Gregory: *The Reformation as Revolution* (aulan Västermalm skola)
15.00–15.45	Fika
15.45–17.00	Sessionsomgång 4
15.45–17.00	Prefektmöte (M301)
18.30–	Konferensmiddag, Folkets Hus Sundsvall (vid Filmstaden)

Fredag

08.00–09.00	Studierektorsmöte Forskarutbildning (M301)
09.00–10.15	Sessionsomgång 5
10.15–10.45	Fika
10.45–12.00	Sessionsomgång 6
12.00–13.00	Lunch
13.00–14.15	Sessionsomgång 7
14.15–14.45	Fika

Plenarföredrag onsdag 13.00: Professor Sheila Fitzpatrick:
Was the Russian Revolution a Failure?

Plats: Aulan, Västermalm gymnasieskola

Abstract: Interpretation of the Russian Revolution has always politically contentious, in the West as in the Soviet Union and its successor states. But the centenary, coming only a few decades after the collapse of Communist regimes in the Soviet Union and Eastern Europe, finds Western scholars at a loss - and in Putin's Russia is an outright embarrassment. In this talk, I will survey past and present interpretative controversies about the Russian Revolution.

Sheila Fitzpatrick is a historian of modern Russia/the Soviet Union who is Professor at the University of Sydney and Distinguished Service Professor Emerita of the University of Chicago. Her recent books include *Tear off the Masks! Identity and Imposture in Twentieth-Century Russia* (2005), *A Spy in the Archives: A Memoir of Cold-War Russia* (2014) and *On Stalin's Team: the Years of Living Dangerously in Soviet Politics* (2015). A 4th edition of *The Russian Revolution* will be published later this year, and her latest book, *Mischka's War: A European Odyssey of the 1940s*, will be out in the summer. She is currently working on Soviet displaced persons after the Second World War, particularly issues of repatriation and resettlement in Australia.

Discussant: Professor Klas-Göran Karlsson, Lunds universitet

Plenarföredrag torsdag 13.00: Professor Brad S. Gregory:
The Reformation as Revolution

Plats: Aulan, Västermalm gymnasieskola

Abstract: The Protestant Reformation was so revolutionary in part because Christianity was so intertwined with all major areas of human life in the early sixteenth century--it was not simply a revolution of religion, but a revolution of everything that religion touched. In the short term and most obviously, this meant dramatic changes in religious practices and the relationship of Christianity to institutions and relationships in areas where Protestantism was adopted by political rulers. In the long term, the doctrinal disagreements and religio-political conflicts that followed in the wake of the Reformation precipitated a different revolution: the centuries-long secularization of society.

Brad S. Gregory is Professor of History and Dorothy G. Griffin Collegiate Chair at the University of Notre Dame, where he has taught since 2003, and where he is also the Director of the Notre Dame Institute for Advanced Study. From 1996-2003 he taught at Stanford University, where he received early tenure in 2001. He specializes in the history of Christianity in Europe during the Reformation era and on the long-term influence of the Reformation era on the modern world. He has given invited lectures at many of the most prestigious universities in North America, as well as in England, Scotland, Ireland,

Finland, Norway, Germany, Belgium, The Netherlands, Spain, Italy, Israel, Taiwan, Australia, and New Zealand. Before teaching at Stanford, he earned his Ph.D. in history at Princeton University and was a Junior Fellow in the Harvard Society of Fellows; he also has two degrees in philosophy from the Catholic University of Louvain, Belgium. His first book, *Salvation at Stake: Christian Martyrdom in Early Modern Europe* (Harvard, 1999) received six book awards. Professor Gregory was the recipient of two teaching awards at Stanford and has received three more at Notre Dame. In 2005, he was named the inaugural winner of the first annual Hiett Prize in the Humanities, a $50,000 award from the Dallas Institute of Humanities and Culture given to the outstanding mid-career humanities scholar in the United States. His most recent book is entitled *The Unintended Reformation: How a Religious Revolution Secularized Society* (Belknap, 2012), which received two book awards. His forthcoming book is entitled *Rebel in the Ranks: Martin Luther, the Reformation, and the Conflicts that Continue to Shape Our World* (Harper, 2017).

Discussant: Professor Hanne Sanders, Lunds universitet

Samtliga sessioner i sammanfattning

Onsdag

13.00–15.00 Plenarföredrag:
Sheila Fitzpatrick: *Was the Russian Revolution a Failure?* (Västermalms aula)

15.45–17.00 Sessionsomgång 1:

1.1 En grön revolution? Miljörörelser omkring 1970 (L106)

1.2 Bokmarknad och konfessionskultur (L111)

1.3 Muntlig historia: Förändringar och kontinuiteter över tid (L212)

1.4 Revolution och kulturarv (M102)

1.5 1917 års ryska revolutioner och Lenins brytning med den teleologiska marxismen (L105)

1.6 Globalitet vs lokalitet – visioner och aktioner för det framtida samhället under mellankrigsperioden (M103)

1.7 Medieringar av det förflutna: Ett panelsamtal om audiovisuellt källmaterial, interaktiva arkiv samt mediehistorisk forskning, undervisning och samverkan (M108)

1.8 Diplomatins källor (M204)

1.9 Den militära revolutionen (1500-1900): ett begreppshistoriskt rundabordssamtal (M207)

1.10 Officerares utbildning, karriär och sociala kontext, ca: 1500–1900 (M209)

1.11 Revolutionära diskurser inom generisk fascism 1919-2016 (M210)

1.12 Äldres liv och hälsa, 1800-tal till nutid (N102)

1.13 Humanvetenskaplig disciplinering – transnationella perspektiv (M312)

1.14 Utbildning och marknad (M314)

1.15 Tjänstemannarevolutionen (O102)

1.16 Från revolutionsrykten och landsmöten till Sameting: Samerna och svenska staten under 100 år (R106)

1.17 Kroppen utan skal? Verkan mellan sinne, kropp och samhälle och under tidigmodern tid (R108)

1.18 Perspektiv på den svenska demokratin (L208)

Torsdag

09.00–10.15 Sessionsomgång 2:

2.1 Den raska reformationen: Materiella och sociala omvälvningar (L106)

2.2 Translokala sociala rörelser 1945–1989 (L111)

2.3 Globalhistoriska studier i praktiken: det förmoderna Asien (L212)

2.4 (Ut)bildning i privat och/eller offentlig regi (M102)

2.5 Maritim historia i Sverige. Igår, idag och imorgon (L105)

2.6 Skogens entreprenörer. Industrialisering och modernisering i Norrlands inland 1850-1910 (M103)

2.7 Segregation och integration i det tidiga 1800-talets utbildningsväsende (M108)

2.8 Vetenskapen i politiken eller politiken i vetenskapen? Experterna och kunskapsproduktionen kring romer och resande ca 1940-1965 (M204)

2.9 Geometriska kartor, DMS och TORA. Om utvecklingen av kulturarvsdatabaser vid Riksarkivet (M207)

2.10 Konsumtionshistoriska perspektiv på svenskt 1900-tal (M209)

2.11 Finansiell utveckling i Sverige 1700–1850: revolution, evolution eller stagnation? (M210)

2.12 Har historikerna svaren på vår tids stora frågor? En paneldebatt om betydelsen av historiska perspektiv på de stora samhällsutmaningarna (N102)

2.13 Mode som industri under kapitalistisk omvandling 1800–2015 (M312)

2.14 Husbönder, pigor och drängar I (M314)

2.15 Continuity and change in the early modern house: the idea(l) of home during the age of revolutions through letters, diaries and material culture I (O102)

2.16 Kolonisation i Sápmi 1740-1980 (R106)

2.17 Bara ben: Dräktreform och moderevolution under 1900-talets första hälft (R108)

2.18 Modern politisk historia (L208)

10.45–12.00 Sessionsomgång 3:

3.1 Judar och historiebruk (L106)

3.2 Rundabordsdiskussion: Etnicitet – ett revolutionerande begrepp? (L111)

3.3 Nya forskningsperspektiv på relationen Sverige – DDR (L212)

3.4 Religionskritik, politik och samhälle - svenska fritänkare, gudsförnekare och upprorsmän (M102)

3.5 Firande och hågkomst (L105)

3.6 Bönder, missionärer och andra diplomater. Personlig diplomati under 400 år (M103)

3.7 Fyra nyanser av mediehistoria! (M108)

3.8 Bortom den goda kvinnan i det goda hemmet– alternativa och traditionella kvinnligheter i svensk/nordisk veckopress 1920-1990 (M204)

3.9 Den sociala dynamiten (M207)

3.10 Finns ett eller flera historieämnen i det svenska utbildningssystemet? Undervisningsämnet historia från lågstadiet till högskolan (M209)

3.11 Handel med främlingar. Varornas roll i kulturmöten i svensk- och flerspråkiga regioner i Finland under 1800-talet och början av 1900-talet (M210)

3.12 Hur Europa och Sverige fick sin befolkning (N102)

3.13 Öppenhet och integritet i ett historiskt perspektiv (M312)

3.14 Husbönder, pigor och drängar II (M314)

3.15 Continuity and change in the early modern house: the idea(l) of home during the

age of revolutions through letters, diaries and material culture II (O102)

3.16 St. Katarina svenska lutherska församling i St. Petersburg – en minnespolitisk arena, 1917–2017 (R106)

3.17 Didaktik och utbildningshistoria I (R108)

13.00–15.00 Plenarföredrag:
Brad S. Gregory: *The Reformation as Revolution* (Västermalms aula)

15.45–17.00 Sessionsomgång 4:

4.1 The remaking of cultural heritage in the wake of conflict (L106)

4.2 Svenska värderingar - en kritisk diskussion (L111)

4.3 Kön och arbete i förändring (rundabordssamtal) (L212)

4.4 Kunskap i cirkulation (M102)

4.5 Mellan trygghet och utsatthet: Barn- och ungdomstid i arbete, skola och friluftsliv (L105)

4.6 Den svenska revolutionen 1718–1723: Nya perspektiv (M103)

4.7 Anstaltens subjekt i retorik och praktik (M108)

4.8 Judar och revolution (M204)

4.9 Västernorrland och moderniseringen (M207)

4.10 Facklig kamp (M209)

4.11 Adeln och centralmakten (M210)

4.12 Det fascistiska och nazistiska hotet (N102)

4.13 När tog den agrara revolutionen slut? (M312)

4.14 Samhällskroppar: eugenik, psykiatri, sensorik (M314)

4.15 Didaktik och utbildningshistoria II (O102)

4.16 Revolution, inbördeskrig och tolkningar (R106)

Fredag

09.00–10.15 Sessionsomgång 5:

5.1 Historia och Genus - Revolution eller Reform? (L106)

5.2 Turism: historiska perspektiv (L111)

5.3 Våld, genus och social marginalisering från 1600-tal till 1800-tal (L212)

5.4 Folkskolestadgan 175 år. Vad är det som vi firar egentligen? (M102)

5.5 Gruvdriftens inverkan på människor och samhällen i norr (L105)

5.6 Fascistiska revoltörer och revolutionär fascism i Sverige under 1900-talet (M103)

5.7 Borgarklassens diskreta charm. Stadens borgerliga arenor under det långa 1800-talet (M108)

5.8 Självförsörjningsnormer, arbetstvång och medborgarskap i Sverige, ca 1800–2000 (M204)

5.9 Svensk ekonomisk historia (M207)

5.10 Sjukförsäkring – en social revolution? (M209)

5.11 Tillbaka till framtiden: Ett rundabordssamtal om efterkrigstidens framtidshistoria (M210)

5.12 Frivillig och ofrivillig barnlöshet i svensk mellankrigstid (N102)

5.13 Historiemedvetande och historiebruk (M312)

5.14 Tidigmoderna religiösa praktiker (M314)

5.15 Svensk identitetsformering i en föränderlig omvärld (O102)

10.45–12.00 Sessionsomgång 6:

6.1 Subsidiesystemet i Europa, 1630-1790. Ett rundabordssamtal (L106)

6.2 Historiebruk och historiesyn (L111)

6.3 Slaveri i globalhistoriskt perspektiv: Aktuell forskning i Sverige och Finland (L212)

6.4 Folket, supplikerna och förhandlingen: en session om hur suppliker kan förändra vår förståelse för institutionell och politisk förändring i modern och förmodern tid (M102)

6.5 Ett kyrkorum i förändring? Kyrkan som politisk och religiös arena o. 1520-1850 (L105)

6.6 Känslornas revolution? Kärlek, ilska, lycka i det långa 1970-talet (M103)

6.7 Skolreformer och geografisk rättvisa 1950-2010 (M108)

6.8 Medborgarfostran och folkförsvar: ekonomiska, politiska och sociokulturella perspektiv på värnplikt och försvar under svenskt 1900-tal (M204)

6.9 Kontinuitet eller förändring? Samtida antisemitism och antisemitismforskning i Sverige (M207)

6.10 Bedrägliga benämningar (M209)

6.11 Sverige och Finland (M210)

6.12 Rösträttsfrågan: diskursiva ramar och retoriska strategier 1880-1922 (N102)

6.13 Literatures of sacred and scholastic warfare in the Middle Ages (M312)

6.14 Blicken på den andre (M314)

6.15 Statsbildning underifrån: Nordiska erfarenheter 1500-1800 (O102)

6.16 Urbanisering och ekonomiskt samarbete (R106)

13.00–14.15 Sessionsomgång 7:

7.1 Historia i lexikon – utmaningar och möjligheter i en digital värld. Rundabordssamtal (L106)

7.2 Bio/medicin och etik under efterkrigstiden (L111)

7.3 En ny människa för en ny tid – reformpedagogik som nyckel till en alternativ modernitet? (L212)

7.4 Finska, svenska och transnationella författningsdiskurser efter första världskriget och den ryska revolutionen (M102)

7.5 Välfärdsformering under det långa 1900-talet – aktörer, begrepp och konflikter (L105)

7.6 Vilken revolution? Spontanitet, politik och motreaktion 1917-18 (M103)

7.7 Idrott och klass i ett historiskt perspektiv (M108)

7.8 Judiska församlingar, flyktingverksamhet och filantropi (M204)

7.9 Migration och historiskt lärande – nya perspektiv inom didaktik och historisk forskning (M207)

7.10 Revolution, uppror och tolkningar (M209)

7.11 Kunskapens höst? Historikerns roll i den digitala verkligheten (M210)

7.12 Revolutionens källor (N102)

7.13 Djur och människor i historiskt perspektiv (M312)

7.14 Rörelse och vistelse i den moderna staden: Mobilitet, kultur och det offentliga rummet (M314)

Session 1: onsdag 15.45–17.00

1.1 En grön revolution? Miljörörelser omkring 1970 (L106)

Ansvarig: David Larsson Heidenblad, Lunds universitet

Deltagare: Anna Kaijser; Johan Hedrén; Martin Hultman; Ann-Sofie Kall; Kristoffer Ekberg; Björn Lundberg

Sammanfattning: Åren kring 1970 fick miljöfrågan sitt stora genombrott i politik, kultur och samhällsdebatt. Inom internationell miljöhistorisk forskning talar man därför om tiden i termer av en ”ekologisk vändning”. En aspekt av denna förändringsprocess var att nya former för miljöaktivism började växa fram. I Sverige är förändringen skönjbar i etablerade organisationer som Svenska Naturskyddsföreningen och Fältbiologerna, men också genom uppkomsten av nya sammanslutningar som Jordens vänner, Alternativ stad och Miljöcentrum. I denna session kommer ny forskning om svenska miljörörelser att presenteras och diskuteras. Vari låg egentligen det nya? Är det rimligt att tala om händelserna i termer av ”ekologisk vändning” och ”grön revolution”? Och hur såg egentligen relationerna ut mellan de olika miljörörelserna och det omgivande samhället?

1.2 Bokmarknad och konfessionskultur (L111)

Moderator: Svante Norrhem, Lunds universitet

Deltagare: Kajsa Brilkman: *Böckerna och den lutherska konfessionskulturen. Petrus Johannes Gothus översättning och utgivning av tysk teologisk litteratur i Sverige*

Sammanfattning: Att publicera en Luthertext i 1590-talets Sverige var ett tydligt ställningstagande i den pågående konfessionskonflikten. I denna session behandlas ett sådant exempel: ”Sköna och märkliga skriftens sentenser”, utgiven av den i Rostock verksamme förläggaren Petrus Johannis Gothus. Med utgångspunkt i denna skrift kommer sessionen (1) dels att visa på typiska tidigmoderna text- och kunskapspraktiker, (2) hur dessa relaterade till konflikten om det svenska rikets konfession och (3) den svenska lutherska konfessionskulturens relation till den internationella lutherdomen.

1.3 Muntlig historia: Förändringar och kontinuiteter över tid (L212)

Ansvarig: Robert Nilsson Mohammadi, Stockholms universitet

Deltagare: Robin Ekelund, Malmö högskola: *Tidsliga kartor och kontinuiteter i en nutida retroscen;* Robert Nilsson Mohammadi, Stockholms universitet: *Muntlig historia som bildning: Långvariga samtalskontakter;* Malin Thor Tureby, Linköpings universitet och Jesper Johansson, Linnéuniversitetet: *Muntlig historia som kulturarv: Den nationella gemenskapen, de invandrade och de etniska minoriteterna i Nordiska museets arkiv, ca 1940–2017;* Kristina Wagrell, Linköpings universitet: *Historikerna, det nationella narrativet och kvinnors berättelser om Förintelsen*

Sammanfattning: Muntlig historia har flera tidsaspekter och kan ses som upprättandet av en dialog mellan erfarandets och återkallandets tid. Ett annat perspektiv är att intervjuare tar del av, och genom frågor bidrar till, aktörers alltjämt pågående meningsskapande kring egna erfarenheter i det förflutna. Intervjupersoner och historiker hanterar på olika sätt tid, bland annat genom att göra och analysera berättelser av upplevda förlopp och genom att förhålla individuella livslopp till olika kollektiva tidslinjer. Intervjuandet i sig tar tid och måste planeras för att bli en speciell tid vari intervjupersoners minnen kan utforskas på sätt som är både vetenskapligt trovärdiga och etiska. Intervjuandet har också en egen historia av föränderliga metoder, teknologier och understödjande epistemologier. Detta påverkar möjligheterna till återbruk av tidigare gjorda intervjuer. Sessionen diskuterar tid och muntlig historia i olika former: arkiverade intervjuer som källmaterial, intervjuserier med samma personer över tid eller återvändande till samma intervjupersoner efter att lång tid förflutit.

1.4 Revolution och kulturarv (M102)

Ansvarig: Henrik Ågren, Uppsala universitet

Deltagare: Klas-Göran Karlsson, Lunds universitet; Mattias Legnér, Uppsala universitet; Magnus Rodell, Södertörns högskola; Helena Wangefelt-Ström, Umeå universitet; Henrik Ågren, Uppsala universitet

Sammanfattning: Sessionen behandlar hur politiska och ideologiska förändringar inverkar på materiellt kulturarv, historiebruk, traditioner o dyl. En utgångspunkt är revolutioner – politiska såväl som kulturella. Snabba och drastiska förändringar i politiska och ideologiska strukturer påverkar synen på det förflutna. Gårdagens förebilder kan bli dagens avskräckande exempel och vice versa. Förhållandet till kultur och till det förflutna samverkar dock även med mindre spektakulära samhällsförändringar än revolutioner. Ibland kan fredliga reformer som kanske knappt noteras i samtiden leda till lika stora förändringar i synen på det gamla. Omvänt kan revolutionerande processer följas av ökad uppslutning kring det förflutnas symboler. Frågan om hur människor anpassar framåtblickande samhällssyn med behov av att finna förankring i historien kan ställas till många historiska skeden. Med detta som utgångspunkt hålls sessionen som en rundabordsdiskussion.

1.5 1917 års ryska revolutioner och Lenins brytning med den teleologiska marxismen (L105)

Ansvarig: Roland Anrup, Mittuniversitetet

Sammanfattning: I detta konferensbidrag behandlas några aspekter av Lenins politiska strategi och taktik som är förbunden med analysen av de ryska revolutionernas skiftande konjunkturer. Vad är förklaringen till förändringarna i Lenins överväganden beträffande den taktik han menade att bolsjevikerna borde följa? Vilken var Lenins analys av de förändrade konjunkturerna under dessa avgörande månader för hundra år sedan? Vilket var det konjunkturbegrepp som ledde honom i hans analys. Hur kan en läsning av hans verk frilägga detta konjunkturbegrepp? Hur uppfattar Lenin den teoretiska och begreppsliga praktiken? Syftet med denna studie är att genom en granskning Lenins skrifter visa på hur hans diskurs genomför en brytning med de teleologiska inslagen i marxismen även om denna brytning inte tar explicit teoretiserad form.

1.6 Globalitet vs lokalitet – visioner och aktioner för det framtida samhället under mellankrigsperioden (M103)

Ansvarig: Holger Weiss, Högskolan Dalarna och Åbo Akademi

Deltagare: Holger Weiss, Högskolan Dalarna och Åbo Akademi: *Internationale der Seefahrer und Hafenarbeiter och dess nordiska tentakler;* Christina Romlid, Högskolan Dalarna: *Världsutställningarna i Brüssel 1935, Paris 1937 och New York 1939 och konstruktionen av Sverige som 'världens modernaste land';* Lars Berge, Högskolan Dalarna: *Ethiopia in Swedish Press during the Italo-Ethiopian Conflict 1934-36;* Lars Båtefalk och Peter Reinholdsson, Högskolan Dalarna: *Kulturella och livsstilsorienterade förändringar från mellankrigstiden och fram till ca. 1980 i ett "glokalt" sammanhang*

Sammanfattning: Sessionen utgör en samlande plattform för en rad fallstudier som kretsar kring frågan om hur globala strömningar yttras och hur det lokala omformar det globala.

1.7 Medieringar av det förflutna: Ett panelsamtal om audiovisuellt källmaterial, interaktiva arkiv samt mediehistorisk forskning, undervisning och samverkan (M108)

Ansvarig: Mats Jönsson, Göteborgs universitet

Deltagare: Åsa Bergström, Lunds universitet; Mats Björkin, Göteborgs universitet; Johan Jarlbrink, Umeå universitet; Åsa Jernudd, Örebro universitet; Mats Jönsson, Göteborgs universitet; Patrik Lundell, Mittuniversitetet; Christopher Natzén, Kungliga biblioteket; Erik Persson, Göteborgs universitet; Ingrid Stigsdotter, Stockholms universitet

Sammanfattning: För femte gången i rad (Uppsala 2005, Lund 2008, Göteborg 2011, Stockholm 2014) anordnas en panel om film, medier och historia på Svenska Historikermötet. Vid Historikermötet 2017 i Sundsvall genomförs en session där elva forskare från sju institutioner gemensamt diskuterar och exemplifierar frågor kring audiovisuell källkritik, digital arkivering, multimediala gränssnitt, interdisciplinära samarbeten, samt mediehistorisk forskning, undervisning och samverkan. Med andra ord sträcker sig frågorna från traditionell arkivdriven källkritik till framtida digital humaniora.

1.8 Diplomatins källor (M204)

Ansvarig: Marie Lennersand, Riksarkivet

Deltagare: Åsa Karlsson, Svenskt biografiskt lexikon: *Utrikespolitik och diplomati under stora nordiska kriget ur ett internationellt perspektiv;* Peter Lindström, Umeå universitet: *Sveriges relationer till Osmanska riket under 1700-talet;* Sara Risberg, Svenskt diplomatarium: *Birgittahuset i Rom - Sveriges första ambassad;* Örjan Romefors, Riksarkivet: *Källor till utrikesförvaltningens historia*

Sammanfattning: Diplomati och utrikespolitik har återigen blivit ett aktuellt forskningsområde för historiker. Det är dock metodiskt utmanande att forska om detta, bland annat för att diplomati är något som till stor del sköts bakom stängda dörrar. Såväl allianser som krig stater emellan är resultatet av ett diplomatiskt spel som inte alltid är så lätt att fånga utifrån bevarade källor. I den här sessionen diskuteras hur man forskar om diplomati och utrikespolitik både utifrån internationella jämförelser och de möjligheter som arkiven ger, med exempel som belyser metodfrågor och källproblem.

1.9 Den militära revolutionen (1500-1900): ett begreppshistoriskt rundabordssamtal (M207)

Ansvarig: Oskar Sjöström, Stockholms universitet

Deltagare: Oskar Sjöström, doktorand, Stockholm; Martin Skoog, doktorand, Stockholm; Anna-Maria Forssberg, fil. dr, Armémuseum; Andreas Hellerstedt, fil. dr., Stockholm
Sammanfattning: 1955 lanserade Michael Roberts begreppet ”den militära revolutionen” för att beskriva den dramatiska omdaning av de militära förutsättningarna som kom att prägla utvecklingen i Europa 1560-1660. Roberts ville på detta sätt ringa i det sätt som taktiska och teknologiska nymodigheter i krigföringen hängde samman med en modernisering och rationalisering av de framväxande statsbyråkratierna som inte bara kom att påverka de militära strukturerna som sådana, utan hela det förmoderna samhället. ”Den militära revolutionen” är idag ett mycket omstritt begrepp. I detta samtal samlas ett antal historiker med militärhistorisk anknytning för att utifrån sina respektive forskningsområden och tidsperioder diskutera fördelar och nackdelar med begreppet och om det över huvud taget kan sägas spegla en historisk verklighet. Martin Skoog talar om legoknektar på 1400-talet, Andreas Hellerstedt om Machiavelli och 1500-talet, Anna-Maria Forssberg om det trettioåriga kriget och Oskar Sjöström om 1700-talets storkrig

1.10 Officerares utbildning, karriär och sociala kontext, ca: 1500–1900 (M209)

Ansvarig och sesionsledare: Esbjörn Larsson, Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier, Uppsala universitet

Deltagare: Ingvar Sjöblom, Försvarshögskolan/Stockholms universitet: *Ledarskapet inom flottan under 1500-talet;* Anna Sara Hammar, Stockholms universitet: *Förändring och kontinuitet i 1600- och 1700-talens sjöofficersutbildning;* Fredrik Thisner, Försvarshögskolan: *Officerskarriärer i förändring: exemplet Sverige under 1700- och 1800-talen;* Elin Malmer, Stockholms universitet: *Det sena 1800-talets officersformering*

Kommentator: Maria Sjöberg, Göteborgs universitet

Sammanfattning: I denna session fokuseras officersyrkets framväxt genom studier av hur officerares utbildning har sett ut, vilka karriärer som varit möjliga, samt vilken social status som officerare haft. En viktig fråga anser vi vara förhållandet mellan statens behov av krigsbefäl och officersbefattningars och officerstitlars betydelse för olika samhällsgruppers sociala och kulturella reproduktion. Officersyrket har för somliga grupper varit ett sätt att befästa och reproducera en befintlig social status, medan det för andra snarare utgjort möjligheterna till att klättra i den sociala hierarkin. Samtidigt har officerarnas position i samhället ofta varit föremål för samtida diskussioner och debatter och inte sällan har det funnits motstridiga uppfattningar. Dessa frågor belyses här genom paper som berör ledarskapet inom flottan under 1500-talet (Ingvar Sjöblom, FHS), förändring och kontinuitet i 1600- och 1700-talens sjöofficersutbildning (AnnaSara Hammar, SU), förändrade förutsättningar för officerskarriärer under 1700- och 1800-talen (Fredrik Thisner, FHS) samt det sena 1800-talets officersformering (Elin Malmer, SU).

1.11 Revolutionära diskurser inom generisk fascism 1919-2016 (M210)

Deltagare: Henrik Arnstad, vetenskapsjournalist och lärare vid Södertörns högskola: *Neofascism och revolutionär diskurs;* Terje Emberland, seniorforskare vid Holocaust-senteret, Oslo: *Hverken Hitler eller Quisling. Ragnarok-kretsen og opposisjonell nasjonalsosialisme i Norge;* Oula Silvennoinen, adjunct Professor of European History, University of Helsinki: *Revolutionary Right? – Fascism in Finland*

Sammanfattning: Ett av de mest omdiskuterade områdena inom internationell fascismforskning är ideologins revolutionära diskurser. Viljan till en ultranationalistisk pånyttfödelse av nationen har återkommande tolkats som ett revolutionärt fält inom den fascistiska ideologin. Den fascistiska revolutionen är dock sällan av statskuppskaraktär, det vill säga inte av klassiskt snitt (jämför exempelvis franska och ryska revolutionen). Fascismer föredrar generellt att komma till makten via parlamentarism. Den fascistiska revolutionen bör snarare tolkas som social, kulturell eller metafysisk. Ibland kan den till och med vara religiöst knuten, både bokstavligen (som hos den rumänska legionärsrörelsen) alternativt utifrån tankar om fascism som en ”politisk religion”. Fascistisk ideologi är milleniaristisk och ”den fascistiska revolutionen” förblir en avgörande del av dessa diskurser.

1.12 Äldres liv och hälsa, 1800-tal till nutid (N102)

Ansvarig: Helene Castenbrandt, Institutionen för historiska studier Göteborgs universitet

Deltagare: Sören Edvinsson och Göran Broström, Enheten för demografi och åldrandeforskning (CEDAR), Umeå universitet: *Fattiga och rika. Sociala skillnader i dödlighet bland äldre i Sverige från 1800-talet till nutid;* Mark Magnuson, Institutionen för samhälls- och kulturvetenskap – Historia, Karlstads universitet: *Mature Investments(?): Rural elderly individual saving banking, family strategies and the parish poorhouse prior to the Pension Act of 1913;* Anna Rosengren, Avdelningen för Industriell organisation och produktion, Tekniska Högskolan i Jönköping AB: *Kropp eller kronologi? Åldrande, hälsa och pensionsålder i ett historiskt perspektiv;* Ulrika Lagerlöf Nilsson och Helene Castenbrandt, Institutionen för historiska studier och Centrum för åldrande och hälsa (AgeCap), Göteborgs universitet: *Åldrande och samhälle: förändring och kontinuitet i äldres livsvillkor i Sverige under 1900-talet*

Sammanfattning: Äldres liv och hälsa är ett växande forskningsfält med stor samhällsrelevans i och med att en allt större del av befolkningen når en hög ålder. Utöver den förändrade demografin, har omfattande samhällsförändringar med industrialisering och urbanisering på olika sätt haft konsekvenser för äldres livsvillkor. Synen på den äldre och vad åldrande innebär har förändrats avsevärt under senare decennier. Bilden av vem som är äldre idag är något helt annat än vem som betraktades som äldre för hundra år sedan. Att utifrån rådande föreställningar kritiskt granska och analysera förändring och variation i vem de äldre har varit i olika tider, vilka förutsättningar de har haft och vad som har format deras förväntningar på sin ålderdom kan hjälpa oss att bättre förstå länkarna mellan det förflutna, vår samtid och framtiden. I denna session har vi samlat forskare som alla utifrån ett historiskt perspektiv studerar äldres liv och hälsa.

1.13 Humanvetenskaplig disciplinering – transnationella perspektiv (M312)

Ansvarig: Kirsti Niskanen och Per Wisselgren, Umeå universitet

Deltagare: Kirsti Niskanen, Stockholms universitet: *Snille efterfrågas! Rockefeller Foundation, forskarpersona och kön vid Stockholms högskola under första delen av 1900-talet;* Lisa Svanfeldt Winter, Stockholms universitet: *Est-finskt utbyte i formeringen av det finska folkloristiska fältet, ca 1920-1939;* Anders Pedersson, Göteborgs universitet: *Thorsten Sellin och svensk kriminologi: Amerikanisering, sociologisering eller disciplinering?;* Per Wisselgren, Umeå universitet: *Disciplinär tvärvetenskap och nationell internationalism: Unesco och samhällsvetenskapernas organisering 1945-1960*

Kommentator: Thomas Kaiserfeld, idé- och lärdomshistoria, Lund universitet

Sammanfattning: 1900-talet har ibland beskrivits som samhällsvetenskapernas århundrade (Wagner 1999, 2001). Uttrycket syftar på samhällsvetenskapernas akademiska genombrott och samhälleliga genomslag i två vågor, dels kring sekelskiftet 1900, dels expansionen efter andra världskriget, och hur dessa blev en integrerad del av 1900-talets nationellt inramade välfärdsprojekt. Det finns dock flera anledningar att nyansera en sådan förenklad bild. För det första skedde viktiga insatser även under mellankrigsperioden. För det andra följde flera humanistiska discipliner motsvarande mönster, samtidigt som uppdelningen mellan humaniora och samhällsvetenskap i flera länder skedde först efter andra världskriget (Ekström & Sörlin 2012). För det tredje finns anledning att betona de transnationella aspekterna i humanvetenskapernas nationellt inramade disciplinbildningsprocess (Heilbron, Guilhot & Jeanpierre 2008). Denna session vill bidra till en sådan nyansering genom att belysa hur olika materiella villkor, organisatoriska praktiker och transnationella aspekter bidrog till skapandet av nya humanvetenskapliga discipliner och forskarideal under perioden 1920-1960.

1.14 Utbildning och marknad (M314)

Ansvarig: Håkan Forsell; Nikolas Glover; Orsi Husz

Deltagare: Peter Josephson: *Upplysningens likviditetskris: Universitet och publik vetenskap i Tyskland 1770-1810;* Håkan Forsell och Orsi Husz: *Korrespondensutbildning och konsumentmarknad under tidigt 1900-tal;* Martin Gustavsson: *Utbildningens lokala ekonomi: statliga natura- och penningstöd vid Uppsala universitet 1939-1964;* Nikolas Glover: *Privata lösningar i den socialistiska statens tjänst: svenskt bistånd till distansundervisning i Nyereres Tanzania*

Kommentator: Johanna Ringarp

Sammanfattning: 1900-talets samhällsutveckling kom i tilltagande grad över hela världen att präglas av en stark fokusering på utbildning och kunskapsutveckling. Denna ”kunskapsrevolution” har, inte minst från ett nordeuropeiskt perspektiv, vanligtvis

förknippats med breddning av den formella skolgången och stora investeringar i offentliga utbildningsinstitutioner. Under de senaste årtiondena har det dock skett en förskjutning mot marknadifiering av utbildningssfären. Men redan innan 1970-talet var marknadsbaserade utbildningslösningar mycket vanligare än vad historieskrivningen hittills gjort gällande. Vår utgångspunkt för sessionen är att ett historiskt och samhällsteoretiskt perspektiv på utbildningens marknadskaraktär skulle ge djupare insikt om förhållandet mellan individ, samhälle och kunskap. Vi intresserar oss inte bara för hur utbildning marknadifierats historiskt utan också för hur andra marknader skapas genom, påverkar och påverkas av utbildningens institutioner. Sessionsdeltagarna kommer att presentera studier om en hur framväxande bokmarknads kommersiella logik hanterades av tyska universitetslärare kring sekelskiftet 1800 (Josephsson) och om hur svenska korrespondenskurser under det tidiga 1900-talet gjordes till konkreta varor för kunskapskonsumtion till vilka en allt bredare köpkrets skulle skapas med avancerade marknadsföringsstrategier samtidigt som kurser kunde ingå i marknadsföringen av nya masskonsumtionsvaror (Forsell & Husz). Utbildningens lokala ekonomi diskuteras genom en studie av det tidiga svenska statliga studiestödssystemet, vilket har påverkat både lokal bokmarknad och restaurangnäring (Gustavsson). Vidare diskuteras hur erfarenheter av icke-statlig svensk vuxenutbildning exporterades till Östafrika i försök att främja regeringslett nationsbyggande och motverka privata aktörers inflytande i utbildningssektorn (Glover). Vi föreslår i samråd med Johanna Ringarp, ansvarig för sessionen ” (Ut)bildning i privat och offentlig regi att våra sessioner görs om till dubbelsession och placeras efter varandra helst i samma sal.

1.15 Tjänstemannarevolutionen (O102)

Ansvarig: Lars-Erik Hansen, TAM-Arkiv

Deltagare: Anders Björnsson; Lars-Erik Hansen, Stockholms universitet, Arkivarie TAM-Arkiv

Sammanfattning: Under 1900-talets första hälft sker en ”revolution” rum i det tysta i Sverige. Tjänstemän börjar organisera sig fackligt och eftersträvar politiskt inflytande. LO väljer att acceptera en särorganisering av tjänstemän och detta är relativt unikt i världen. I inget land är organisationsgraden så hög eller särorganiseringen så utpräglad som i Sverige. Hur gick detta till? Vad är orsaken till detta?

1.16 Från revolutionsrykten och landsmöten till Sameting: Samerna och svenska staten under 100 år (R106)

Ansvarig: Patrik Lantto, Vaartoe – Centrum för samisk forskning, Umeå universitet

Deltagare: Anna-Lill Drugge, Vaartoe – Centrum för samisk forskning, Umeå universitet; Patrik Lantto, Vaartoe – Centrum för samisk forskning, Umeå universitet; Moa Sandström, Institutionen för språkstudier och Vaartoe – Centrum för samisk forskning, Umeå

universitet; Charlotta Svonni, Institutionen för idé- och samhällsstudier och Vaartoe – Centrum för samisk forskning, Umeå universitet; Åsa Össbo, Vaartoe – Centrum för samisk forskning, Umeå universitet

Sammanfattning: I februari 1917 samlades samerna i Norge till ett allmänt landsmöte i Tråante/Trondheim, där även samer från Sverige var närvarande. Mötet i Trondheim inspirerade samerna i Sverige att planera för ett eget landsmöte året därpå, och under sommaren 1917 hölls möten i detta syfte, med samer från både svensk och norsk sida. Dessa möten bidrog till att rykten började florera att samerna planerade en revolution för att frigöra sig från Sverige och Norge. Idag representeras det samiska folket i Sverige av Sametinget, som öppnades 1993. Den utveckling som skett från det första landsmötet fram till öppnandet av Sametinget, liksom utvecklingen sedan Sametingets tillkomst, står i fokus för denna session. Sessionen lyfter frågor om hur samerörelsen har utvecklats från 1917 fram till idag genom bland annat motstånd mot utvinningsindustrier. Hur har samerörelsen påverkat svenska statens samepolitik? Vilken roll och funktion har Sametinget i dagens samepolitik och vilken uppgift har urfolksperspektiv i dagens forskning?

1.17 Kroppen utan skal? Verkan mellan sinne, kropp och samhälle och under tidigmodern tid (R108)

Ansvarig: Karin Sennefelt, Stockholms universitet

Deltagare: Riikka Miettinen, Tammerfors universitet: *Between the mind, body and environment: Melancholia in early modern Sweden;* Anton Runesson, Stockholms universitet: *Den varseblivande kroppen inför rätta, 1600-1750;* Annika Sandén, Stockholms universitet: *Bland tjuvister och skalkfingrar. Bödeln och kropparna i svenskt 1600-tal;* Karin Sennefelt, Stockholms universitet *Kroppen och ordet: det verbalas kroppsliga ursprung och konsekvens under tidigmodern tid*

Sammanfattning: Under senare år har forskning om kroppen under tidigmodern tid gått från att studera hur den påverkats utifrån, genom disciplinering och civilisering, till en syn på kroppen som ett verktyg för uppträdande och skapande av identiteter. I studier av kön, rasism och medicin har den tidigmoderna kroppen etablerats vara ett läckande, formbart kärl – lättpåverkat och i ständigt behov av justering. Samtidigt vet vi väldigt lite om hur detta hanterades i vardagen och hur människor förhöll sig till sina kroppars genomsläpplighet. Sessionen syftar till ett utforska förhållandet mellan sinnet, den levda kroppen, den materiella kroppen och dess omgivningar för att bättre förstå kroppens roll i tidens metafysik. Vad påverkade kroppen utifrån och hur influerade den i sin tur sin omgivning? Vilka justeringar kunde göras för att hindra ovälkomna influenser på kroppen och hur handskades man med att kroppen inte alltid gjorde som man ville?

1.18 Perspektiv på den svenska demokratin (L208)

Deltagare: Erik Bengtsson, Ekonomisk-historiska institutionen, Lunds universitet: *The Swedish Sonderweg in Question: Democratization and Inequality in Comparative Perspective, c. 1860–1920*

Sammanfattning: In the twentieth century, Sweden appeared as a country with an unusually egalitarian distribution of income and wealth, a very large welfare state, and an exceptionally strong Social Democracy. Quite a few historians have seen the equal outcomes of the twentieth century as the logical end result of a much longer historical trajectory of egalitarianism, from early modern free peasant farmers or from a peculiarly Swedish political culture. This essay questions this Swedish Sonderweg interpretation. It is shown that in 1900, Sweden had together with Prussia the most unequal voting laws in Western Europe, and higher economic inequality than the United States. This puts the purported continuity from early modern equality to Social Democratic equality in question. I argue that the roots of twentieth-century Swedish egalitarianism are much more modern than often argued, and lie in exceptionally well organized popular movements after 1870, with a strong egalitarian counter-hegemonic culture and unusually broad popular participation in politics.

Deltagare: Petter Tistedt, Uppsala universitet: *Reklam för demokrati? Om politisk reklam och reklamens politik under mellankrigstiden*

Sammanfattning: De flesta historiker som studerar reklam använder en egen, stipulativ definition av denna term i syfte att ringa in och benämna ett studieobjekt. Denna presentation kommer istället att undersöka vad historiska aktörer själva avsett med ”reklam”. I empiriskt fokus står den svenska mellankrigstiden och de visioner om samhällsförändring som dåtidens förståelse av reklam bar med sig. Under denna tid framställdes ofta reklam som en i sig opolitisk men samtidigt politiskt användbar teknik och kunskapsform. Parallellt problematiserades dock reklamanvändningen som ett hot mot centrala liberala och demokratiska värden. På spel stod inte endast professionella egenintressen hos reklammän, politiker, folkbildare och andra som engagerade sig i diskussionerna, utan även fundamentala politiska frågor om hur demokratins medborgare och suveräna folk skulle förstås och fungera. I dessa sammanhang aktualiserades flera ännu idag centrala frågor om gränserna mellan konsumtion och politik, om legitim politisk kommunikation och om formerna för demokratisk åsiktsbildning.

Deltagare: Hannes Rolf, Avdelningen för forskning om det civila samhället, Ersta Sköndal Högskola *Den slagfärdige hyresgästen – konflikt och kompromiss på hyresmarknaden i Göteborg 1917 – 1942*

Sammanfattning: Mellankrigstiden var en turbulent period i Sveriges historia där politiska konflikter och strejker avlöste varandra. Även på bostadsmarknaden förekom det från första världskriget fram till åren efter införandet av hyresregleringslagen 1942 konfrontationer mellan den framväxande hyresgäströrelsen och mer eller mindre organiserade fastighetsägare. Stridsåtgärder så som bostadsblockader, hyresstrejker

och massuppsägningar användes av de organiserade hyresgästerna för att få igenom sina krav och för att bli erkända som förhandlingspartner. Från fastighetsägarhåll användes enskilda vräkningar och massvräkningar. Den mest militanta perioden på hyresmarknaden skedde i Göteborg mellan 1932-1941. De lokala hyresgästföreningarna drogs här in i en redan rådande konflikt om synen på strejk och lokal autonomi mellan olika delar av arbetarrörelsen i Göteborg. Konflikterna kan följas i en rik flora av källmaterial som visar att även det urbana rummet kunde fungera som konfliktyta. Med denna poster vill jag visa en ofta förbisedd del av svensk bostadspolitisk historia som även den påverkade efterkrigstidens kompromisspolitik.

Session 2: torsdag 09.00–10.15

2.1 Den raska reformationen: Materiella och sociala omvälvningar (L106)

Ansvarig: Mats Hallenberg, Historiska institutionen, Stockholms universitet

Ordförande: Gabriela Bjarne Larsson, Stockholms universitet

Deltagare: Gabriela Bjarne Larsson, Stockholm: *Inkomstbortfall och arbetslöshet i Stockholm – konsekvenser av 1527 års indragningar;* Mats Hallenberg, Stockholm: *Prästen som godsägare – slutet på ett lokalt dominansförhållande?;* Marko Lamberg, Tammerfors: *En carpe diem-mentalitet hos borgerskapet? – Västerås recess och den ekonomiska reformationen i Stockholm;* Miriam Rönnqvist, Åbo akademi: *Upprorsminnet som katalysator för överhetens taktik i mötet med motstånd underifrån*

Sammanfattning: Den raska reformationen: Materiella och sociala omvälvningar Sedan 1900-talet har ”den långa reformationen” varit ett begrepp för religiösa och kulturella förändringar under tidigmodern tid. Det tog ofta lång tid innan det lutherska budskapet trängde ned på församlingsnivå, och gammalkristna föreställningar fortsatte att spela en viktig roll i det lokala fromhetslivet. Vi vill lansera begreppet ”den raska reformationen” för att sätta fingret på de omedelbara förändringar som skedde som följd av Gustav Vasas nya kyrkopolitik. Fokus ligger på de materiella förändringarna: Kyrkliga institutioner plundrades och människor tvingades finna nya sätt att förhålla sig till Gud och religionen. Gabriela Barne Larsson (Stockholm) och Marko Lamberg (Tammerfors) diskuterar händelser i Stockholm: kyrkopolitikens konsekvenser för de borgerliga gillena, respektive hur enskilda borgare tog chansen att kräva sin andel av det konfiskerade. Mats Hallenberg (Stockholm) utreder landsortsprästernas förvandling från godsägare till löntagare. Miriam Rönnqvist (Åbo Akademi) talar om hur minnet av 1500-talets omvälvningar fortfarande påverkade politiker hundra år senare.

2.2 Translokala sociala rörelser 1945–1989 (L111)

Ansvarig: Robert Nilsson Mohammadi, Stockholms universitet

Deltagare: Kristoffer Ekberg, Lunds universitet: *Rapport från ett kollektiv: Translokalt erfarenhetsutbyte inom Alternativrörelsen;* Yulia Gradskova, Södertörns högskola: *Solidaritet med Chile i Sverige: Perspektiv genom muntlig historia;* Robert Nilsson Mohammadi, Stockholms universitet: *Black panther party i Skandinavien;* Silke Neunsinger, Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek: *Mind the gap! An entangled history of the struggle for equal pay 1945–2000*

Sammanfattning: Historien om efterkrigstidens sociala rörelser har tenderat att fångas med det nationella som ram, både genom nationalstatligt avgränsade studier och genom komparationer med nationalstatliga rum som oreflekterad utgångspunkt. I sessionen vill vi lyfta utmaningar och möjligheter med att studera efterkrigstidens sociala rörelser

genom konkreta möten och utbyten. Istället för att söka det specifika inom nationen vill vi med sessionen diskutera möjliga kontaktytor bortom den. I studier av det tidiga 1900-talet och tiden efter 1989 har forskningen om sociala rörelsers internationella och translokala kopplingar ofta placerats på den praktiska och politiska nivån (exempelvis genom analyser av resor, möten och framväxten av "antiglobaliseringsrörelsen"). För tiden mellan 1945 och 1989 har sådana kopplingar framförallt analyserats som kulturella uttryck och konsumtion. I sessionen vill vi diskutera konkreta uttryck för sociala rörelsers internationella eller translokala dimensioner och hur vi kan förstå och undersöka dessa.

2.3 Globalhistoriska studier i praktiken: det förmoderna Asien (L212)

Ansvarig: Lisa Hellman, Tokyo universitet

Deltagare: Kurt Villads Jensen (sessionsordförande) Stockholms universitet; Anthony Lappin, National University of Ireland, *Early Modern Appeals for a Crusade against the Ottomans: between apocalypticism and wish for security;* Lisa Hellman, Tokyo universitet: *The Swedish knitting instructor of the Dzungar court;* Charlotta Forss, Stockholms universitet: *'There was a rumour in the city that we were imprisoned' –Early modern Swedish diplomats in Istanbul, and the day-to-day workings of global empire;* Francisca Hoyer, Uppsala universitet: *Wills of German travellers in the East Indies, c. 1700-1800*

Sammanfattning: En grundläggande drivkraft för globalhistoria är att undersöka hur världen förändrades av interkulturella kopplingar, men ansatsen framhåller också vikten av att bryta upp eurocentrism. Det finns en stor mängd generella böcker om globalhistoria, men få empiriska studier. Den här panelen kommer därför undersöka hur man kan använda mikrohistoria för att ifrågasätta eurocentriska koncept eller slutsatser. Globalhistorias potential att bryta upp etablerade sanningar visas bäst genom en undersökning av kontakter i Asien under förmodern tid, eftersom den tiden och regionen kombinerar en mängd interkulturella kopplingar med ett förmånligt källläge. Panelen undersöker interkulturella kopplingar med fokus på individuella historiska aktörer och deras lokala agens. Panelen erbjuder exempel på hur man kan göra historiska studier som är mikrohistoriska, sociala och samtidigt medvetet ifrågasätter eurocentriska idéer. Den föreslår hur man kan utföra globalhistorisk forskning i praktiken, och på hur resultaten från sådana studier kan förändra bilden av den förmoderna historien.

2.4 (Ut)bildning i privat och/eller offentlig regi (M102)

Ansvarig: Johanna Ringarp, Uppsala universitet

Deltagare: Anne Berg och Samuel Edqvist: *Den kapitalistiska staten och folkbildningen i civilsamhället ca 1870-1990;* Gustav Berry: *Privata och offentliga perspektiv på utbildningen av lanthushållslärarinnor, ca 1900-1960;* Samuel Edquist och Johanna Ringarp: *Folkbildning i brytningstid. Folkbildningens förändrade förutsättningar efter 1991*

Sammanfattning: Sessionen behandlar det svenska utbildningsväsendets förändring med fokus på frågan om privat eller offentlig bildningsgång under 1900-talet. I början av seklet fanns det både privata och offentliga utbildningsanordnare. I takt med välfärdssamhällets expandering kom utbildning på alla nivåer att inkorporeras i staten. Införandet av mål- och resultatstyrning på 1990-talet innebar återigen att förutsättningarna för utbildning förändrades. Sessionsdeltagarna presenterar papper som på olika sätt diskuterar frågan om privat och offentlig finansierad utbildning under perioden.

2.5 Maritim historia i Sverige. Igår, idag och imorgon (L105)

Ansvarig: Leos Müller, Stockholms universitet

Deltagare: Leos Müller och Tomas Nilson: *Maritim historia i Sverige. Igår, idag och imorgon?;* Andreas Linderoth: *Svenska sjöofficerare och ny vapenteknik under slutet på 1800-talet och början på 1900-talet;* Anna-Sara Hammar: *Är örlogsforskning relevant för dagens historiker?;* Lars Nyström och Erik Hallberg: *Varvshistoria - Plastbåtar och småbåtsvarvsnäring*

Sammanfattning: Maritim historia är idag ett växande forskningsfält. Det är på ett naturligt sätt sammankopplat med global historia men mycket av den maritimhistoriska forskningen är också starkt lokalt förankrad (museiverksamhet, räddningsprojekt för skepp och maritima miljöer, fritidsbåtsintresse, vrakdykning etc.). Sessionens syfte är att sammanfatta dagens läge för maritim historisk forskning i Sverige och presentera några pågående eller nyligen avslutade projekt. Vi avser även att diskutera i round-table formatet fältets framtida inriktning.

2.6 Skogens entreprenörer. Industrialisering och modernisering i Norrlands inland 1850-1910 (M103)

Ansvarig: Stefan Dalin, Mittuniversitetet

Deltagare: Svenbjörn Kilander; Erik Nydahl; Anna Stjernström; Stefan Dalin

Sammanfattning: På sessionen avser vi att diskutera aspekter av industrialiseringen och moderniseringen av Norrlands inland från c:a 1840 och ett drygt halvsekel fram i tiden. Processen är intimt förknippad med skogsnäringens utveckling. Den yngre avvittringens betydelse kommer också att beaktas. Den traditionella bilden präglas av bolagens köp av avverkningsrätter och förvärvande av fastigheter, inte sällan formulerad som ”baggböleri”. Analyser av förhållandena på socken-/kommunnivå visar dock på en annan verklighet där bönder handlade av bönder, som i sin tur köpt av bönder, vilka köpt av åter andra bönder. Frågan om entreprenörskapets roll i sammanhanget är central. Vi avser dessutom att diskutera opinionsbildningen på lokal och regional nivå om den s.k. Norrlandsfrågan.

2.7 Segregation och integration i det tidiga 1800-talets utbildningsväsende (M108)

Ansvarig: Stefan Rimm, Örebro universitet

Deltagare: Åsa Karlsson Sjögren, Umeå universitet: *Att veta sin plats – Om kunskapsstoff, klass och kön kring sekelskiftet 1800;* Esbjörn Larsson, Uppsala universitet: *Lärjungarna vid katedralskolan i Uppsala 1806–1863;* Stefan Rimm: *Länkar i samhällsordningens kedja. Klassiskt och modernt i utbildning och medborgarfostran ca 1800-1850*

Kommentator: Peter Bernhardsson, Uppsala universitet

Sammanfattning: Sessionen redovisar resultat från flera studier inom forskningsprojektet ”Segregation och integration. Genus, klass och medborgarskap i svenskt undervisningsväsende, ca 1800-1850”. Aspekter som behandlas är bland annat framväxten av ett klass- och genussegregerat skolsystem samt utbildningens differentierande funktion. Sessionen summeras med ett panelsamtal kring det tidiga 1800-talets utbildningsväsende.

2.8 Vetenskapen i politiken eller politiken i vetenskapen? Experterna och kunskapsproduktionen kring romer och resande ca 1940-1965 (M204)

Ansvarig: Ida Al Fakir, Hugo Valentin-centrum, Uppsala universitet

Deltagare: Steffen Werther och Madeleine Hurd: *The internationalization of anti-Roma discourse during WWII: Practice, theory and expert exchange in Scandinavia;* Andrej Kotljarchuk: *Svenska staten, experterna och den vetenskapliga rasismen: kartläggning av romer och resande under andra världskriget;* Ida Al Fakir: *Vetenskap och politik efter andra världskriget: Zigenarundersökningen 1962-1965;* Håkan Blomqvist: *'Ingen av oss har ett klassfoto'. Romerna och skolplikten på 1960-talet – ett vittnesseminarium*

Sammanfattning: 2013 avslöjades det att Skånepolisen förde ett register över ”kringresande”. Detta skapade en offentlig debatt om en idékultur inom polisen och andra delar av myndighetssverige som betraktar romer som en problemgrupp som måste kontrolleras för samhällets bästa. Ett historiskt och internationellt perspektiv visar emellertid att problemformuleringen har rötter som sträcker sig ända tillbaka till 1700-talet. I den här sessionen fokuserar vi på 1900-talet, då ”problemet” hanterades med hjälp av dels repressiva och diskriminerande, dels inkluderande praktiker, utan att nå en ”lösning”. I samtliga fall fanns vetenskap och expertis med som motiverande, legitimerande och/eller genomförande faktorer. Formuleringen och hanteringen av ”zigenarfrågan” under 1900-talet ger konkreta exempel på hur symbiosen mellan vetenskap och politik skapar långtgående konsekvenser för såväl majoriteter som minoriteter. Genom institutionaliserade praktiker, vilka understöds av vetenskaplig expertis, har romer och resande förblivit problemgrupper som kräver särskild behandling av myndigheterna.

2.9 Geometriska kartor, DMS och TORA. Om utvecklingen av kulturarvsdatabaser vid Riksarkivet (M207)

Ansvarig: Claes Gejrot, Riksarkivet

Deltagare: Clas Tollin: *1600-talets byakartor - nu digitaliserade och tillgängliga;* Christian Lovén: *Digitaliseringen av Det medeltida Sverige;* Annika Björklund, Riksarkivet: *Det medeltida Sverige som forskningsuppgift;* Olof Karsvall: *TORA - ett nav för framtiden*

Moderator: Claes Gejrot

Sammanfattning: Vid Riksarkivet har arbetet med digitalisering och registrering av äldre kartor och topografiska historiska källor pågått i flera år. De geometriska jordeböckerna (kartorna) finns nu sökbara medan arbetet fortfarande är i inledningsskedet när det gäller Det medeltida Sverige (DMS). En lösning för att sammankoppla dessa och andra digitala kulturarvsresurser finns i projektet TORA (TOpografiskt register på RA). Under sessionen kommer dessa arbeten att presenteras.

2.10 Konsumtionshistoriska perspektiv på svenskt 1900-tal (M209)

Ansvarig: Rasmus Fleischer, Ekonomisk-historiska institutionen, Stockholms universitet

Deltagare: Klara Arnberg, Stockholms universitet: *From the Great Department Store with Love: The Lundkvist School of Window Display and the Transfer of Commercial Knowledge in Early 20th Century Sweden;* Matilda Baraibar och Daniel Berg, Stockholms universitet: *Medveten konsument, kriminell eller offer? Skiftande syner på narkotikabrukaren reflekterad i svensk och uruguayansk drogreglering under 100 år;* Rasmus Fleischer, Stockholms universitet: *Bandspelarbruk. Elektronikkonsumenten som inspelningsproducent, 1950-2000;* Orsi Husz, Uppsala universitet: *Golden Everyday. Housewifely Consumerism and the Domestication of Banks in 1960s Sweden;* Stina Malmén, Stockholms universitet: *Vad är konsumtion?*

Sammanfattning: Sessionen kommer att uppvisa en rad exempel på hur konsumtionshistorisk forskning kan användas som ingång till frågor om genus, klass och vardagslivets former. Ett genomgående tema är hur konsumentrollen har konstruerats genom reklam, utbildningsväsende och lagstiftning och hur skiljelinjen mellan nyttig och onyttig konsumtion har omförhandlats. Samtidigt öppnas, på ett mer övergripande plan, för en problematisering av själva konsumtionsbegreppet och dess förhållande till produktionen. Det medverkande vid sessionen är forskare inom ekonomisk historia vid Stockholms och Uppsala universitet.

2.11 Finansiell utveckling i Sverige 1700–1850: revolution, evolution eller stagnation? (M210)

Ansvarig: Patrik Winton, Uppsala universitet

Deltagare: Peter Ericsson och Patrik Winton, Uppsala: *Från flink och färdig till bankosedlar. Den finansiella utvecklingen i några svenska städer 1700–1750;* Tiina Hemminki, Jyväskylä: *Kreditgivning på båda sidorna av Bottenviken i början av 1800-talet;* Jan Lindegren, Uppsala: *Staten och kreditsystemet;* Sofia Gustafsson: *krigsmakten som frivillig eller ofrivillig kreditgivare i Helsingfors på 1750-talet*

Sammanfattning: 1800-talet förknippas i svensk ekonomhistorisk forskning som en övergångsperiod från ett äldre finansiellt system där informella kreditrelationer dominerade till ett mer formellt system där banker och andra organisationer spelade en allt större roll för allokering av resurser. Framväxten av ett mer formellt system innebar att antalet finansiella instrument ökade i antal och fler människor drogs in i olika finansiella transaktioner. Denna utveckling, som ibland kallas för en finansiell revolution, bidrog starkt till den ekonomiska moderniseringen i Sverige. Redan under 1700-talet infördes dock olika finansiella innovationer, som till exempel mynttecken, papperspengar och statsobligationer. Vår kunskap om vilka konsekvenser dessa och andra nymodigheter fick för människors ekonomiska vardag är emellertid begränsad. Likaså är vår kunskap ringa om den dynamik och förändringsbenägenhet som existerade i det finansiella systemet under tidigmodern tid. På denna session kommer olika aspekter av den tidigmoderna kreditmarknaden såväl som övergripande frågor om finansiell utveckling att diskuteras.

2.12 Har historikerna svaren på vår tids stora frågor? En paneldebatt om betydelsen av historiska perspektiv på de stora samhällsutmaningarna (N102)

Ansvarig: Stefan Amirell, Svenska Historiska Föreningen

Deltagare: Stefan Amirell (moderator), ordförande för Svenska Historiska Föreningen; Mohammad Fazlhashemi, professor i islamsk teologi och filosofi, Uppsala universitet; Gunlög Fur, professor i historia, Linnéuniversitetet; David Larsson Heidenblad, forskare i historia, Lunds universitet; Karin Bojs, vetenskapsjournalist och författare

Sammanfattning: Stora frågor med global räckvidd om exempelvis miljö, klimat, globalisering, migration, religion, ekonomisk ojämlikhet och jämställdhet har under senare år varit mycket på tapeten i det offentliga samtalet i Sverige. För historiker är det uppenbart att alla dessa har djupa historiska rötter, men i vilken mån har de längre historiska perspektiven på vår tids stora frågor beretts utrymme i det offentliga samtalet? Har professionella historiker i så fall varit tongivande eller har de historiska perspektiven snarare framförts av andra än de universitetsutbildade historikerna? Svarar över huvud taget dagens akademiska historieforskning och –förmedling mot samtidens behov eller behövs det en revolution inom historieämnet för att det ska upplevas som relevant

utanför de akademiska institutionernas väggar? I denna plenarsession, arrangerad av Svenska Historiska Föreningen, möts tre forskare med historisk inriktning och en av våra mest namnkunniga vetenskapsjournalister i ett spänstigt samtal om den historiska kunskapens roll i samhället.

2.13 Mode som industri under kapitalistisk omvandling 1800–2015 (M312)

Ansvarig: Klas Nyberg, Centrum för modevetenskap, Stockholms universitet

Deltagare: Hanne Eide, Centrum för modevetenskap, Stockholms universitet: *Augusta Lundins konfektionsfirma i 1800-talets Stockholm som överförare av fransk couture;* Ingun Grimstad Klepp, Consumption Research Norway, Oslo and Akershus University College of Applied Sciences: *Bruken og markedsføring av norsk ull;* Anna Hedtjärn Wester, Södermanlands museum; Klas Nyberg, Centrum för modevetenskap, Stockholms universitet: *Kvotsystemets avskaffande. Effekten på världshandeln med kläder och vävnader 2005-2015*

Kommentator: Marie Ulväng, Ekonomisk-historiska institutionen, Uppsala universitet
Sammanfattning: Vilka är orsakerna till modebranschens omvandling de senaste decennierna till en globaliserad massmarknad med allt billigare kläder? Hur har den regionala framväxten och tillbakagången av textil- och klädtillverkningen i världen sett ut historiskt och varför har modebranschens omsättning fortsatt öka i Västeuropa och USA trots att västvärldens TEKO-industrier till stor del lagts ned? Hur har kedjeföretag i kolossalformat som Zara, Gap och H&M kunna växa fram på de traditionella konfektionsföretagens bekostnad? Hur har den svenska klädkedjan Hennes från Västerås (1947-, sedermera Hennes & Mauritz) kunnat utvecklas från en klädkedja med några enstaka butiker till ett multinationellt storföretag med ett börsvärde på drygt 500 miljarder kronor i början av 2015? Syftet med sessionen är att diskutera den nutida modebranschens omvandling i ett långsiktigt historiskt perspektiv och internationellt sammanhang.

2.14 Husbönder, pigor och drängar I (M314)
(OBS: Dubbelsession, fortsätter efter fikapausen)

Ansvarig: Karin Hassan Jansson, Uppsala universitet

Deltagare: Jan Mispelaere, Riksarkivet och Jonas Lindström, Uppsala universitetet: *Husbönder och föräldrar: Tjänstefolks förhållande till föräldrahemmet i 1600-talets Sverige;* Paul Borenberg, Göteborgs universitet: *Vad lär oss lagen? Kontinuitet eller förändring i tjänstehjonspolitiken;* Joakim Scherp, Stockholms universitet: *Drängarna, pigorna och institutionerna*

Sammanfattning: Vi vet en hel del om de lagar och normer som omgärdade relationen mellan husbönder och tjänstefolk i det tidigmoderna Sverige. Hur relationen såg ut i

praktiken är mindre känt. Börje Harnesk ”Legofolk” från 1990 är fortfarande fältets standardverk, men nu finns ett förnyat intresse för den frågan. Vilket genomslag hade lagarnas och religionens påbud i praktiken? Hur påverkades relationen mellan husbönder och tjänstefolk utbudet och efterfrågan på arbetskraft? Hur definierades och kategoriserades tjänande människor i sin samtid? Vilka möjligheter hade de att göra sina röster hörda på det tidigmoderna samhällets arenor? Hur skilde sig detta mellan könen och mellan stad och landsbygd? Sessionen är en av två sessioner som samlar några av dem som just nu arbetar med frågor som dessa för en diskussion om de kan besvaras.

2.15 Continuity and change in the early modern house: the idea(l) of home during the age of revolutions through letters, diaries and material culture I (O102)
(OBS: Dubbelsession, fortsätter efter fikapausen)

Ansvarig: Cristina Prytz, Manchester Metropolitan University

Deltagare: My Hellsing, Uppsala universitet: *Political Sociability in the Urban House, Gender and Social Status in Stockholm, c. 1770-1830;* Svante Norrhem, Lund universitet: *Everyday as Academy (Ebba Brahe; her household and possessions in mid-seventeenth-century Sweden);* Brita Plank, Jönköping universitet: *To furnish a home;* Cristina Prytz, Manchester Metropolitan University: *From house to home: spaces for intimacy in the early modern country house;* Göran Ulväng, Uppsala universitet: *Adligt slöseri eller borgerlig rationalitet? Ståndstillhörighet och välstånd i svenska herrgårdshem 1770-1830*

Sammanfattning: The houses of the elite have long been important objects in the study of early-modern material and consumer culture. The sheer number of country or town houses built provides an insight into the growth of the political and economic European elite which came to include a wider social range of individuals during the period. But it was also a time marked by growing social divides, a separation of the private sphere from the public, and more clearly defined gender identities. In many ways the idea and purpose of the elite house changed, display gradually giving way to informality and new ways of socializing. Today, the importance of the house as lived space has begun to attract the attention of social, economic and cultural historians alike. The aim of this session is to discuss issues of continuity and change in housing and in the idea and ideal of the home, from perspectives based on letters, diaries, accounts and material culture. From the private sphere and everyday lives of the elite, we examine how social change affected their arenas, relationships, patterns of consumption and emotions in the so-called age of revolutions. A key question here is the shifting role of the elite house as a home: what did this mean and what were its causes and implications? The session will also discuss the scientific problems posed by these source materials from a perspective of change. Is it, for example, possible to discern changing attitudes to other social groups? The contributors situate ideas of home, material culture and consumption in specific geographical and temporal contexts, but also to place them within wider frameworks of international trade, social networks, and transnational aristocratic and mercantile milieus. We also hope this session will offer scholars new possibilities to expand their expertise and networks with colleagues.

2.16 Kolonisation i Sápmi 1740-1980 (R106)

Ansvarig: Per Axelsson, Umeå Universitet

Deltagare: Isabelle Brännlund, FD, CEDAR, Vaartoe/Centrum för samisk forskning, Umeå universitetet; Anders Haglund, PhD Student, Department of Historical, Philosophical and Religious Studies, Umeå Universitet; Corinna Röver, PhD student, Division of History of Science, Technology & Environment, KTH Royal Institute of Technology; Per Axelsson, Docent, Vaartoe-Centre for Sami Research (CeSam) and Centre for Demographic and Ageing Research (CEDAR), Department of Historical, Philosophical and Religious Studies, Umeå universitetet; Glenn Sandström, Department of Historical, Philosophical and Religious Studies and the Centre for Demographic and Ageing Research (CEDAR), Umeå University

Sammanfattning: Sessionen fokuserar på Svenska Sápmi -Norrlands inland från 1700-tal till andra halvan 1900-talet. Denna period karaktäriseras av industrialisering, resursutvinning, migration, urbanisering, men också rasbiologi, assimilation och segregering. Sessionen avser analysera olika delar av kolonisationen av Sápmi.

Isabelle Brännlund: *Place-attachment and historical research – A methodological case study of people-place connections in southern Sápmi 1740-1870:* Place is in the center of most historical studies. Conventionally, studies of history are carried out in reference to a specific location and researchers frequently discuss the physical and social environment of places. However, how people relate to, attach to or identify with place is not as often discussed. Furthermore, methodological concerns and considerations in studies of place-attachment in history is seldom discussed and examined in detail. Thus, if we want explore how people attached to place throughout history, we have few studies to draw experiences from. The overarching aim of this paper is to discuss methodological possibilities, implications and limitations when studying historical place-attachment. This discussion is based on my experiences and conclusions drawn from a case study on taxation lands as objects of place-attachment in southern Swedish Sápmi between 1740 and 1870, where I use the tripartite model of place-attachment developed by Scannell and Gifford (2009). I argue that the concept of place-attachment need to be thoroughly dissected before applied in historical research. The tripartite model of place-attachment as presented by Scannell and Gifford (2009) can, as I discuss in this paper, be a useful tool for breaking down place-attachment to discernible pieces. It can also guide the work of posing relevant questions to appropriate sources. I finally conclude that the wide research field history of emotions can help inform and inspire scholars interested in place-attachment and contribute to deepen discussions on method and theory.

Anders Haglund: *Challenged citizenship? – Citizenship status, political rights and responsibilities at county level for Sami in the changing political the landscape of 19th century Sweden:* Citizenship status for indigenous people has been, and still is, one of the most difficult political problems of contemporary post-colonial nation states. Throughout the world, indigenous people's access to citizenship has been highly restricted. In sharp contrast, previous research indicate that the indigenous Sami people has held the status

of citizens for several centuries in Sweden. However, the rights and responsibilities that formed the basis for citizenship has changed over time, thus reconfiguring the citizenship status of the Sami. The latter half of the 19th century saw liberal inspired reforms drastically changing the Swedish political landscape and the birth of regional self-government authorities. As publicly elected regional self-governing authorities, the county councils became an important factor in regional development and an arena for citizens to participate in democratic decision-making. The aim of this paper is to explore and compare the process of defining citizenship status for Sami from the perspective of the county councils in northern Sweden, focusing on the counties of Jämtland, Västerbotten and Norrbotten. This is done by examining and comparing how political rights as well as responsibilities for the Sami were defined and discussed in the political practice of the three county councils from the instatement of the counties in 1862 up until the end of the century. The historical records, ranging from council assembly protocols, motions and petitions as well as investigations, show a complex and multi-layered picture of large regional differences highlighted by ambivalence and confusion in how to interpret and define citizenship status of Sami.

Corinna Röver: *Resource Reindeer? The integration of reindeer husbandry into Sweden's welfare-state economy during the post-war period:* During the post-war period, an increasing number of Swedish state authorities and practitioners began to apply a business economic approach towards the conduct of reindeer husbandry. This paper seeks to describe the development of a predominantly economic discourse on Sami reindeer husbandry around the 1960s, the driving actors furthering it, and how this affected indigenous herding practices during this period and beyond. After World War II, the Swedish government's official view on reindeer herding and on the Sami population changed radically. This change included the withdrawal of segregationist "Lapp shall remain Lapp" policies and a strong push towards the modernization of reindeer husbandry. In the rapidly developing welfare state, standardized large-scale solutions became wide-spread, and the practice of reindeer husbandry became increasingly exposed to extensive rationalization efforts. With the help of modern technology and up-to-date research, the traditional livelihood was to be integrated into the modern welfare state system. Organizational structures changed, and reindeer husbandry developed an unprecedented emphasis on the production of reindeer meat as market commodity. The aim is to discuss how these developments shaped past and present understandings of reindeer husbandry in Sweden, and which alternative and challenging notions of the 'resource reindeer' may have developed up until the present day.

Per Axelsson och Glenn Sandström: *Colonisation, ethnic drift and demographic regimes - Sami and Swedes in 19th century Swedish Sápmi:* Since the 1990s, The United Nations (UN) and the World Health Organization (WHO) have drawn attention to the poor health of Indigenous People worldwide. Indigenous people live on all continents of the world but their health compares unfavorably to the non- Indigenous Peoples living alongside them (Gracey and King 2009, 65). The final report from the WHO Commission for the Social Determinants of Health (CSDH 2008) concluded that poor indigenous health results from the effects of a toxic combination of policies (p. 36). These policies, even if they vary across time and cultures, are one of the results of the ongoing process of colonization. Medical research has demonstrated that factors related to colonization, globalization,

migration, loss of language and culture, and disconnection from the land, lead to the health inequalities of Indigenous Peoples (King, Smith & Gracey 2009, 76). These factors have important historic backgrounds that need to be examined and understood in order to improve the current situation. Are people better off if they assimilate to the majority population? There are few population studies that research the link between Indigenous peoples health outcomes and ethnic drifting or assimilation - mainly due to lack of demographic sources covering times of intense colonisation. The work from McCalman et al. (2009) based on the Koori-database could show, that in Australia, those not "black enough" (often European fathers/Aboriginal mothers) was not allowed to stay at the reserves for Aboriginal people. However they were not admitted into the majority society they were supposed to belong to. They became "half-castes" and came to have worse health in the late 19th and early 20th Centuries than both Aboriginals on reserves and the poor white. However, there are also studies that show reverse or complex results, based on contemporary data with self-identification, not specifically on mortality, but that look at ways of assimilation or ethnic drifting in relation to outcomes. Kukutai (2010) could show that those in the Maori periphery, that had Maori ancestry but identified as European, had higher socio-economic outcomes than those that reported as Maori. Saperstein (2012) in her study of US data on women that are classified as black but self-report as white and vice versa show that the black/white divide is complex. "(W)omen who are seen as white but identify as black seem to fall on the 'white' side of the divide in health screenings but the 'black' side of the divide in family income "(Saperstein 2012, 1498). In a Sami context, Hassler (2005) examined Swedish Sami health 1960-2002 and concluded that there were two forms of governance of Sami identity one of separation, where the reindeer herders were separated from the majority population and one of assimilation where the Sami not part of reindeer herding were supposed to assimilate into the majority. However, the impacts on health were not empirically studied. This paper is part of an international comparative project that aim to investigate the effects of colonization on indigenous health in Sweden, New Zealand and Australia from 1800-2000 (funded by the Swedish Research Council dnr 2012-5490 and the Knut and Alice Wallenberg Foundation, Wallenberg Academy Fellowship). Through event history analysis, this study aim to extend our understanding of health among individuals that drifted ethnically, from being brought up as Sami to assimilate into the Swedish majority population. Did this transformation affect life expectancy?

2.17 Bara ben: Dräktreform och moderevolution under 1900-talets första hälft (R108)

Ansvarig: Henric Bagerius, Örebro universitet

Deltagare: Henric Bagerius, Örebro universitet: *På släpjakt – om kortade promenadkjolar vid sekelskiftet 1900;* Eva Andersson, Göteborgs universitet: *Funktionalitet och anständighet – om kjollängd och långbyxor i veckopress 1910–1925;* Emma Severinsson, Lunds universitet: *Korta kjolar och exponerade ben – om 1920-talets uppstyckade kvinnokropp*

Kommentator: Eva Blomberg, Södertörns högskola

Sammanfattning: Ben – inte minst synliga ben – var länge en manligt kodad kroppsdel, och kvinnor förväntades dölja sina ben under släp, krinoliner och lager av underkjolar. Det var först under 1920-talet när kjolarna moderiktigt blev kortare som kvinnoben exponerades i offentligheten och lyftes fram i populärkulturen. Exponeringen av kvinnoben hade dock debatterats tidigare i Sverige, och diskussionerna har fortsatt fram till våra dagar. I den här sessionen gör vi tre historiska nedslag och resonerar kring hur de exponerade kvinnobenen har revolutionerat modet eller revolutionerats av modet. Henric Bagerius uppmärksammar debatten runt släpande promenadkjolar vid sekelskiftet 1900, Emma Severinsson visar hur kvinnoben blev till symboler för sexualitet, nationalitet och frihet i veckotidningen Charme under 1920-talet och Eva Andersson diskuterar hur denna förändring behandlades i tidningen Husmodern med en äldre, mer agrart präglad och konservativ läsekrets. Avslutningsvis ger Eva Blomberg några kommentarer om exponerade kvinnoben under 1900-talets första hälft.

2.18 Modern politisk historia (L208)

Deltagare: Daniel Nyström, Umeå universitet: *Den svenska arbetarklassens historia 1936–1957. Första och enda syntes över svenskt industrisamhälle?*

Sammanfattning: Vid Svenska Historikermötet 2017 presenterar jag en pågående studie av det LO-finansierade forskningsprojektet ”Den svenska arbetarklassens historia” som pågick under åren 1936-1957. ”Den svenska arbetarklassens historia” är intressant för den stora mängd monografier över svenskt industrisamhälle som producerades. Flertalet av publikationerna har karaktären av historisk syntes, dvs. att de närmar sig det enskilda undersökningsämnet brett – tvärdisciplinärt, långa tidsperspektiv, både mikro- och makroperspektiv. Forskningen inom ”Den svenska arbetarklassens historia” kan beskrivas som arbetarhistoria. Trots att arbetarhistoria varit ett av de mer framträdande forskningsområdena under andra hälften av 1900-talet lyser syntetiserande vetenskapliga arbeten med sin frånvaro. Detta innebär att ”Den svenska arbetarklassens historia” sticker ut. Den hypotes jag arbetar efter är att en undersökning av publikationer och kringliggande material kopplade till ”Den svenska arbetarklassen historia” kan ge kunskaper om hur teorier om och metoder för vetenskapliga syntetiserande arbeten kan utformas i dag.

Deltagare: Victor Lundberg, Malmö Högskola och Christian Widholm, Södertörns högskola: *Bunkerarkeologi 2.0. Materialitet, minne och mentalitet i de postmilitära landskapen på Askö, Järflotta och Kolguskär*

Sammanfattning: Hur kan vi betrakta lämningarna från Sveriges underjordiska militära mobilisering under 1900-talet? Hur transformeras minnena av beredskap, övningar och homosocial samvaro i bergrum och under skärgårdsklippor? Hur kan vi förstå dåtidens och samtidens ”bunkermentalitet” utifrån det postmilitära landskapet? I detta paper utgår vi från en explorativ bunkerarkeologisk pilotstudie av kustartilleribatterier, pjäsvärn, kommandoplatser, förläggningar, skyddstunnlar, beredskapsrum m.m. på tre svårtillgängliga, avhemligade och f.d. militära skyddsobjekt i Stockholms södra skärgård. Härigenom skisserar vi en historievetenskaplig forskningsansats som fokuserar på tre analytiska dimensioner, materialitet, minne och mentalitet, och som vi menar kan bidra till att fördjupa kunskapen om och förståelsen av den genomgripande militära mobiliseringen i Sverige under 1900-talet och dess kulturhistoriska innebörder och sidoeffekter. Vi ser historiska militära lämningar som mångdimensionellt betydelsefulla, där Paul Virilios klassiska betraktelse Bunker Archeology (1994) – i skärningspunkten mellan arkitekturteori, filosofi, antropologi och historia – utgör en grundläggande referensram för oss.

Deltagare: Anders Burman, Södertörns högskola: *Hannah Arendt, revolutionen och det politiska*

Sammanfattning: För Hannah Arendt är revolution ett av de helt centrala politiska begreppen. I On Revolution (1962), den kanske minst kända av hennes stora böcker, försöker hon rehabilitera begreppet genom en aktualitetshistorisk jämförelse mellan den amerikanska och den franska revolutionen. Det står klart att hon sympatiserar mest med den amerikanska versionen, först och främst för att den enligt henne hade en tydligare politisk karaktär utan att involvera någon social omvälvning. Till det kommer en tredje form av revolution som Arendt primärt förknippar med Ungernrevolten 1956 och som hon likaledes har en klart positiv uppfattning av. I föredraget presenteras Arendts huvudtankar om dessa tre slags revolutioner, i relation till andra nyckelbegrepp i hennes tänkande, som frihet, handlande, det politiska och det sociala. Dessutom undersöks frågan om hur hennes syn på revolutionen påverkades av den politiska radikaliseringen under senare delen av 1960-talet.

Session 3: torsdag 10.45–12.00

3.1 Judar och historiebruk (L106)

Ansvarig: Per Hammarström, Mittuniversitetet

Deltagare: Per Hammarström: *"Afsäger du dig den närvarande mörka och vilsefarande judendomen?" Judiska omvändelseberättelser under svenskt 1800- och tidigt 1900-tal;* Anette Campbell: *Mottagandet av romanen om Pettersson och Bendel 1931;* Harry R:son Svenson: *Nazism i Karlskrona. Kontinuitet eller förändring? Historia och historiebruk;* Anna Sarri Krantz: *Hur konstruerar de som identifierar sig som Tredje Generationens Överlevande sin identitet i en tid av samtida antisemitism?*

Sammanfattning: Sessionen behandlar historiebruk ur olika aspekter. En sådan är hur de döpta judar som publicerade sina självbiografier under decennierna kring sekelskiftet 1900 bidrog till en antijudisk diskurs. Dessa ”omvändelseberättelser” påminde mycket om liknande traditionella kristna berättelser. Hur judar har gestaltats skönlitterärt – och hur detta mottogs av recensenter och läsare – är av intresse för forskning kring bilden av judar. Romanen ”Pettersson och Bendel” (1931) var starkt antisemitisk. Receptionen av filmen två år senare har tidigare analyserats, men hur mottogs boken? Det nutida Karlskrona anses ofta ”nazistiskt belastat”. Här argumenteras för att en allmän föreställning om att detta kan ledas tillbaka till 1930- och 1940-talets Karlskrona är felaktig och analyseras hur den har uppkommit. Ytterligare en typ av historiebruk är hur barnbarn till Förintelsens överlevande konstruerar sin identitet som reaktion på den samtida antisemitismen. Hur förhåller de sig till möjligheten att vara en narrativ länk mellan sina far- och morföräldrar och framtiden?

3.2 Rundabordsdiskussion: Etnicitet – ett revolutionerande begrepp? (L111)

Ansvarig: Olof Blomqvist, Stockholms universitet

Deltagare: Olof Blomqvist, doktorand, Historiska institutionen, Stockholms universitet; Olov Simonsson, doktorand, Historiska institutionen, Uppsala universitet; Otso Kortekangas, doktorand, Historiska institutionen, Stockholms universitet; Charlotta Svonni, doktorand, Historiska institutionen, Umeå universitet

Moderator: Tomislav Dulic, Hugo Valentin-centrum, Uppsala universitet

Sammanfattning: Under paneldiskussionen om etnicitet som begrepp sammanstrålar fyra doktorander från olika historievetenskapliga traditioner, tidsperioder och forskningsfält. Diskussionen utgår från doktorandernas egna forskningsprojekt, och handlar om etnicitetbegreppets historiografiska bakgrund, dess olika definitioner och dess användbarhet och användning i historievetenskapen. Förutom att debattera själva begreppet kommer diskussionen behandla etnicitetens relation till sådana fenomen som revolution, social inkludering/exkludering, utbildning, krig och medborgarskap.

3.3 Nya forskningsperspektiv på relationen Sverige – DDR (L212)

Ansvarig: Marie Cronqvist, Institutionen för kommunikation och medier, Lunds universitet

Deltagare: Projektet *Mellan öst och väst: Ideologi, estetik och politik i musikrelationerna Sverige-DDR 1949-1989*: Petra Garberding, Södertörns högskola; Ursula Geisler, Linnéuniversitetet och Henrik Rosengren, Lunds universitet. Projekten *Transborder television. Scandinavia and the GDR samt Entangled television histories. Media networks and programme exchange between Sweden and the GDR, 1969-1989:* Marie Cronqvist, Lunds universitet; Sune Bechmann, Göteborgs universitet/Lunds universitet och Laura Saarenmaa, Tampere universitet/Lunds universitet

Kommentator: Andreas Linderoth, Marinmuseum

Sammanfattning: Ett kvarts sekel sedan Tysklands återförening står DDR och dess internationella förbindelser återigen i fokus för ny forskning. Sedan 2015 har flera nya svenska forskningsprojekt initieras på axlarna av tidigare värdefull forskning om relationen mellan Sverige och DDR. Avsikten med denna session är att samla upp dessa nya initiativ och inleda ett nätverkssamarbete för svensk DDR-relaterad forskning. Sessionen formuleras i bred mening mot bakgrund av det som kan kallas ”the new cold war history”, där just kontakterna och cirkulationen mellan öst och väst står i centrum. ”The cultural cold war” är en annan utgångspunkt för sessionen, då fokus i dessa forskningsprojekt ligger på konstnärliga, mediala och populärkulturella utbyten mellan de två länderna.

3.4 Religionskritik, politik och samhälle - svenska fritänkare, gudsförnekare och upprorsmän (M102)

Ansvarig: Jonny Hjelm, Umeå universitet

Deltagare: Emma Hillborn: *Socialisten, rättvisan och verklighetens grottekvarn. Arbetarpressen inför rätta i sekelskiftets Landskrona;* Lars Edgren: *Religionskritik, republik och revolution. Tidningen ”Fäderneslandet” på 1850- och 1860-talen;* Jonas Liliequist: *Gudstro och praktisk rationalitet – en jämförelse mellan Ginzburg’s Menocchio och Nils Olofsson Bååt i Nybyn;* Jacob Evertsson: *Socialism och antiklerikalism i Sverige 1880-1920;* Pär Alexandersson: *Revolution i människan. Viktor Lennstrands ateistiska förkunnelse i förhållande till staten, kyrkan och arbetarrörelsen; Jonny Hjelm: Ateism som organiserat intresse 1880-2010*

Sammanfattning: *Pär Alexanderssons presentationsabstract:* Vid slutet av 1800-talet attackerade unga svenska ateister och socialister statskyrkan och kristen-domen. Myndigheternas svar blev en serie åtal och fängelsedomar. I centrum för dessa händelser stod Viktor Lennstrand, en ung man som lämnat väckelserörelsen för att avkristna Sverige sedan han personligen upplevt att Gud var död. Han vände sig särskilt till en arbetarpublik och höll mängder av föredrag runt om i landet. Han gav också ut tidningen

Fritänkaren och ledde ett utilistiskt samfund med materialism, karaktärsdaning och mänsklig gemenskap på programmet. Mest känd blev Lennstrand som hädare eller blasfemiker. Han beskrevs som den värste hädaren i Sveriges historia, en person som till och med fick de ogudaktiga att bäva, och publicerade bland annat en dödsannons över Gud. Sammanlagt åtalades han nio gånger för olika religionsbrott, dömdes fyra gånger och tillbringade nio månader i fängelse innan han benådades efter ett mentalt sammanbrott på Långholmen. Lennstrands blasfemier var ett sätt att profanera det heliga och bana väg för den egna förkunnelsen som den nya och sanna religionen. Men blasfemierna stod också för ett existentiellt uppror som han inte kunde avstå ifrån, trots att priset blev högt. Uppståndelsen kring de blasfemiska uttrycken dolde ofta Lennstrands samhällsförbättrande program, som låg nära socialdemokratins. Under en period framstod han till och med som en konkurrent till socialdemokraterna. I en offentlig uppgörelse med utilismen tog Branting avstånd från tanken om religionskampens avgörande roll och betonade religionen som en privatsak. Lennstrand framhärdade till sin död vid 34 års ålder i tron på att sociala reformer krävde en inre revolt, ett uppbrott från traditionell religion och en ny tro på människan och mänskligheten. Därmed satte han i praktiken individen i centrum på ett sätt som skilde honom från såväl den samtida statsmakten som socialdemokratin.

Jakob Evertssons presentationsabstract: I detta paper undersöks den tidiga socialdemokratins kritik av Svenska kyrkan genom att granska det officiella organet Socialdemokraten under åren 1885-1890. Tidigare forskning om relationen mellan tidig socialistisk kritik och Svenska kyrkan har i huvudsak lyst med sin frånvaro och inga försök har hittills gjorts att tolka denna kritik med hjälp av begreppet antiklerikalism. Här visar jag att antiklerikalism vände sig a) mot prästers livsstil, b) kyrkan som klassinstitution och c) mot kristendomen. En kritisk analys av argumenten visar också att satirer och överdrifter, som var bekanta för många, ofta användes i den socialdemokratiska retoriken när man beskrev kyrka och prästerskap. En övergripande tanke var att avskaffa statskyrkosystemet eftersom Svenska kyrkan ansågs förse staten med en samhällsbevarande ideologi.

Jonas Liliequists presentationsabstract: Det skiljer ungefär 100 år i tid och drygt 200 mil i avstånd mellan två uppseendeväckande rättsprocesser som bägge gällde anklagelser för kätteri och villfarelse i religionen. År 1584 ställdes mjölnaren Domenico Scandella, kallad Menocchio, från byn Montereale i nordöstra hörnet av nuvarande Italien, inför rätta för första gången. Drygt hundra år senare var det dags för den före detta soldaten och bonden Nils Olofsson Bååt från Nybyn utanför Vännäs i Ume socken att förhöras inför rätta för ”villfarelse i religionen”. Trots avståndet i tid och rum och konfessionella skillnader, finns det många paralleller och likheter i Menocchios och Bååts uppfattningar av gud och den mänskliga tillvaron i skapelsen. Hur kan detta förklaras? Olika alternativa möjligheter kommer att diskuteras, men också betydelsen av att göra jämförelser över tid och mellan olika kulturer.

Lars Edgrens presentationsabstract: Tidningen *Fäderneslandet* startades i Lund 1852 av Nils Rudolf Munck af Rosenschiöld. Med sin radikala kritik mot det ämbetsmän och företrädare för statsmakten (däribland universitetets professorer) tvingades tidning snart lämna provinsstaden för Stockholm efter en lång rad synnerligen invecklade

tryckfrihetsprocesser. Tidningen etablerade sig där. Publiken fanns bland arbetare och småfolk i huvudstad men efterhand fick den också avsättning i andra delar av landet, även på landsbygd. Politiskt var den demokratisk och vände sig mot det etablerade samhället. Den blev under 1860-talet den svenska tidning som hade störts upplaga och med tanke på att den vände sig till befolkningsskikt där det finns stor anledning att tro att varje exemplar hade många läsare nådde den en verkligt stor del av befolkningen, särskilt i Stockholm. Tidningen nådde vid mitten av decenniet upp i en upplaga över 15 000 exemplar. Detta föredrag presenterar en bild av tidningens samhällsyn under sent 1850-tal och mitten av 1860-talet med särskilt fokus på inställningen till religion och kyrka. På vilket sätt var tidningens ställningstagande i politiska och samhälleliga frågor knutna till religion? Det är min uppfattning att tidningens ställningstaganden vid denna tid bör förstås som uttryck för en *republikansk* samhällsuppfattning och att det därför är fruktbart att relatera tidningen till den republikanska rörelse som spelade en stor roll i tidens radikala rörelser, där gränsen mellan socialistiska och republikanska förhållningssätt ännu inte var tydligt uppdragen. Svenska kopplingar till europeisk revolutionär republikanism syns till exempel genom hyllningarna till Garibaldi och de kontakter som Bakunin hade i Stockholm vid mitten av 1860-talet.

Emma Hilborns presentationsabstract: Presentationen bygger på en undersökning av socialdemokraten Pär Axelssons erfarenheter av rättssystemet i Landskrona 1901–1905. Den visar hur arbetarrörelsen tog upp det litterära motivet ”Grottekvarnen” från Viktor Rydbergs kristet etiska dikt ”Den nya Grottesången”, för att omvandla den till en konkret, kapitalistisk grottekvarn helt fjärran från Rydbergs kristna vision. I det aktuella fallet var det den högst profana borstfabriken i Landskrona som utpekades i *Landskrona-Kurirens* artikel ”Barnen i grottekvarnen”. Borstfabrikör Pål Sörensen uppfattade beskyllningen om att driva en skånsk Grottekvarn som så förolämpande att det motiverade rättsliga påföljder och framhöll särskilt tidningsartikelns graverande titel i sin stämningsansökan. Rätten valde också att gå på fabrikör Sörensens linje och dömde Axelsson för ärekränkning, trots att Axelsson hade kunnat styrka artikelns uppgifter om att minderåriga arbetade på fabriken. I tidigare forskning har Viktor Rydbergs inflytande främst diskuterats i förhållande till arbetarlitteraturen, men undersökningen indikerar att Grottekvarnen i arbetarrörelsens tolkning var så kontroversiell att den gav tydligt avtryck i den lokala verksamheten. De rättsliga inlagorna från Axelssons motpart – borstfabrikör Sörensen – åskådliggör dessutom att grottekvarnsmotivet kunde ses som politiskt sprängstoff inte bara av arbetarrörelsens representanter utan även av borgerskapet.

Jonny Hjelms presentationsabstract: Sverige är ett av världens mest sekulära länder. I analyser av den svenska sekulariseringen fokuseras vanligen politiker och välfärdsstatens nihilistiska, rationella konstruktörer, men också de religiösa samfundens ledare och teologer. Ofta uppmärksammas även enskilda religionskritiker, som exempelvis filosofen Ingemar Hedenius och biologen Bengt Lidforss. Betydligt mindre intresse har ägnats de närmare tio prosekulära organisationer som funnits sedan 1800-talets slut. Antingen har de prosekulära organisationerna förbigåtts med tystnad eller så har de avfärdats som relativt marginaliserade och deras medlemmar som ointressanta ”kämpande ateister”, ”löjliga ateister” och ”fundamentalistiska sekularister”. Med ”prosekulära” organisationer avses sammanslutningar som varit religionskritiska och kämpat för ökad

livsåskådningsfrihet och statlig neutralitet i livsåskådningsfrågor. Med ”fritänkare” åsyftas personer som inte erkänner religiösa auktoriteter och förnekar Guds existens (den moderna användningen av begreppet). I föredraget presenteras huvuddragen i de tre prosekulära vågor som ägt rum 1880-2010. Jag uppmärksammar särskilt hur de prosekulära organisationerna formulerat sitt uppdrag och agerat exempelvis visavi den politiska maktsfären. Här berörs även kort de sekulära livsåskådningar som förts fram och det internationella kontakternas betydelse och vad som karaktäriserar de prosekulära organisationernas ledarskikt och medlemmar avseende på genus och klass.

3.5 Firande och hågkomst (L105)

Deltagare: Anna Maria Forssberg, Armémuseum: *Krigets berättelse. Firande av seger och fred i Frankrike och Sverige 1610-1710*

Sammanfattning: ”O Gud vi love dig” sjöngs i kyrkorna i Frankrike och Sverige efter militära segrar på 1600-talet. Att fira tacksägelse för krigsframgångar och fred var ett sätt att tacka Gud, men också ett sätt för makthavarna att legitimera de ständiga krigen. För invånarna blev det både ett tillfälle till fest och en möjlighet att få information om vad som hände på slagfältet. Men bilden som gavs av kriget var selektiv. Blodiga nederlag och händelselöst vardagsliv ersattes med spektakulära segrar och kunglig ära. Även om det fanns likheter mellan ritualerna i de olika länderna, fanns också stora skillnader. Genom propagandan formulerades en berättelse om vad kriget var, och vilken roll regenterna och deras undersåtar skulle spela. I krisens år 1709 kom denna berättelse att utmanas i grunden. I detta föredrag presenteras resultaten från boken ”The story of war. Church and propaganda in France and Sweden 1610-1710” som utkommer på Nordic Academic press i december 2016 (och som bygger på VR-projektet ”Explaining war to the common people”.)

Deltagare: Henrik Björck, idé- och lärdomshistoria, LIR, Göteborgs universitet: *Konsten att minnas Linné: Firandets former vid jubileerna 1807, 1907 och 2007*

Sammanfattning: Carl Linnaeus föddes 1707 som prästson i småländska Råshult och dog 1778 i Uppsala som Carl von Linné, adlad av svenske kungen och hyllad i den lärda världen. I denna presentation utforskar jag i vilka former minnet av honom firats vid de hundraårsdagar av hans födelse som återkommit med jämna mellanrum. Hur har efterkommande hanterat minnet av Linné? Genom att välja ut en liten detalj, som i en mening kan hållas konstant över tid, får man en speciell utsiktspunkt för en komparativ studie. Utifrån den blir det åskådligt hur det utvalda studieobjektet, i en annan mening, över tid genomgått närapå revolutionerande omvandlingar, vilka står i relation till övergripande historiska förändringar. Fokus ligger på Kungl. Vetenskapsakademien, som Linné var med om att grunda och vars förste preses han var. Vilken bild av Linné har Vetenskapsakademien gjort sig och förmedlat, hur har minnet förändrats med institutionen och dess position i tidens ideologier?

3.6 Bönder, missionärer och andra diplomater. Personlig diplomati under 400 år (M103)

Ansvarig: Susanna Erlandsson, Uppsala universitet

Moderator: Stefan Amirell, docent i historia, Linköpings universitet

Deltagare: Sari Naumann, Göteborgs universitet: *Bonde och diplomat: Uppvisande av tillit före den moderna statens födelse;* Lisa Hellman, The University of Tokyo: *Tvivel på de egna, tillit till de andra: fördraget i Nertjinsk 1689;* Aryo Makko, Stockholms universitet: *Sjysta imperialister? Svensk-norska konsulers verksamhet under sent 1800- och tidigt 1900-tal;* Susanna Erlandsson, Uppsala universitet: *Den osynliga diplomaten. Margaret van Kleffens och säkerhetspolitikens sociala rum 1940–1960*

Sammanfattning: I fokus för den här sessionen står personliga möten som i historien har möjliggjort tillit mellan länder. Den personbundna tillitens roll i internationella relationer lyfts fram i ett långt tidsperspektiv (från tidigmodern till modern tid) och i olika regioner i världen (Europa och Asien). Fyra fallstudier av personliga förbindelser som diplomati på olika platser, i olika tider och under olika omständigheter kommer att presenteras, följt av en diskussion om den personsbundna tillitens roll i länders relationer. Hur kan diplomatiskt tillitsbyggande jämföras över tid och rum? Att staten var personlig under tidigmodern tid är exempelvis allmänt vedertaget, men vilken roll spelade personliga relationer i staters mellanhavanden under 1900-talet? På vilka sätt har personliga aktörers roll inom diplomati förändrats genom århundradena och vad är sig likt? Sessionens syfte är att genom ett globalt och diakront perspektiv öka förståelsen för de internationella relationernas utveckling och öppna för nya samarbeten mellan äldre och modernhistoriker.

3.7 Fyra nyanser av mediehistoria! (M108)

Ansvarig: Carl-Johan Svensson, Jönköping University

Deltagare: Lars-Åke Engblom, Jönköping University: *Ny teknik, liknande innehåll;* Staffan Sundin, Luleå Tekniska Universitet: *Dagspressägarnas roller i förändring;* Ann-Sophie Naumann, Jönköping University: *Samhällets syn på individen och familjen i tidningars familjematerial;* Carl-Johan Svensson, Jönköping University: *Digitaliseringens möjligheter, exemplet Atatürk*

Sammanfattning: Sessionen ger en inblick i fyra mediehistoriska projekt. Lars-Åke Engblom konstaterar att den tekniska utvecklingen radikalt har förändrat förutsättningarna för masskommunikationen. Men medan förpackningen är ny har flera trender och diskussionsämnen som utmärker 2000-talets mediesamhälle tydliga kopplingar till historien, vilket Engblom ger exempel på. Staffan Sundin gör med utgångspunkt från sina studier av Bonniers historia en analys över hur dagspressägarnas roller i sina tidningar förändrats sedan förra sekelskiftet. Hur de har manövrerat mellan

penningpåsen och ordet, mellan direktörer och chefredaktörer. Anne-Sophie Naumann studerar det av läsekretsen uppskattade familjematerialet i dagstidningar. Familjesidorna har kommit att förändras över tiden. I hennes studie ser vi hur samhällets syn på familjen och individen, och vice versa, har förändrats. Carl-Johan Svensson studerar ALLA texter i Dagens Nyheters historia (1938-1992) där Turkiets grundare Kemal Atatürk omnämns. Genom upplägget undersöks dels de möjligheter som digitaliseringen av dagstidningar erbjuder, dels studeras Atatürks ställning i den svenska kontexten/historiekulturen.

3.8 Bortom den goda kvinnan i det goda hemmet– alternativa och traditionella kvinnligheter i svensk/nordisk veckopress 1920-1990 (M204)

Ansvarig: Eva Andersson, Göteborgs Universitet

Deltagare: Eva Andersson, Institutionen för Historiska studier, Göteborgs Universitet: *Flitiga händer – handarbetets roll i konstruktionen av nya kvinnoideal i tidningen Husmodern 1920-1940;* Klara Arnberg, Ekonomisk historiska Institutionen, Stockholms Universitet: *Från pervers till prylbög: föreställningen om rosa pengar i Sverige, 1980-2000;* Sara Lundström, Medie- och kommunikationsvetenskap: *Husmödraskap 1970-1980; reaktion och försvar för en kritiserad kvinnoroll;* Emma Severinsson, Historiska institutionen, Lunds Universitet: *Frihet eller äktenskap? Diskussioner i 1920-talets veckopress*

Sammanfattning: Få saker är så revolutionerande som kvinnors förändrade roller i samhället under 1900-talet. Under samma period förändrades också hemmen radikalt, liksom dess heterosexuella ideal och genusarbetsdelning. Sessionens papers kretsar kring dessa förändringar och hur konflikterande normer och idéer hanterades i det vardagliga livet, hur nya ideal skapades och integrerades i tidigare tankemönster, men också hur revolutionerande nya idéer diskuterades och debatterades. Tidsmässigt sträcker sig sessionen från 1920- talet till 1990-talet, vilket innebär att både uppkomsten av det nya hemmafruidealet och nedmonteringen av detsamma diskuteras. Alla papers tar sin utgångspunkt i veckopressen, ett källmaterial som är underbeforskat och där en unik möjlighet ges att studera diskussioner om kön riktat till, men också med medverkan av, i samhället underordnade grupper som ensamstående kvinnor, kvinnor av arbetarklass och kvinnor på landsbygden. Veckopressen som källmaterial möjliggör även studier av hur den använts som kommersiell marknadsföringskanal och vilka implikationer det haft för historiska förståelser av kön och sexualitet.

3.9 Den sociala dynamiten (M207)

Ansvarig: Eva Blomberg, Södertörns högskola

Deltagare: Eva Blomberg: *JämO och jämställdheten;* Elisabeth Elgán: *Att ge sig själv makt;* Johanna Overud, Umeå universitet, *Vad är kvinnlig frigörelse? Om lönearbetsnormen och jämställdhetspolitiken;* Ylva Waldemarson: *Jämställdhet på nordiskt vis*

Sammanfattning: Den sociala dynamiten Jämställdhet har varit något självklart sedan 1970-talet och ”den svenska jämställdheten” har så att säga gått på export. Alla har varit för jämställdhet. Eller inte? Den har också varit ifrågasatt och ständigt kritiserad. Kritiserad av feministaktivister och motståndare, av såväl forskare som politiker; självklar för många när andra ryser. Feminister har gått i bräschen med ifrågasättande av det bestående samhällets normer och arbetat för fler reformer som dagis och kvotering. Samtidigt har sättet att göra jämställdhet uppfattats som något påtvingat uppifrån. Antingen har det blivit för lite jämställdhet eller för mycket. Alltid underordnat andra politiska mål. Jämställdhet kan stoppas in lite här och där – efter behag. Jämställdhet är social dynamit som påverkar. I sessionen förs en diskussion om radikala kvinnoorganisationer, jämställdhetsberättelsen, jämställdhetsexporten och vilken sorts jämställdhet som utformats, bland annat med jämställdhetsstrategier och diskrimineringslagar. Hur har man handskats med denna sociala dynamit?

3.10 Finns ett eller flera historieämnen i det svenska utbildningssystemet? Undervisningsämnet historia från lågstadiet till högskolan (M209)

Ansvarig: David Ludvigsson, Linköpings universitet

Deltagare: Martin Stolare: *Hemort, region och nation: Linjer och perspektiv i historieämnet på låg- och mellanstadiet;* Jessica Jarhall: *Kontinuitet och förändring i historieundervisning på högstadiet;* Thomas Nygren: *Historia på gymnasiet: En osannolik historia bortom vetenskapens begränsningar;* David Ludvigsson: *Forskningsanknytning, eurocentrism och strävan efter att täcka in allt som har hänt: Historieämnet på högskolan*

Sammanfattning: Undervisning i historia förekommer i hela utbildningssystemet från lågstadiet till högskolan. Men hur mycket skiljer sig historieämnet åt mellan olika stadier? Bör det rentav betraktas som flera olika ämnen, framvuxna enligt olika logiker? Sessionens fyra presentationer ska utifrån aktuell forskning karakterisera historieämnet på låg- och mellanstadiet, högstadiet, gymnasiet och i högskolan. Presentatörerna kommer alla att problematisera historieämnet på ”sitt” stadium utifrån ett antal olika aspekter. Sessionen utmynnar sedan i en diskussion mellan deltagarna om brott och kontinuiteter i historieämnet, progression samt möjlig frånvaro av progression mellan stadierna i det svenska utbildningssystemet. Sammantaget ska deltagarna försöka identifiera dimensioner av undervisningsämnet historia som behöver utforskas vidare.

3.11 Handel med främlingar. Varornas roll i kulturmöten i svensk- och flerspråkiga regioner i Finland under 1800-talet och början av 1900-talet (M210)

Ansvarig: Anna Sundelin, Åbo Akademi

Ordförande: Fia Sundevall, Stockholms universitet

Kommentator: Marie Ulväng, Uppsala universitet

Deltagare: Jutta Ahlbeck, Åbo akademi: *Spetsar, knivar och hästar: Könad och etnifierad romsk gårdfarihandel i Finland 1870-1940;* Hanna Lindberg, Åbo akademi: *Handel med förbjudna och farliga varor. Regleringen gårdfari- och marknadshandeln i Finland under andra hälften av 1800-talet;* Anna Sundelin, Åbo akademi: *"Vackra saker, goda saker, fina saker, köp, köp". Kringvandrande ryska handelsmän i svenskspråkiga områden i Finland 1850-1920*

Sammanfattning: Under det tidiga 1800-talet ökade handelsutbytet kraftigt såväl lokalt och regionalt som globalt och med den växande tillgången till kolonial- och industrivaror ökade även antalet ambulerande försäljare. I många länder var minoritetsgrupper viktiga länkar i det utökade handelsutbytet. I Finland fanns en mängd språkliga och etniska grupper med bland annat romsk, rysk/karelsk eller judisk bakgrund som försörjde sig som kringvandrande handelsmän eller genom tillfällig småhandel på torg och marknader. Denna handel skapade också konflikter, å ena sidan var den tidvis förbjuden eller starkt kringskuren, å andra sidan hjälpte delar av lokalbefolkningen till att skydda handelsmännen och deras varor från myndigheterna. Under sessionen kommer vi att belysa den rörliga handeln samt hur varorna mottogs av kunderna.

3.12 Hur Europa och Sverige fick sin befolkning (N102)

Deltagare: Karin Bojs, författare och vetenskapsjournalist

Sammanfattning: Karin Bojs har nyligen gett ut två böcker om historia som tillsammans sålt i närmare hundra tusen exemplar. Båda är utgivna av Albert Bonniers förlag. *Min europeiska familj – de senaste 54 000 åren* belönades med Augustpriset för bästa fackbok år 2015 och utnämndes av nättidskriften Sveriges historia till Årets bok om svensk historia. Den har översatts till en lång rad främmande språk, inklusive spanska och engelska. Uppföljaren *Svenskarna och deras fäder – de senaste 11 000* åren är skriven tillsammans med DNA-släktforskaren Peter Sjölund. Även den blev nominerad till Årets bok om svensk historia. I sin föreläsning berättar Karin Bojs om innehållet i sina böcker, men också om sina arbetsmetoder – hur hon kombinerar källor från olika forskningsdiscipliner, såsom historia, arkeologi, lingvistik, religionshistoria, molekylärbiologi, meteorologi och naturgeografi. Den bärande principen är att alltid söka bästa möjliga källa för varje enskild frågeställning. Denna källa kan vara en nypublicerad studie i tidskrifter som Nature eller Science, men också en släktforskande privatperson i de värmländska skogarna eller ett IT-företag i Moskva. Efter faktainsamlandet kommer utmaningen att hitta lämplig litterär form för berättelsen, och sedan att organisera faktakontroll – de båda böckerna har haft omkring trettio faktagranskare vardera. Karin Bojs var i många år chef för vetenskapsredaktionen på Dagens Nyheter. Hon är hedersdoktor vid Stockholms universitet och har fått flera stora priser för sitt arbete, bland annat Kunskapspriset från Nationalencyklopedin.

3.13 Öppenhet och integritet i ett historiskt perspektiv (M312)

Ansvarig: Anna Rosengren, Jönköping University

Deltagare: Samuel Edquist, Institutionen för ABM, Uppsala universitet: *Integritetsgallringens historia: Spänningsfälten mellan öppenhet och personlig integritet 1900–2017;* Rikard Friberg von Sydow, Institutionen för historia och samtidsstudier, Södertörns högskola: *Öppenhet och integritet: fallet patientjournaler;* Carl Marklund, Centre for Baltic and East European Studies (CBEES), Södertörns högskola: *Openness – the Nordic context; Anna Rosengren, Avdelningen för industriell organisation och produktion, Jönköping University: Tryckfrihetsförordningen, offentlighetsprincipen och integriteten. En språklig analys av statliga utredningar 1990-2017*

Sammanfattning: År 2016 firade den svenska Tryckfrihetsförordningen 250 år. Förordningens betydelse för den svenska offentlighetsprincipen fick då stor uppmärksamhet, samtidigt som dess möjliga inverkan på den personliga integriteten också diskuterades, t ex i Mediegrundlagskommittén, SOU 2016:58. Eftersom exempelvis termen ”offentlighetsprincipen” inte fanns med i 1766 års Tryckfrihetsförordning har vi dock anledning att fundera över vad som menas med centrala termer som offentlighetsprincipen, öppenhet och integritet, och över hur termerna har utvecklats över tid. I sessionen ges en introduktion till ”openness” av statsvetaren Carl Marklund som visar viktiga utvecklingsdrag av begreppet i de nordiska länderna, och historikern Anna Rosengren visar hur Tryckfrihetsförordningen beskrivits i förhållande till öppenhet och integritet i statliga utredningar 1990 till idag. Historikern Samuel Edquist presenterar integritetsgallringens historia under 1900-talet och bidrar med en arkivvetenskaplig diskussion om bevarande och gallring. Avslutningsvis presenterar Rikard Friberg von Sydow ett mer specifikt fall utifrån patientjournalen – där öppenhet och integritet växelspelar på flera nivåer.

3.14 Husbönder, pigor och drängar II (M314)
(OBS: Dubbelsession, fortsättning från 2.14)

Deltagare: Karin Hassan Jansson, Uppsala universitet: *Ordergivningens praktik: om att ge och ta order i 1600- och 1700-talets hushåll;* Carolina Uppenberg, Göteborgs universitet: *'i stället för en Dräng twänne Pigor'. Patriarkatets uttryck i tjänstefolkssystemet under den agrara revolutionen;* Rosemarie Fiebranz, Uppsala universitet: *Husjungfrun och tjänstedrängen. Ett rättsfall om utmanad hushållshierarki, Uppland 1767*

Sammanfattning: Vi vet en hel del om de lagar och normer som omgärdade relationen mellan husbönder och tjänstefolk i det tidigmoderna Sverige. Hur relationen såg ut i praktiken är mindre känt. Börje Harnesk ”Legofolk” från 1990 är fortfarande fältets standardverk, men nu finns ett förnyat intresse för den frågan. Vilket genomslag hade lagarnas och religionens påbud i praktiken? Hur påverkades relationen mellan husbönder och tjänstefolk utbudet och efterfrågan på arbetskraft? Hur definierades och kategoriserades tjänande människor i sin samtid? Vilka möjligheter hade de att göra sina

röster hörda på det tidigmoderna samhällets arenor? Hur skilde sig detta mellan könen och mellan stad och landsbygd? Sessionen är en av två sessioner som samlar några av dem som just nu arbetar med frågor som dessa för en diskussion om de kan besvaras.

3.15 Continuity and change in the early modern house: the idea(l) of home during the age of revolutions through letters, diaries and material culture II (O102)

(OBS: Dubbelsession, fortsättning från 2.15)

Ansvarig: Cristina Prytz, Manchester Metropolitan University

Deltagare: My Hellsing, Uppsala universitet: *Political Sociability in the Urban House, Gender and Social Status in Stockholm, c. 1770-1830;* Svante Norrhem, Lund universitet: *Everyday as Academy (Ebba Brahe; her household and possessions in mid-seventeenth-century Sweden);* Brita Plank, Jönköping university: *To furnish a home;* Cristina Prytz, Manchester Metropolitan University: *From house to home: spaces for intimacy in the early modern country house;* Göran Ulväng, Uppsala universitet: *Adligt slöseri eller borgerlig rationalitet? Ståndstillhörighet och välstånd i svenska herrgårdshem 1770-1830*

Sammanfattning: The houses of the elite have long been important objects in the study of early-modern material and consumer culture. The sheer number of country or town houses built provides an insight into the growth of the political and economic European elite which came to include a wider social range of individuals during the period. But it was also a time marked by growing social divides, a separation of the private sphere from the public, and more clearly defined gender identities. In many ways the idea and purpose of the elite house changed, display gradually giving way to informality and new ways of socializing. Today, the importance of the house as lived space has begun to attract the attention of social, economic and cultural historians alike. The aim of this session is to discuss issues of continuity and change in housing and in the idea and ideal of the home, from perspectives based on letters, diaries, accounts and material culture. From the private sphere and everyday lives of the elite, we examine how social change affected their arenas, relationships, patterns of consumption and emotions in the so-called age of revolutions. A key question here is the shifting role of the elite house as a home: what did this mean and what were its causes and implications? The session will also discuss the scientific problems posed by these source materials from a perspective of change. Is it, for example, possible to discern changing attitudes to other social groups? The contributors situate ideas of home, material culture and consumption in specific geographical and temporal contexts, but also to place them within wider frameworks of international trade, social networks, and transnational aristocratic and mercantile milieus. We also hope this session will offer scholars new possibilities to expand their expertise and networks with colleagues.

3.16 St. Katarina svenska lutherska församling i St. Petersburg – en minnespolitisk arena, 1917–2017 (R106)

Ansvariga och deltagare: Gunilla Gunner, Södertörns högskola och Carola Nordbäck, Umeå universitet

Sammanfattning: S:t Katarina svenska lutherska församling i St Petersburg är en församling där svensktalande personer från såväl Sverige som Finland ingått i en kyrklig gemenskap under lång tid. Församlingens rötter går tillbaka till 1600-talet men i detta paper är syftet att problematisera församlingens historia under perioden 1917-2017 med utgångspunkt i teorier om materialitet, plats och kulturellt minne. Med start i de långtgående effekter som den ryska revolutionen fick för församlingen skildras hur kyrkobyggnaden och församlingen har utgjort en minnespolitisk arena för både svenska, finländska och ryska aktörer under de senaste hundra åren. Relationen mellan församlingens existens och byggnadens roll som fokuspunkt för religiös, nationell och etnisk identitetsformering problematiseras. Olika former av historiebruk blir belysta med särskilt fokus på perioden från kalla krigets upplösning fram till idag, och med beaktande av såväl Svenska kyrkans agerande som den svenska regeringens sätt att hantera frågan.

3.17 Didaktik och utbildningshistoria I (R108)

Deltagare: Annika Bünz, Göteborgs universitet: Berättelser i gränsland. Fenomenologiska och mulitmodala analyser av nordiska maritima museers berättelser

Sammanfattning: Berättelser i gränsland är en jämförande studie av nordiska maritima museers berättelser. De maritima föremålssamlingarna återspeglar möten, handel och konflikter mellan världsdelar, nationer och kulturer, ämnen som i nutidens samhälle är aktuella och relevanta för institutionen museet att delta i samtal om. Målsättningen med det här projektet är att undersöka vad de maritima museerna förmedlar och vilka normer och identiteter de deltar i att skapa. Det intressanta med de maritima museerna är att de ofta är placerade i miljöer som direkt anknyter till samlingarna, t ex i handelshamnen eller i ett militärt område. Analyserna startar därför utanför museets dörrar, i den stads- eller hamnmiljö där museets arkitektoniska byggnadsverk är placerat. De arbetar sig sedan in genom entrén där det i de inre miljöerna kan skapas länkar med det yttre landskapet genom fönster, dörrar och andra öppningar.

Deltagare: Jimmy Engren och Henric Bagerius, Örebro universitet: *Min historiska ryggsäck – ett projekt inom ämneslärarutbildningen med fokus på forskande arbetssätt och historiemedvetande*

Sammanfattning: Som historielärare – från grundskola till universitet – finns det skäl att fundera över heterogeniteten i grupperna som man undervisar. De historiska berättelser som omger och präglar oss är många, och bredden av historiska erfarenheter som ryms i ett klassrum är idag ofta mycket stor. Inte minst vår familjehistoria med sitt lapptäcke

av personskildringar och släktmyter är något som vi gärna använder när vi kopplar oss till bredare historiska sammanhang. Just relationen mellan den stora historien och den lilla utgör utgångspunkten för det didaktiska projektet Min historiska ryggsäck som bedrivs på ämneslärarutbildningen i historia vid Örebro universitet. Syftet med projektet är att lärarstudenterna genom ett forskande arbetssätt ska få en förståelse för elevers historiemedvetande och nå nya insikter om sitt eget. Projektet gör det också möjligt för oss som universitetslärare att beforska vår pedagogiska praktik och reflektera över utmaningarna i att skapa en historielärarutbildning med relevans för dagens samhälle och för framtidens.

Deltagare: Henrik Åström Elmersjö, Umeå universitet: *En av staten godkänd historia: Statlig förhandsgranskning av svenska läromedel i historia, 1938-1991*

Sammanfattning: Vems historia är den nationella historien? Vilka berättelser har setts som nationella och viktiga för förståelsen av den egna samtiden och hur förändras det i förhållande till vilken och vilkas samtid som diskuteras? Svaren på dessa frågor har oftast sökts i historiekulturella artefakter (läroböcker, historiedebatter, populärhistoriska yttringar) eller genom historiografiska studier av normerna för historieforskningen. En i huvudsak outnyttjad arena är den där historieläroböcker och historieundervisning diskuteras; där det som förlorade syns, och i anslutning därtill, argumenten för och emot förändringen. Den svenska statens inrättande av en central förhandsgranskning för läroböcker 1938 stärkte statens grepp om undervisningsinnehållet i alla ämnen, så även historia. Läroboksnämndens efterlämnade material ger en unik inblick i diskussioner om den statligt sanktionerade synen på vilken historia som skulle undervisas över tid, under den dynamiska andra halvan av 1900-talet då flera av historieämnets tidigare sanningar och riktningar omprövades.

Deltagare: Carl L. Thunberg, Historielärarnas förening, Sundsvallskretsen: *Historia: Dess syfte och didaktiska utgångsläge i läroplanen för gymnasiet. En teoristudie och en fallstudie avseende elevers förkunskaper kontra riktlinjerna i läroplanen.*

Sammanfattning: Denna presentation kommer att diskutera svenska gymnasieelevers förkunskaper i historia kontra de förkunskaper som läroplanen för gymnasiet (Lgy11) förutsätter. Nya gymnasieelever synes sällan ha de teoretiska kunskaper i historieämnet som läroplanen har som riktlinjer i sin syftesbeskrivning och sina didaktiska positioner. Detta ska diskuteras, problematiseras och analyseras. En viktig anslutande fråga rör vad förhållandena kan bero på, och en annan vilka slags åtgärder som skulle kunna vara relevanta för att lösa problemet. Diskussionen utgår från ett utvecklingsarbete av Carl L. Thunberg vid Luleå tekniska universitet.

Session 4: torsdag 15.45–17.00

4.1 The remaking of cultural heritage in the wake of conflict (L106)

Ansvarig: Mattias Legnér, Uppsala universitet

Deltagare: Magnus Rodell: *Building the Caliphate: The Politics of World Heritage;* Joakim Andersson: *Mediating the destruction of Baal-Shamin in Palmyra;* Anna Karlström: *Smuggling, trade and the rescuing of cultural heritage in the Thai-Myanmar borderlands;* Martina Juranovic Tonejc: *Movable Heritage Management in the Croatian Area: Actors and Basic Concepts in the 20th Century;* Mattias Legnér: *Ideologies of restoration in Swedish heritage interventions after the Yugoslav Wars*

Sammanfattning: A political revolution can be understood as a swinging pendulum. Memories of the past become a force that can be used to influence the future of society. In this session we deal with how cultural heritage has been used by parties for political ends during or after armed conflicts. Heritage may be looted, sold, destroyed, reinterpreted, or remade as a consequence of conflict, and these changes may influence our views of the past. Global actors have also attempted to understand conflicts by looking at them through the lens of heritage and culture. In recent years heritage has been used strategically for diplomatic purposes. New relations loosely based on arguments of historical and cultural connections have been built as a way for states and supranational organisations to increase their influence in war-torn regions. By discussing how memories, objects and sites have been made to fit new and old relations we wish to better understand how heritage is remade through conflict.

4.2 Svenska värderingar - en kritisk diskussion (L111)

Ansvarig: Glenn Svedin, Mittuniversitetet

Deltagare: Olof Petersson, professor i statsvetenskap: *Svenska värderingar som politiskt projekt;* Glenn Svedin, lektor i historia, Mittuniversitetet: *Den svenska tillitens historiska vagga;* Gunnar Augustsson, sociolog, professor i pedagogik, Mittuniversitetet: *Är arbetsplatsen som meningsbärande sammanhang förlegad?*

Sammanfattning: I Peterssons föredrag ”Svenska värderingar som politiskt projekt” definieras ”svenska värderingar” som samhällsvärderingar, i betydelsen normativa uppfattningar som direkt eller indirekt uttrycker synen på det goda samhället. Uppsatsen finner att det är berättigat att tala om svenska värderingar. Den svenska regeringsformen innehåller numera en målsättningsparagraf som sammanfattar en gemensam värdegrund. Denna paragraf vittnar om det numera råder en bred enighet i synen på människovärde, välfärd, miljö, demokrati, jämlikhet och minoritetsrättigheter. Men dessa värderingar är inte unika för Sverige. De är heller inte stabila över tid. De svenska värderingarna har ett starkt dynamiskt element. De senaste årtiondenas grundlagsändringar visar att den svenska värdegrunden växer i omfattning. Grundlagsparagrafen kan dessutom

ses som en historieskrivning som påverkar rättskipningen och därmed historiens gång. Svedin diskuterar i föredraget ”Den svenska tillitens historiska vagga” tolkningar av den svenska statsindividualismen och tillitssamhällets uppkomst. Begreppet statsindividualism, och föreställningen om Sverige som ett ”statsindividualistiskt land”, problematiseras. Vidare diskuteras medborgarnas relation till statsmakten, samt hur unik denna relation egentligen är och hur den har uppkommit. I föredraget diskuteras även vad som historiskt kännetecknat undersåtarnas relation till statsmakten, och vad som skapat mening och beroende mellan människor, samt hur detta har förändrats över tid. Augustsson analyserar i sitt föredrag om arbetsplatsen som meningsbärande sammanhang är förlegad. Allt fler anställningar omfattar fokus på arbetsuppgifterna, men inte på arbetsuppgifternas sammanhang. Under 1960-1970-talen präglades intresset för forskning i arbetslivet av kombinationen av det tekniska systemet, det sociala systemet och den arbetande människan. Numera talas det om det flexibla arbetet i termer av numerisk flexibilitet. Idén om numerisk flexibilitet utgick ursprungligen från en separation av jobb som är specifika för ett visst företag, från de jobb som endast kräver allmänna färdigheter. Idag berör den numeriska flexibiliteten jobb som både kräver allmänna färdigheter och högt kvalificerade kunskaper, exempelvis industriarbetare, telefonförsäljare, läkare, sjuksköterskor och socionomer. Innebörden är att intresset för arbetets och arbetsuppgifternas kontextuella förutsättningar och villkor, dvs. arbetsmarknad, arbetsorganisation och arbetsmiljö, riskerar att försvinna. Fram träder istället forskningsintressen som fokuserar individen, psykologiska aspekter samt hälso- och medicinska aspekter. Med detta följer ofta en särskild uppmärksamhet av styrning och kontroll av individer.

4.3 Kön och arbete i förändring (rundabordssamtal) (L212)

Ansvarig: Karin Hassan Jansson, Uppsala universitet

Deltagare: Lars Edgren, professor, Lunds universitet; Ulrika Holgersson, docent, Lunds universitet; Kirsti Niskanen, professor, Stockholms universitet
Sessionsledare: Karin Hassan Jansson, Uppsala universitet; Jonas Lindström, Uppsala universitet

Sammanfattning: Våren 2017 publiceras boken ”Making a Living, Making a Difference: Gender and Work in Early Modern European Society” (red. Maria Ågren, OUP) från första fasen av projektet ”Gender & Work”, verksamt vid Uppsala universitet mellan 2010 och 2015. Med utgångspunkt i en databas med nästan tjugo tusen specifika uppgifter om vad män och kvinnor gjorde för att försörja sig mellan det sena 1500-talet och sekelskiftet 1800 skriver ett femtontal historiker om vad som karaktäriserade det tidigmoderna svenska arbetslivet. På den här sessionen utgör projektets resultat startpunkten för en diskussion om förändring och kontinuitet i arbetslivet mellan tidigmodern och modern tid. Några historiker som studerat kön och arbete i 1800- och 1900-talets Sverige inleder diskussionen med sina reflektioner från läsningen av ”Making a living”.

4.4 Kunskap i cirkulation (M102)

Deltagare: Johan Östling; Kari H. Nordberg; David Larsson Heidenblad; Erling Sandmo

Sammanfattning: Denna session tar ett grepp om det framväxande forskningsfältet kunskapshistoria som under 2000-talet rönt allt mer uppmärksamhet internationellt. Utmärkande för denna nya inriktning är att det analytiska intresset riktas mot när, hur, varför och med vilka konsekvenser som kunskap cirkulerar i ett vidare samhälleligt sammanhang. Särskilt intresse ägnas perioder då nya former av kunskap uppstår och gör anspråk på att påverka samhällsutvecklingen. Ett nyckelbegrepp inom det kunskapshistoriska forskningsfältet är ”cirkulation”. Dock saknas det fortfarande en mer kvalificerad teoretisk och metodologisk diskussion kring begreppet, kopplad till empiriska exempel. Ambitionen är därför att tillsammans diskutera vad kunskap i cirkulation är och utforska hur detta fenomen kan studeras i relation till kontinuitet och förändring. Inspiration hämtas från pågående samtal inom vetenskaps-, medie- och kunskapshistoria.

4.5 Mellan trygghet och utsatthet: Barn- och ungdomstid i arbete, skola och friluftsliv (L105)

Ansvarig: Johannes Westberg, Uppsala universitet

Deltagare: Madeleine Michaëlsson, Uppsala universitet: *Arbetarbarn i industriellt barnarbete: Former och omfattning, 1870–1910;* Sara Backman Prytz, Uppsala Universitet: *Flicka i manlighetens högborg – trakasserier av de första flickorna i de statliga läroverken;* Germund Larsson, Uppsala universitet: *Läroverkslärjungen som förbrytare och offer, ca 1905-1965;* Björn Lundberg, Lunds universitet: *’Lägereldarna väntar!’ Friluftsliv och medborgarfostran i scoutrörelsen och Unga Örnar 1930–1960*

Sammanfattning: Det har hävdats att barn- och ungdomstiden har utvecklats till att bli den mest intensivt styrda och kontrollerade perioden i en människas liv. Otaliga är de offentliga och privata projekt som i samhällets eller den enskilde individens namn ägnas åt att skydda barn och ungdomar från fysiska, moraliska eller psykologiska risker, i syfte att stärka deras sociala, emotionella eller intellektuella egenskaper. Denna session utforskar barn och ungdomars levnadsförhållanden under sent 1800-tal och första hälften av 1800-talet i skärningspunkten mellan sådana projekt och det samhälle som barn och ungdomar levde i. Det är följaktligen en session som avhandlar barn- och ungdomar mellan frihet och kontroll, men också mellan trygghet och utsatthet. I fokus för sessionen står tre miljöer: industri, läroverk och scoutrörelse.

4.6 Den svenska revolutionen 1718–1723: Nya perspektiv (M103)

Ansvarig: Joakim Scherp, Historiska institutionen, Stockholms universitet och Sari Nauman, Göteborgs universitet

Deltagare: Martin Almbjär, Umeå universitet: *Riksdagen och den svenska kungamaktens kärna: infiltration, underminering och respekt;* Magnus Linnarsson, Stockholms universitet: *Från en entreprenör till en annan: kronans tullar under och efter enväldet;* Sari Nauman, Göteborgs universitet: *När staten blev till: muntligt och skriftligt i politisk kultur;* Joakim Scherp, Stockholms universitet: *Demokrater och byråkrater: revolutionärerna 1718–19;* Patrik Winton, Uppsala universitet: *Riksdagen 1719 och avvecklingen av Görtz finansiella system*

Sammanfattning: Den svenska revolutionen 1718–1723: Nya perspektiv Övergången från kungligt envälde till frihetstidens parlamentariska styre kan med rätta beskrivas som en revolution inom det svenska riket. Karl XII:s död, med avsaknad av en självklar efterträdare, medförde ett opportunt läge för de grupper som ville förändra den förda politiken. Denna session använder ett synkront perspektiv för att undersöka i vilken mån revolutionen verkligen innebar en förändring, och i så fall på vilka sätt. Perioden undersöks utifrån flera olika aspekter – politiska, sociala, kulturella, ideologiska och ekonomiska – vilka tillsammans syftar till att starta en bred diskussion om forskningsläget kring dessa avgörande år i Sveriges historia. De individuella bidragen avslutas med en gemensam diskussion kring ämnet, där publiken inbjuds att delta.

4.7 Anstaltens subjekt i retorik och praktik (M108)

Ansvarig: Maria Vallström, Hälsinglands utbildningsförbund, Söderhamn

Deltagare: Viktor Englund, historiska institutionen Uppsala universitet: *Fångsamhället som inte skulle finnas. Kommunikation och vetande bland fångar i cellsystemet;* Roddy Nilsson, institutionen för historiska studier, Göteborgs universitet: *'En svårartad alkoholist som bör underkastas långvarig internering'. Disciplinering och subjektskapande i mellankrigstidens alkoholistvård;* Maija Runcis, historiska institutionen Stockholms universitet: *Steriliseringen av romer och resande – En fråga om ras och kön i det svenska folkhemmet?;* Maria Vallström, docent i etnologi, FoU Hälsingland: *Betydelsen av maskulinitet och sexualitet i retorik och praktik på Salberga sjukhus*

Kommentator: Mikael Eivergård, FD etnologi, Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek

Sammanfattning: Vi vill åter ta upp frågan om inspärrning och disciplinering i det moderna Sverige och då särskilt lyfta fram praktiken, de intagna och spänningen mellan retorik och praktik. Vad kan man utläsa om synen på de intagna och vilka faror som de fick representera ur problembeskrivningar och föreslagna åtgärder, å ena sidan? Å andra sidan: vilket beteende beskrevs som problematiskt i de konkreta fallen? Vilka åtgärder sattes in? Hur bemöttes dessa åtgärder av de intagna och vilka förhandlingar ägde rum i den dagliga praktiken? Men vi vill också utröna hur diskursiva praktiker genereras i ett

samspel mellan texter, handlingar och kroppar, där föreställningar om ras, kön och klass spelar in som strukturerande principer och där de intagna kan ses som en aktör bland flera i kampen om den intagnas själ.

Fångsamhället som inte skulle finnas. Kommunikation och vetande bland fångar i cellsystemet: Från och med 1840-talet till runt sekelskiftet 1900 byggdes i Sverige cirka 50 nya fängelser baserade på det som internationellt benämndes philadelphiasystemet. Systemet som i ett svenskt sammanhang kom att blev mer känt som cellsystemet gick ut på att fångarna skulle isoleras helt och hållet från varandra. I sina celler skulle de äta, arbeta och sova. Samvaron mellan fångar sågs som något destruktivt och skulle därmed elimineras fullständigt Mycket tyder dock på att systemet inte kom att fungera riktigt som det var tänkt. Det finns åtskilliga exempel på hur fångarnas ageranden kom att påverka och forma sina straff. Genom att använda sig av alla de brister som fanns i fängelsesystemet kunde exempelvis ett fångsamhälle växa fram där ett sådant inte skulle finnas. Inom tidigare forskning saknas det en mer omfattande undersökning av hur kommunikationen mellan fångarna såg ut. Då kontakterna mellan de intagna angriper själva kärnan i den aktuella fängelsemodellen menar jag att en sådan är av stort värde för vår förståelse av fängelsets historia och i förlängningen så kallade totala institutioner rent generellt.

'En svårartad alkoholist som bör underkastas långvarig internering'. Disciplinering och subjektskapande i mellankrigstidens alkoholistvård: Anstalten Svartsjö utanför Stockholm öppnades 1891 som tvångsarbetsanstalt för män dömda med stöd i 1885 års lösdrivarlag. Fram till 1921 lydde anstalten under fångvården men detta år övergick den till Socialstyrelsens regi. Vid samma tid inrättandes en avdelning för tidigare straffade eller svårhanterliga alkoholister vid inrättningen. Svartsjöanstalten utanför Stockholm blev därmed alkoholistvårdens "bottenanstalt". Från att tidigare huvudsakligen ha fungerat som tvångsarbetsanstalt för lösdrivare kom inrättningen under mellankrigstiden att i allt högre grad ta emot alkoholister dömda till tvångsvård. Förändringen var dock framför allt administrativ då alkoholistlagen från denna tid allt mer övertog lösdriverilagens ordningsskapande roll i samhället. Presentationen syftar till att ge en djupare förståelse av den tvångsvård som bedrevs i alkoholistvårdens regi liksom om de värderingar och antaganden som präglade tvångsvården under välfärdsstatens inledande decennier. Härmed kan vi även nå insikter i maktrelationer och deras förändringar liksom beträffande vilka normer, värderingar och föreställningar som kommit till uttryck kring alkoholister och andra som betraktats som avvikande.

Steriliseringen av romer och resande – En fråga om ras och kön i det svenska folkhemmet?:
I denna presentation tar jag avstamp i olika uppfattningarna om huruvida romer ska anses som överrepresenterade eller inte i steriliseringslagens praktik. Därför kommer jag att fokusera på steriliseringsfrågan under 1940- och 50-talet, och på dem som kategoriserades som "tattare". Det är framför allt denna kategori som i de statliga utredningarna från 1990-talet och framåt pekats ut som överrepresenterade bland dem som utsattes för samhällets tvångsåtgärder i form av sterilisering och tvångsomhändertaganden. Det är också genom de statliga utredningarna som begreppen tolkas och ges ny innebörd. Men begreppen är diffusa och det framgår inte alltid klart vad vi egentligen talar om. Är romerna överrepresenterade i steriliseringssammanhang, och vilka är de i så fall – vad kännetecknar dem i steriliseringsakterna? Vilka egenskaper tillskrivs romerna under olika tidsperioder? Vad pratar vi om – gäller det etnicitet eller kön? Hur pratar vi om

övergreppen mot romer? Enligt vitboken 2014 råder det en diskrepans mellan romernas ”kollektiva minnen av steriliseringar och deras perifera position i steriliseringspolitikens officiella historieskrivning”. Av detta framgår att romer ser sterilisering som en åtgärd särskilt riktad mot dem, vilket föga överensstämmer med de forskningsresultat som hittills har varit vägledande. Hur kan diskrepansen förklaras? Hur kan dessa olika berättelser värderas? Vilka tystnader, osynliggöranden och uteslutningar håller berättelserna isär? Det är dessa frågor som jag vill försöka besvara och diskutera i mitt bidrag.

Betydelsen av maskulinitet och sexualitet i retorik och praktik på Salberga sjukhus: På Salberga sjukhus intogs män som kategoriserades som ”asociala imbecilla”, med början under tidigt 1930-tal. Motsvarigheten för kvinnor hette Västra Mark. I sin avhandling om den sistnämnda anstalten har Kristina Engwall uppmärksammat en genusaspekt i skillnaden mellan sexualitetens betydelse i retorik respektive praktik. Hennes resultat har varit relevanta för vad jag har sett i det urval av akter jag har analyserat från Salberga. Det är kriminalitet som i den samtida retoriken – och i forskningen om denna period – framhållits som skäl till att ta in patienter på Salberga. Men om man närstuderar akterna är det möjligt att få fram andra kunskaper om vad som betraktades som problemet och hindret för att bli utskriven från anstalten. Vilka sorters kriminalitet var det frågan om? Vilka risker beskrevs i relation till utskrivning och permission? Vad ansågs vara en problematisk maskulinitet och sexualitet hos de intagna från läkare? Hur uttrycks denna problematik av de intagna själva?

4.8 Judar och revolution (M204)

Ansvarig: Håkan Blomqvist, Södertörns högskola

Deltagare: Maja Hultman, University of Southampton: *”Revolution” genom integration: Två ortodoxa judars diskussion med Judiska Församlingen om judiska utbildningsplatser i Stockholm 1923-1933;* Håkan Blomqvist, docent historia, Södertörns högskola: *Jiddisch och revolution. Den judiska arbetarrörelsen Bund i Sverige;* Heléne Lööw, docent historia, Uppsala universitet: *Antisemitiska myter om judarna som konspiratörer av revolutionen 1917. Konstruktionen av judarna som nationens inre fiender*

Sammanfattning: Revolutionernas Ryssland väckte förhoppningar hos judiska proletärmassor i öster om befrielse från tsarismens välde. Judiska arbetarorganisationer och intellektuella kunde framställa socialismen som ett messianskt löfte om frälsning från förtryck. Omvänt betraktade antisemitiska motståndare revolutionen som verk av judiska konspiratörer. Sessionen diskuterar messianism i judisk tradition utifrån en omvälvande period under 1600-talet då miljoner judar i öst följde ett hopp om Messias ankomst varefter många följde sin mästare och konverterade till islam och till kristendomen. Ortodoxi kontra försiktig liberalism i judiskt religiöst liv efter Europas revolutionsår, analyseras genom en debatt i Judiska församlingen i Stockholm om judiska religionsskolor. Hur en gren av den socialistiska judiska arbetarrörelsen i det forna tsardömet, det jiddischorienterade Bund, överlevde båda världskrigen och även verkade i Sverige ställs i kontrast till hur en ny antisemitisk tankestruktur om judarnas

”dubbla ansikte” - på samma gång kapitalister och bolsjeviker - konstruerades i en antisocialistisk opinion i samband med revolutionsåren.

4.9 Västernorrland och moderniseringen (M207)

Deltagare: Ewa Axelsson, Ekonomisk historia, Umeå Universitet: *Sågflis och laxar Konflikter om naturresurser under industrialiseringen i Västernorrland 1863-1906. Valda case från Gudmundrå och Junsele kommun.*

Sammanfattning: Skogen utgjorde en resurs som under 1800-talet blev mer tillgänglig och ekonomiskt lönsam att utvinna genom tekniska framsteg och internationell efterfrågan. Under 1800-talet genomgick samhället flertalet sociala, ekonomiska och strukturella förändringar. En av förändringarna var kommunreformen 1862 och ett nytt kommunalt röstsystem som stod i direkt relation till taxerad egendom. Nya aktörer tillträde till makt och kontroll av lokalsamhället, en makt som sågverksbolagen fick via den fria marknaden och skogförvärvning, i syfte att säkra sina tillgångar på råvara. Olika intressen uppstod om naturresurser, institutioner förändrades i takt med industrialiseringens utveckling. Konflikter som uppstod mellan sågverksbolag och lokalbefolkning hade på många sätt kopplingar till tillgång, tillträde och förändringar i ägande, naturresursanvändning och maktrelationer. Syftet med pappret är att ge djupare förståelse för lokala maktrelationer och konflikter i förhållande till naturresursintressen. Genom case i Gudmundrå och Junsele i Västernorrland, kan studien spegla regionala skillnader i länet över tid och rum.

Deltagare: Cecilia Dahlbäck: *Sveriges sociala historia, skildrat genom kulturmiljöer i Västernorrlands län*

Sammanfattning: Presentation av planerat projektinitiativ om Sveriges socialhistoria, skildrat genom kulturmiljöer i Västernorrlands län. Länet har en förhållandevis rikt mängd kulturmiljöer som ur flera aspekter åskådliggör moderniseringen av det svenska samhället och framväxten av välfärdsstaten ur ett socialhistoriskt perspektiv. Tanken är att göra fördjupade studier och analyser av exempelvis Sundsvall med platser som spädbarnshemmet, Sidsjöns mentalsjukhus, Sundsvalls barnkrubba, Fattigpalatset och Fattighusholmen. Andra aktuella miljöer i regionen är bland annat Österåsens jubileumssanatorium, Gådeå hospital, Boda sinnesslöanstalt, Vanföreanstalten i Härnösand och Gälegårdens skyddshem för flickor. Med utgångspunkt i kulturmiljöer som dessa syftar projektet till att synliggöra samhällsutvecklingen ur perspektiv som makt, genus och klass. Långsiktiga mål är bland annat att tillgängliggöra forskning inom ämnesområdet för allmänheten och att samverka med lokala, regionala och nationella aktörer för att lyfta det socialhistoriska perspektivet av Sveriges historia.

Deltagare: Robert Eckeryd, Umeå universitet: *”Acceptans eller utstötning? Ogifta mödrar i Ångermanland 1860-1940”*

Sammanfattning: Presentation av min nyutkomna avhandling som belyser den sociala utsattheten för kvinnor som födde utomäktenskapliga barn på den Ångermanländska landsbygden under 1800-talets senare del och början av 1900-talet. Den bygger huvudsakligen på livscykelanalyser utifrån kyrkboksmaterial och faderskapsrättegångar vid häradsting. Utgångspunkten är att attityderna gentemot ogifta mödrar kunde variera mellan relativt närbelägna områden med olika förutsättningar med avseende på den socioekonomiska strukturen och religiositeten. Undersökningen är avgränsad till Sollefteå, Nordingrå och Nordmalings tingslag. Avhandlingen har två undersökningsperioder, vilket möjliggör en jämförelse mellan ett tämligen traditionellt bondesamhälle på 1860-talet och ett mer industrialiserat kring införandet av 1917 års Lag om barn utom äktenskap, som var den första omfattande lagstiftning som specifikt tillvaratog utomäktenskapliga barns och deras mödrars intressen.

4.10 Facklig kamp (M209)

Deltagare: Tobias Karlsson, Ekonomisk-historiska institutionen, Lunds universitet:
Från Sundsvall till Saltsjöbaden: Regionala perspektiv på arbetsmarknadskonflikter 1859-1938

Sammanfattning: Under decennierna kring sekelskiftet 1900 kännetecknades den svenska arbetsmarknaden av intensiva konflikter; med Sundsvallsstrejken 1879 som ett tidigt exempel. I detta paper presenterar vi preliminära resultat från ett projekt vars syfte är att analysera strejker och lockouter i Sverige under perioden 1859-1938 och förklara varför mer fredliga förhållanden mellan arbetsmarknadens parter efter hand uppstod. Istället för att se Sverige som en enhet tillämpar vi ett regionalt perspektiv. Vår utgångspunkt är att med hjälp av moderna kvantitativa metoder använda regionala variationer för att fånga betydelsen av skiftande ekonomiska, sociala och teknologiska förutsättningar. Projektet består av två sammanhängande delar. I den första delen studerar vi vad som orsakar strejker. I den andra delen analyserar vi strejkernas konsekvenser, med särskild tonvikt på den svenska modellens uppkomst. I båda delarna riktar vi särskilt intresse mot rumsliga spridningsmönster.

Deltagare: Johanna Overud, Umeå universitet: *Kvinnojobb vid Algots Nord – den "oblodiga" revolutionen, kapital och sårbarhet på lokala och regionala arbetsmarknader i norr*

Sammanfattning: Sedan 1960-talet har Norrlands inland påverkats av betydande urbanisering och befolkningsströmmar söderut. I synnerhet kvinnor har lämnat dessa bygder. För att i någon mån motverka utflyttningen från Norrland utvecklades lokaliseringspolitiken, som innebar att med statliga bidrag stimulera företagsetableringar på orter inom s.k. stödområden. Etableringen av Algots Nord i Västerbotten är den största lokaliseringspolitiska satsning som rört kvinnors arbetskraft i Norrland. Kommuner som Norsjö, Lycksele och Skellefteå påverkades starkt av denna etablering samt senare konkurs, vilket fick effekter på hela den lokala arbetsmarknaden. Det gav upphov till motstånd, kamp för jobben idéer om alternativ produktion som haft vissa förgreningar ända fram till idag. De senaste decenniernas strukturomvandling, globaliseringsprocesser och migrationsrörelser har lett till en förändrad statlig styrning. Vilka spår har Algots-

etableringen lämnat? Denna studie undersöker kvinnors försörjningsstrategier på den lokala arbetsmarknaden i övergången från en högre grad av statlig kontroll jämfört med ett växande förtroende för marknadslösningar.

Deltagare: Gustav Nyberg, Historiska institutionen, Stockholms universitet:
Den förfackliga kampen bland statarna i Stockholms län ca 1890-1919

Sammanfattning: I början av 1890-talet inträffade ett flertal skördestrejker bland statare på godsen i Stockholms agrara omland. 1890-1891 års skördestrejker i Stockholms län handlade nästan uteslutande om att nedsätta arbetstiden till tio timmars arbetsdag på storjordbruken. Statarna agerade ofta målmedvetet och strategiskt i samband med dessa konflikter, vilket valet av tidpunkt under höskörden indikerar, eftersom höet kunde ta skada om det inte blev bärgat av arbetskraften på godsen. Efter dessa skördestrejker var frånvaron av öppna och kollektiva konflikter iögonfallande på jordbrukets arbetsmarknad i Stockholms län. Femårsberättelser från landshövdingen, kronofogdar och länsmän i länet under 1890-talet bekräftar detta faktum, men dessa samtida observatörer identifierade andra aktuella problem på jordbrukets arbetsmarknad. Bland annat lade dessa representanter tonvikten på den ökade insubordinationen bland statarna, vilket t.ex. tog uttryck i en tilltagande respektlöshet för bestämmelserna i 1833 års legostadga. Det övergripande syftet med detta paper är att belysa statarnas mångskiftande konfliktrepertoar under tidsperioden ca 1890-1919.

4.11 Adeln och centralmakten (M210)

Deltagare: Magnus Bergman, Malmö Högskola: *Förändring och kontinuitet hos den svenska adeln efter ståndssamhällets upplösning*

Sammanfattning: Efter representationsreformen stod den svenska adeln utan given plats i samhället. Den politiska särställning som ståndsriksdagen inneburit var borta, och gruppens övriga privilegier var i allt väsentligt avskaffade. Detta hindrade inte adeln från att, i vissa avseenden, fortsätta i gamla hjulspår även efter reformen, men även söka sig nya arenor och strategier för att uppnå det som ståndet ansåg önskvärt. Det här föreslagna paper kommer att undersöka adeln och dessa båda aspekter, det äldre, det nya, och relationen dem emellan, vid årtiondena runt förra sekelskiftet. Under perioden fick gamla korporativa principer nya utlopp genom inrättandet av adliga välgörenhetsorganisationer, grundandet av släktföreningar, utgivning av medlemstidningar etc. Löpande genom alla dessa kollektiva verksamheter gick en adlig identitet som balanserade det uråldriga mot det moderna. En ofta bortglömd grupp, den moderna adeln är ett intressant studieobjekt gällande kontinuitet och förändring, och hur grupper ur det gamla samhället blev en del av det nya.

Deltagare: Erik Örjan Emilsson, Göteborgs Universitet: *Revolutionen mot Erik av Pommern och dess konsekvenser för Sveriges fortsatta utveckling*

Sammanfattning: Resningen mot kung Erik 1434 diskuteras oftast som ett bondeuppror, men jag ser hela perioden 1434-40 som en fullbordad revolution, där Eriks ”protoabsolutism” slutligen ersätts av en aristokratisk oligarki formellt underställd en frånvarande kung (Kristoffer). När Erik låter lagmännen döma mellan dalabönderna och fogden Jens Eriksson, men sedan desavouerar deras lösning, kommer striden att gälla hela rättssystemet, och lagmännen att legitimera upproret. Ingen av huvudpersonerna Kung Erik, Engelbrekt, Erik Puke eller Karl Knutsson går segrande ur omvälvningen. I stället tar adelsoligarkin ansvar för att rekonstruera en centralmakt på Sverigenivå, vilket inleder den svenska ”pendelrörelsen” mellan absolutism och aristokrati (Roberts, Anderson) där staten konstrueras ”från två sidor” (Emilsson 2006) och inte genom dragkamp mellan monarkisk centralisering och adlig decentralism. Konsekvenserna blir en bredare tolkning av kravet på beskattning genom samtycke, en kompromiss mellan adelns och statsmaktens reproduktionskostnader genom en ”frusen jordnaturfördelning” (två slags jord och två slags bönder) och en maktkamp där framgång förutsätter politisk agitation och folkuppbåd.

4.12 Det fascistiska och nazistiska hotet (N102)

Deltagare: Benjamin Martin, idéhistoria, Uppsala universitet: *Sveriges plats i Hitlers kulturella ”Neuordnung”*

Sammanfattning: Hitlers Tyskland, i samarbete med Mussolinis Italien, omorganiserade strukturerna för det europeiska kulturlivet under 1930-talet och under andra världskriget. I sin strävan efter att skapa ett europeiskt imperium under tysk ledning skapade nazistiska och fascistiska ledare internationella organisationer för europeiska filmskapare, författare, kompositörer och andra intellektuella. Detta är ämnet av min nypublicerade bok, The Nazi-Fascist New Order for European Culture (Harvard U. Press, 2016). Svenska representanter deltog i flera av dessa organisationer, inklusive pan-europeiska institutioner för film och klassisk musik. Mitt paper utforskar denna inblandning, med fokus på vad den kan visa oss om den längre historia av svenska uppfattningar av vad ”europeisk kultur” egentligen är eller borde vara.

Deltagare: Victor Lundberg, Malmö Högskola: *To set Europe Ablaze” – Peter Tennant och Special Operations Executive i Sverige under andra världskriget*

Sammanfattning: Den brittiska spionage- och sabotageorganisationen Special Operations Executive (SOE) började byggas upp sommaren 1940. Enligt initiativtagaren Winston Churchill skulle den fungera som en transnationell gerillarörelse för att ”set Europe ablaze” och bekämpa Nazitysklands intressen, resurser och stödpunkter med alla till buds stående medel. I Sverige leddes SOE’s verksamhet av pressattachén på brittiska legationen, Peter Tennant. Formellt spelade han en charmerande och populär huvudroll på offentlighetens kulturella scen i Stockholm. Informellt agerade han under täcknamnet ”Karlsson” både operativt och strategiskt för att på olika sätt främja brittiska intressen i Sverige. Med avstamp i en diskussion om spionagets och kontraspionagets grundläggande förutsättningar behandlar detta paper Tennants och SOE’s verksamhet i Sverige

under andra världskriget, främst utifrån källmaterial i Allmänna säkerhetstjänstens/ Säkerhetspolisens arkiv.

4.13 När tog den agrara revolutionen slut? (M312)

Ansvarig: Martin Dackling, Göteborgs universitet

Deltagare: Martin Dackling, Göteborgs universitet: *Den agrara revolutionens fortsättning – jordbruk före och efter sekelskiftet 1900;* Ann-Catrin Östman, Åbo akademi: *Revolution över gränserna - regionala och transnationella perspektiv på jordbrukets förändring i Finland;* Anders Wästfelt, Stockholms universitet: *Där den agrara revolutionen aldrig fick någon effekt*

Kommentatorer: Carl-Johan Gadd, Göteborgs universitet och Mats Morell, Uppsala universitet

Sammanfattning: Under 1700- och 1800-talet genomgick det agrara samhället stora förändringar med ny teknik, nyodling och jordskiften samt med en ekonomisk och social förändring av jordbrukarbefolkningen. Denna omvandling brukar ofta sammanfattas i begreppet ”den agrara revolutionen”. Det är givet att det rörde sig om en komplicerad förändringsprocess med flera samverkande delar, och det är betecknande att denna revolution ansetts ha pågått under hela två sekel. Att det under denna tid skett stora förändringar i förhållande till perioden före sekelskiftet 1700 är tydligt. Däremot är det mer oklart när den agrara revolutionen egentligen avslutades och vad som i så fall följde. Bidragen i denna session tar alla sin utgångspunkt i den agrara revolutionen men problematiserar sedan hur den agrara utvecklingen under 1800-talets senare del och fram över 1900-talet bör förstås. Vad hände när den agrara revolutionen tog slut och gjorde den verkligen det?

4.14 Samhällskroppar: eugenik, psykiatri, sensorik (M314)

Deltagare: Emma Vikström, Örebro universitet: *Det rasbiologiska institutet. En vädjan till Sveriges riksdag av Ellen Key;* Lena Lennerhed, Södertörns högskola: *Psykasteni, tvångsneuros eller sinnesslöhet? Psykiatriska utlåtanden om abortsökande kvinnor i Sverige vid 1900-talets mitt;* Ingemar Pettersson, Uppsala universitet: *Smakens teknovetenskaper: Livsmedelsutveckling i Sverige under den högindustriella epoken*

Sammanfattning: Med sessionen vill vi belysa Sveriges modernisering under 1900-talet, med välfärdspolitik och industriell produktivitet som framträdande kännetecken, genom att fokusera på människokroppen och de olika kunskapsfält som bildades kring den. Bidragen diskuterar med olika utgångspunkter hur ideologier kring utbildning, befolkning och produktion på olika sätt stod i förbindelse med framväxten av vetenskapliga praktiker kring kroppen, dess nervsystem, genetiska uppsättning, sinnen och reproduktionsapparatur. Emma Vikström diskuterar rasbiologins betydelse för

pedagogiken under tidigt 1900-tal; Lena Lennerheds bidrag tar fasta på hur abortfrågan blev en psykiatrisk angelägenhet omkring mitten av 1900-talet; Ingemar Pettersson lyfter fram livsmedelsindustrins sensoriska vetenskaper och hur de förhöll sig till konsumenten i det framväxande industrisamhället.

4.15 Didaktik och utbildningshistoria II (O102)

Deltagare: Per-Olof Grönberg, Luleå Tekniska Universitet och Fay Lundh Nilsson, Ekonomisk-historiska institutionen, Lunds Universitet: *Teknisk utbildning och regional utveckling. Diskussionerna om etablering och lokalisering av de tekniska elementarskolorna i Sverige, 1850-1900*

Sammanfattning: 1800-talets svenska tekniska utbildning höll hög standard, men var nästan uteslutande inriktad på storindustri och offentlig administration. Avsaknaden av en struktur för teknisk utbildning på mellannivå var ett industrialiserings- och moderniseringshinder, då det gav brist på teknisk utbildad personal i de flesta industribranscher samt inom hantverket. Samtidigt ansåg de två tekniska högskolorna att studenterna inte var tillräckligt förberedda inom ämnen som matematik och naturvetenskap och förespråkade därför förberedelseskolor. Dessa problem utgjorde bakgrunden till de tekniska elementarskolor som etablerades med start i Malmö 1854. Under 1850-talet tillkom skolor i Borås, Örebro och Norrköping, medan Norrland ”föll bort” och fick vänta till 1901 innan en motsvarande skola etablerades i Härnösand. Detta paper behandlar diskussionen bakom lokaliseringarna: fanns det liknande tankar om industriell utveckling i hela landet som under diskussionerna kring järnvägsutbyggnaden? Vilka roller spelade regionala ekonomiska intressenter? Varför föll Norrland bort i initialskedet, varför återaktualiserades tanken och varför blev Härnösand skolans lokaliseringsort?

Deltagare: Per Höjeberg, Stockholms universitet: *Den svenska folkskollärarkårens syn på den unga sovjetstaten och dess skola*

Sammanfattning: Den svenska folkskollärarkåren visade ett stort intresse för den unga. Det var det reformpedagogiska arbetet i den sovjetiska skolan efter 1917 som imponerade, inte bara på svenska lärare, utan även andra västerländska besökare. Den kanske främste representanten för den amerikanska reformpedagogiken, John Dewey vände sina blickar mot Sovjetunionen och gjorde även ett besök i landet 1928. Den förste folkkommissarien för utbildning Lunatjarskij var starkt påverkad av amerikans och tysk aktivitetspedagogik och den enhetliga arbetsskola han vill införa i Sovjetunionen låg väl i linje med den amerikanska och västeuropeiska reformpedagogiken. Ett syndrom som kommer att skärskådas i min presentation är den optimism och de framtidsförväntningar som förknippades med det nya sovjetsamhället, inte bara från troende kommunister, utan även från mer liberalt sinnade personer. De for till Sovjet för att ”se in i framtiden”. Detta fenomen drabbade i hög grad de svenska lärare som besökte landet. Det uppstod då en kluvenhet för dem, då de inte var kommunister och mycket väl såg den indoktrinering och likriktning som fanns. Hur de hanterade denna kognitiva dissonans blir ett huvudtema i mitt paper.

Deltagare: Per Bolin, Södertörns högskola: *Revolution inom akademin. Skapandet av en ny elit inom högre utbildning i Lettland 1919-1925*

Sammanfattning: Efter den Ryska revolutionen 1917 och Lettlands självständighet 1918-19 iscensattes en dramatisk omvälvning inom den akademiska verksamheten i den nya huvudstaden Riga. Den tidigare akademiska eliten vid Rigasche Politechnicum, huvudsakligen tyskbalter och ryssar, utmanades nu av etniska letter när Politechnicum ersattes av det nya statliga lettiska universitetet, Latvijas Universitate. Denna övergång från en akademisk elit till en annan skedde dock inte utan avsevärda problem. Ett dominerande ethos inom den europeiska universitetsvärlden under denna tid var att rekrytering och tillsättning av akademiska poster skulle baseras enbart på meriter - och inte på etnisk tillhörighet. Samtidigt var också den nybildade lettiska staten en parlamentarisk demokrati med betydande rättigheter för de etniska minoriteterna. Hur kunde man i det läget se till att det nybildade universitetet i Riga samtidigt uppfyllde de nationalistiskt formulerade målen om att skapa en högre utbildning specifikt för den lettiska folkgruppen? Hur kunde den tyskbaltiska akademiska eliten ersättas av lettisk grupp akademiker som ofta var yngre och med påtagligt mindre meriter? Vilka spänningar och konflikter vid det nybildade universitetet gav detta upphov till? Dessa frågor kommer att diskuteras i mitt paper.

Deltagare: Kajsa Ohrlander, institutionen för de humanistiska ämnenas didaktik, Stockholms universitet: *Revolution i dockvrån. Intersektioner mellan kvinnors och barns befrielse i 1968 års Barnstugeutredning.*

Sammanfattning: Barnstugeutredningen och utbyggnaden av en allmän förskola ses som ett intressant försök att åstadkomma en samtidig befrielse av kvinnor och barn och lösa det dåtida ofta diskuterade problemet att kvinnans frigörelse från moderskap och hem ansågs skulle ”gå ut över barnen”. För att åstadkomma detta måste både kvinnors och barns identiteter utmanas, särskiljas från varandra och nya skapas. Dels diskuterar jag hur gamla marginaliserande identiteter problematiserades; dels diskuterar jag metoderna och de teoretiska verktygen som användes för att utmana de gamla; dels diskuterar jag hur nya identiteter skrevs fram – diskursivt, språkligt och med hjälp av nya teorier (ifråga om kvinna främst könsrollsteori och ifråga om barn främst utvecklingspsykologiska och socialistiska teorier). Sist ska möjligheter, framgångar och problem med de verktyg som dåtiden erbjöd diskuteras. Rollteorin kunde t.ex. inte omfatta barn som ”barnroll” eller problematisera barns kön.

4.16 Revolution, inbördeskrig och tolkningar (R106)

Deltagare: Carl Holmberg, Institutionen för historiska studier, Göteborgs universitet: Svensk kyrklighet i det spanska inbördeskriget

Sammanfattning: Spanska inbördeskriget 1936-39 kom i hög grad att uppfattas som ett religionskrig i sin samtid. Till exempel kom stora delar av USA:s katolska befolkning att sympatisera med Francos militärrevolt. Orsaker var den antiklerikala politik som iscensatts av den folkvalda vänsterregimen. Det föll sig naturligt att solidarisera sig med, som det uppfattades, förföljda trosfränder i ett främmande land. Hur såg då svensk kyrklighet på denna problematik? Hur kom de övervägande protestantiska samfunden – fri- eller statskyrkliga – att ställa sig? Av allt att döma var inbördeskrigets religiösa dimension en fråga med sprängkraft även här. De olika samfundens ställningstaganden – som de framträder i tidskriftsmaterial och dylikt – var högst varierade. Exempel på oväntade samfundsöverskridande allianser såväl som djup splittring illustreras väl i denna kontroversiella fråga. Parallellen till dagens religiösa konflikthärdar framgår tydligt.

Session 5: fredag 9.00–10.15

5.1 Historia och Genus - Revolution eller Reform? (L106)

Ansvarig: Åsa Karlsson Sjögren

Deltagare: Rundabordssamtal arrangerat av SKOGH (Sveriges Kvinno- och Genushistoriker) med följande deltagare: Maria Sjöberg, professor i historia, Göteborgs universitet; Kirsti Niskanen, professor i historia, Stockholms universitet; Daniel Nyström, FD i idéhistoria, Umeå universitet

Moderator: Åsa Karlsson Sjögren, professor i historia, Umeå universitet

Sammanfattning: Sveriges Kvinno- och Genushistoriker (SKOGH) arrangerar ett rundabordssamtal: Historia och Genus - Revolution eller Reform? Vad har de senaste 50 årens kvinno-, genus- och sexualitetshistoria betytt för det historiska fältets inomvetenskapliga utveckling och dagsform? Hur har forskning och undervisning påverkats av dessa inriktningar? I ämnesval såväl som teoretiskt och metodologiskt? Problem och möjligheter?

5.2 Turism: historiska perspektiv (L111)

Ansvarig: Lasse Kvarnström, Linköpings universitet

Deltagare: Lasse Kvarnström, Linköpings universitet; David Ludvigsson, Linköpings universitet; Tomas Nilson, Högskolan i Halmstad. Sessionen är öppen för fler perspektiv och deltagare.

Sammanfattning: Turism kan ses och förstås som en spegel av samhället. Historiskt har det inneburit olika bilder och samband, alltifrån 1600- och 1700-talens Grand Tour, 1800-talets naturromantik (turistföreningar, naturvurm och bad/hälsa), 1930-talets semesterlagar som befordrade massturism till dagens samhälle (charter, backpacking etc.). Turismens utveckling är därför en av aspekt av den historiska samhällsutvecklingen. Denna session avser att problematisera och analysera detta. En speciell problematisering här tar sin utgångspunkt i en typ av aktör på det turistiska fältet, nämligen guider och deras organisationer; hur berättar guider om kulturarvet, vad berättar de om och hur har guiders organisering skiftat över tid?

5.3 Våld, genus och social marginalisering från 1600-tal till 1800-tal (L212)

Ansvarig: Roddy Nilsson, Göteborgs universitet

Deltagare: Christopher Collstedt, docent, Lunds universitet: *Män som offer för våldsbrott. En mångtydig historia från medeltid till nutid;* Marie Eriksson, Fil dr. Linnéuniversitetet:

Bland trätor, slagsmål och misshandlingar. Om kvinnors våldsutövning i 1800-talets Sverige; Roddy Nilsson, professor, Göteborgs universitet: *Kvinnor som våldsutövare. Ett försök till en historisk syntes;* Annika Sandén, docent, Stockholms universitet: *Kvinnorna runt bödeln. Gränsdragningar och sociala villkor i samhällets marginaler*

Kommentator: Karin Hassan Jansson, docent, Uppsala universitet

Sammanfattning: Under de senaste decennierna har den historiska kunskapen om brottslighet och andra normöverträdelser ökats betydligt. Huvuddelen av denna forskning har, främst med undantag av ”kvinnobrott” som trolldom och barnamord, inriktats mot män som förövare och kvinnor som brottsoffer. Under sessionen presenteras ny forskning där dessa dominerande genusmönster delvis problematiseras genom att studera kvinnor som våldsutövare. Hur såg det våld ut som kvinnorna använde och vilka var brottsoffren? I vilka kontexter framträdde män som brottsoffer? Vilka kulturella föreställningar kan vi mer generellt urskilja kring våld och död, rättvisa och ära, manligt och kvinnligt? Vi studerar och diskuterar också den meningsskapande dynamik som kan urskiljas ur våldshandlingarna under perioden liksom hur rättssystemet hanterade dylika ärenden. Under sessionen behandlas också de kulturella föreställningar som framträdde kring bödlarna vilka samtidigt som de var rättvisans nödvändiga redskap var de mest marginaliserade och ärelösa gestalterna i det tidigmoderna samhället.

5.4 Folkskolestadgan 175 år. Vad är det som vi firar egentligen? (M102)

Ansvarig: Johannes Westberg, Uppsala universitet

Deltagare: Johannes Westberg, Uppsala Universitet: *Revolution eller reform? Folkskolestadgan, skolorna och skolhusen;* David Sjögren, Uppsala universitet: *Folkskolestadgan och den tidiga folkskolans lärarkår: Tillsättningsförfaranden och läraryrkets villkor;* Magnus Hultén, Linköpings universitet: *Folkskolestadgans innehåll: naturvetenskapen och 1800-talets breddade syn på folklig bildning;* Joakim Landahl, Stockholms universitet: *Firandet av en stadga: folkskolan 50, 100, 150 och 175 år*

Sammanfattning: 1842 års folkskolestadga, tillkommen efter en längre tids politisk debatt, organiserade ett decentraliserat folkskoleväsendet baserat på Sveriges omkring 2 300 församlingar. Betydelsen av denna stadga tillhör en av de grundläggande och mest omdiskuterade frågorna i den svenska folkskolans historieskrivning. Var den en revolutionerande händelse som fick en avgörande betydelse för det svenska skolväsendets utveckling, eller var den endast en bekräftelse av ett till stora delar redan genomfört skolväsende? Denna session vill uppmärksamma folkskolestadgans 175-årsjubileum genom att diskutera dessa frågor med utgångspunkt från fyra paper. Dessa paper behandlar såväl folkskolestadgans konsekvenser för antalet skolor och skolhus, och dess betydelse för lärarkår och skolundervisningens innehåll, som frågor kring hur stadgans historieskrivning har förändrats över tid.

5.5 Gruvdriftens inverkan på människor och samhällen i norr (L105)

Ansvarig: Kristina Söderholm, Luleå tekniska universitet

Deltagare: Curt Persson, Luleå Tekniska universitet: *Att osynliggöra ursprungsfolk och minoriteter: exempel från prospekteringsundersökningar i Torne lappmark;* Roine Viklund, Luleå Tekniska universitet: *Gruvetableringar och konflikter: platsens betydelse;* Dag Avango, Historiska studier av teknik, vetenskap och miljö, Kungliga Tekniska högskolan: *Gruvindustriella lämningar i post-industriella framtider: minnespolitik och kulturarvsbruk i Arktis;* Kristina Söderholm, Luleå Tekniska universitet: *Hur hanterade den energislukande svenska gruvnäringen 1970-talets energikriser?*

Sammanfattning: Gruvdriften går som ett central stråk genom hela den svenska moderna historien där den haft stor betydelse för svensk ekonomisk utveckling såväl som mer direkt påverkat människor och natur i, inte minst, de nordligaste delarna av landet. Politisk, ekonomisk och teknisk förändring har i hög grad bestämt hur och när och delvis också var påverkan skett (och fortfarande sker). Sessionens fyra paper behandlar alla 19- och 2000-talens gruvdrift i Norrbotten men utifrån skilda perspektiv, såsom hur gruvdrift har bidragit till segregeringspolitik mot samer och lokala konflikter samt hur själva gruvdriftens ekonomi och teknik påverkats av händelser i omvärlden (ex. energikriser), och vidare, hur de landskap och byggda miljöer som gruvdriften ger upphov till, används i kulturarvsprocesser och minnespolitik. Samtliga av sessionens paper har sålunda stark bäring till dagsaktuella frågor om gruvdriftens (när den planeras, pågår och efter att den avslutats) inverkan på människor och samhällen i norr.

5.6 Fascistiska revoltörer och revolutionär fascism i Sverige under 1900-talet (M103)

Ansvarig: Victor Lundberg, Malmö Högskola

Deltagare: Lena Berggren, Umeå universitet: *Revolution och kampretorik hos Sveriges Fascistiska Kamporganisation;* Victor Lundberg, Malmö högskola: *När den fascistiska hökungen blev flygfärdig – Sex svenska fascisters resa till Nürnberg 1929;* Heléne Lööw, Uppsala universitet: *Drömmen om revolutionen – Från frivilligkårer till Nordiska motståndsrörelsen;* Beatrice Sundqvist, Umeå universitet: *Djupplöjning istället för slättharvning och lappmakeri – Tankar om ett nytt ekonomiskt system inom den svenska nationalsocialismen 1930-1950*

Sammanfattning: En grundläggande tankefigur i fascismens föreställningsvärld handlar om nödvändigheten av nationens historiska återfödelse. Detta återupprättande av nationen som mytologisk och metafysisk, absolut och ovillkorlig, storhet vilar i den fascistiska huvudfåran på holistiska och mytologiska pretentioner, paramilitära och chauvinistiska sociala uttryck och inte minst på revolutionära och aggressiva maktanspråk. Fascismens ultranationella syfte är att skapa ett radikalt nytt samhälle och en ny människa. Utifrån denna gemensam ideologianalytiska blick på fascismen som revolutionärt projekt tar sessionen upp olika exempel på dess uttryck ur svenska och transnationella perspektiv.

5.7 Borgarklassens diskreta charm. Stadens borgerliga arenor under det långa 1800-talet (M108)

Ansvarig: Martin Wottle, Södertörns högskola

Deltagare: Martin Wottle: *Dilettanten och konstnären. Borgerligheten som kulturproducent och kulturkonsument;* Kekke Stadin: *Kungsträdgården, Vängåvan och andra borgerliga sällskapsrum;* Christina Douglas: *Stadens pendang: rumsliga gränsdragningar inom den tyskbaltiska borgerlighetens sommarhusområden*

Sammanfattning: 1800-talet är borgerlighetens sekel. Vare sig vi talar om borgarklass(-er), medelklass eller bourgeoisie, står borgerligheten i centrum av nästan alla tolkningar av samhällsutvecklingen under detta långa sekel, i alla händelser fram till att arbetarklassen på allvar börjar träda fram som aktör i egen rätt, och i första hand i stadsrummet. Sessionen handlar om på vilka sätt borgerligheten satte sin prägel på det offentliga rummet, i städer i Östersjöregionen, utifrån klass-, genus- och etnicitetsperspektiv. Förutsättningarna i Sverige, Tyskland, det ryskkontrollerade men ännu svenskinfluerade Finland, och ett Baltikum med en tysktalande elit, skilde sig åt härvidlag. Presentationen behandlar hur ”rummet” formades av borgerlighetens deltagande i, alternativt tillbakadragande från, olika offentliga och halvoffentliga rum i staden, placerat i ett långt historiskt perspektiv av hur olika skikt inom borgerligheten formade sin tillvaro, och sitt sätt att uppträda, under 1800-talets snabba och grundläggande samhällsförändringar.

5.8 Självförsörjningsnormer, arbetstvång och medborgarskap i Sverige, ca 1800–2000 (M204)

Ansvarig: Fia Sundevall, Ekonomisk-historiska institutionen, Stockholms universitet

Deltagare: Malin Nilsson, Ekonomisk-historiska institutionen, Göteborgs universitet: *Den goda människan kvantifierad: Offentlig fattigvård och privat välgörenhet i 1890-talets Göteborg;* Linn Spross, Ekonomisk-historiska institutionen, Uppsala universitet: *1800-talets sociala omstrukturering och arbetets kostnader;* Fia Sundevall, Ekonomisk-historiska institutionen, Stockholms universitet samt Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek: *Medborgarrätt och självförsörjningsnormer: fattigvårdsstrecket i den svenska rösträtten efter 1921;* Yvonne Svanström, Ekonomisk-historiska institutionen, Stockholms universitet: *Det genuskodade tvångsarbetet – lösdriveri i 1900-talets Sverige*

Kommentator: Silke Neunsinger, Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek

Ordförande: Carolina Uppenberg, Ekonomisk-historiska institutionen, Göteborgs universitet

Sammanfattning: I många länders senmoderna historia har medborgarskapet varit nära sammankopplat med lönearbete och självförsörjning. I Sverige har detta tagit sig uttryck i bland annat olika former av arbetstvång för den som saknat lönearbete samt diskvalificering från rösträtten för den som försörjts av fattigvården. Just

fattigvårdsunderstödet var dock samtidigt en rättighet som medborgarskapet medgav. I den här dubbelsessionen tar vi ett brett grepp på denna typ av frågor och diskuterar dem utifrån ett empiriskt fokus på bland annat juridisk reglering, politiska diskurser samt samhällelig och privat organisering. Presentationerna, som rör sig inom perioden 1800–2000, inkluderar resultat från såväl pågående som nyligen avslutade projekt, skissering av framtida projekt, samt diskussioner om metoder, begrepp och källmaterial.

5.9 Svensk ekonomisk historia (M207)

Deltagare: Gunnar Lantz, Enheten för ekonomisk historia, Umeå universitet:
En möjligheternas moms: generell konsumtionsbeskattning i efterkrigstidens Sverige

Sammanfattning: Ekonom-historikern Peter Lindert identifierar momsen som en nyckel till varför Sverige lyckades kombinera hög beskattning och välfärd med ekonomisk tillväxt. Den genererade ett stort bidrag från den breda massan och gjorde samtidigt att företagsbeskattningen kunde hållas låg. I den här uppsatsen undersöks ursprunget till just den fiskala strategin. Tidigare skildringar har framhållit en skarpt progressiv inkomstbeskattning som den efterkrigstida socialdemokratins adelsmärke. Det är därför motiverat att utreda hur det samtidigt kunde utvecklas en linje som verkade i motsatt riktning i fråga om beskattningens fördelning. Med en studie av handlingar från den parlamentariska beslutsprocessen visas att generell konsumtionsbeskattning avsiktligen ingick i projektet att möjliggöra en expansion av välfärdsstaten. Motstånd från vänsterhåll bemöttes med åtgärder för att kompensera låginkomsttagare. Näringslivets vädjanden om lättnader hade en klar betydelse i övergången från detaljhandelsskatt till moms. Inverkan från EEC:s momsdirektiv nedtonas, medan större förklaringsvärde ges till inhemska påtryckningar angående att försvara positionen på internationella marknader.

Deltagare: Erik Bengtsson, Ekonomisk-historiska institutionen, Lunds universitet:
Elite Dominance and Public Spending: Evidence from Swedish Municipalities, 1874–1904

Sammanfattning: This paper explores the effects of elite dominance on public spending, through a study of urban municipalities in Sweden from 1874 to 1904. We exploit the fact that Sweden in this period had a uniquely unequal voting system. Municipality votes were allocated in proportion to tax payments on income and wealth, and this was true for corporations as well as for individuals. We explore the effects of (a) voting rights inequality generally and (b) corporations' dominance, on municipality spending on poor relief, health care, schooling and physical infrastructure in 1874, 1892 and 1904. We show that, controlling for relevant economic and demographic variables, corporation-dominated municipalities spent relatively more on physical infrastructure, and less on social policy and education.

Deltagare: Johan Ericsson, Uppsala universitet: *Byråkratier och marknader: det offentliga som byggbeställare 1870-1970*

Sammanfattning: Offentlig upphandling är något som ofta ses som en modern företeelse. I själva verket har stat och kommuner länge varit beroende av privata aktörer för varuleveranser, tjänster och inte minst entreprenader av olika slag. Senare tids forskning och erfarenhet har visat på svårigheterna förknippade med offentlig upphandling. Bilden av Sverige som förskonat från korruption har också fått sig en törn, samtidigt som byggbranschen länge setts som ett problemområde. Forskningen om den offentliga upphandlingen ur ett historiskt perspektiv är dock, inte minst i Sverige, nästintill obefintlig. Genom att utnyttja den stora mängden av hitintills oanvänt material som olika offentliga byggnadskommittéer producerat ges nya perspektiv på den offentliga upphandlingens historia och det offentligas interaktion med det privata näringslivet.

Deltagare: Martin Dackling, Göteborgs universitet: *Arvsrätt som historiskt problem*

Sammanfattning: Under tidigmodern tid var arvsrätten en central del av det nordiska samhället. Rikedom, makt och status berodde ofta på arv och för att upprätthålla detta behandlades arvingar ofta olika. Tillgången till den viktigaste egendomen, jorden, var dessutom styrd av särskilda regler om bland annat släktingars rättigheter och friheten att testamentera var starkt begränsad. Under påverkan av upplysningens idéer om jämlikhet, frihet och rättvisa började emellertid arvsrättens att förändras i början av 1800-talet. En väsentlig del i förändringen var övergången till ett system med garanterade laglotter till alla arvingar. Med utgångspunkt i politiska diskussioner analyseras i detta paper hur laglottssystemet växte fram i Sverige, Danmark och Norge och hur det förändrats fram till idag. Eftersom laglotten utgör en avvägning mellan arvlåtarens frihet att testamentera och arvingens rätt till arv speglar dess utveckling hur relationen mellan familj och individ förändrats varierat både över tid och mellan de tre länderna.

5.10 Sjukförsäkring – en social revolution? (M209)

Ansvarig: Lars Fredrik Andersson, Umeå universitet

Deltagare: Lars Fredrik Andersson, Geografi och ekonomisk historia, Umeå universitet; Liselotte Eriksson, Umeå centrum för genusstudier, Umeå Universitet; Maria Stanfors, Ekonomisk-historiska institutionen, Lunds universitet; Tobias Karlsson, Ekonomisk-historiska institutionen, Lunds universitet; Helene Castenbrandt, Institutionen för historiska studier, Göteborgs universitet; Barbara Ana Revuelta Eugercios, SAXO-Institute, University of Copenhagen

Sammanfattning: Sjukförsäkringar infördes i Västvärlden från mitten av 1800-talet. I det framväxande industrisamhället mötte sjukförsäkringar ett ökat behov av att trygga familjers försörjning vid sjukdom, olycksfall och havandeskap. I Sverige växte ett ömsesidigt folkrörelsebaserat sjukförsäkringssystem fram på bred front omkring sekelskiftet 1900. Inte minst för den stora gruppen av lönearbetare i brukssamhällen och städer fyllde sjukförsäkringen en viktig funktion genom att mildra de ekonomiska konsekvenserna av ohälsa. Sjukförsäkringarnas växande betydelse har samtidigt inte inneburit en uppenbar minskning av sjuklighet. Rapporter från registrerade sjukkassor

visar snarare att antalet sjukdagar har ökat över tid. Detta reser frågor om hur sjukförsäkringen har varit organiserad och hur sjukligheten har sett ut och förändrats över tid bland män och kvinnor. Det är mot den bakgrunden som vi inbjuder in deltagare med intresse av hälsa, sjuklighet och sjukförsäkring på vår session. Vi ser framemot att diskutera frågor som rör hälsa, sjuklighet och sjukförsäkring utifrån olika perspektiv.

5.11 Tillbaka till framtiden: Ett rundabordssamtal om efterkrigstidens framtidshistoria (M210)

Ansvarig: David Larsson Heidenblad, Lunds universitet

Deltagare: Gustav Holmberg; Gustaf Johansson; Katarina Nordström; Björn Lundberg; Hampus Östh Gustafsson

Sammanfattning: Framtiden har under hela efterkrigstiden varit starkt närvarande i politik, kulturliv och samhällsdebatt. Förhoppningar och farhågor har förankrats i det som ska komma och fått betydande konsekvenser i nuet. En särskild plats i sammanhanget har 1960-talet och det tidiga 1970-talet. Vid denna tid fick framtidsforskning sitt stora internationella genombrott och en rad olika institut för framtidsforskning upprättades. Utvecklingen sammanföll med att den tidiga efterkrigstidens omfattande tilltro till rationell samhällsplanering alltmer ersattes av skepsis inför människans förmåga att hantera det moderna samhällets långsiktiga konsekvenser. Samtidigt etablerades en rad hotbilder som pockade på just den sortens långsiktighet. Denna session kommer att introducera ny svensk forskning på området och inleda en diskussion kring vilka utmaningar och möjligheter som är förbundna med att studera efterkrigstidens framtidshistoria.

5.12 Frivillig och ofrivillig barnlöshet i svensk mellankrigstid (N102)

Ansvarig: Emma Severinsson Lunds universitet

Deltagare: Emma Severinsson: *Moderskap i kris. 1920-talets populärkultur och barnafödandet;* My Klockar Linder: *Politikens underförstådda kategorier och gränsen mellan frivillig och ofrivillig barnlöshet i mellankrigstidens befolkningspolitiska diskussioner*

Sammanfattning: Under 1920-talet började födelsetalen i Sverige att sjunka. I populärkulturen odlades föreställningar om två kvinnotyper som var ointresserade av att vara mödrar. Å ena sidan den alltför självupptagna, sminkade lyxkvinnan som inte hade tid med barn utan endast ville roa sig i storstadens nöjesliv. Å andra sidan den maskuliniserade kvinnan som istället för att föda barn och gifta sig ville leva som män, arbeta, idrotta och endast vara ”kamrater” till männen. Att barnlösheten var frivillig var även utgångspunkt för flera av de som under 1930- och 40-talen engagerade sig i den befolkningspolitiska debatten, och många reformer som föreslogs för att uppmuntra till barnafödande innebar uttalat och outtalat pålagor på de som inte hade barn. Men

vad barnlöshet innebar var inte givet och även relationen mellan frivillig och ofrivillig barnlöshet kom att adresseras. Sessionen tematiserar frågor om frivillig- respektive ofrivillighet i relation till normer för genus, familjebildning och reproduktion under svensk mellankrigstid.

5.13 Historiemedvetande och historiebruk (M312)

Deltagare: Thomas Kaiserfeld, Lunds universitet: *Att stoppa tiden: Exempel på materialitet och institution i de senaste 75 årens bevarandepraktiker*

Sammanfattning: I presentationen analyseras ett antal mer spektakulära försök att bevara kulturella uttryck till eftervärlden, från 1940-talets USA till dagens Sverige. Det handlar dock inte om bevarande av byggnader, anläggningar eller objekt som skapats för andra ändamål för att först senare, när deras existens hotas, bli föremål för kulturmiljövårdens omsorger. Gemensamt för de olika exempel som diskuteras är istället att de från början skapats i syfte att bevara kulturella uttryck utan att de för den sakens skull kan betraktas som traditionell kulturmiljövård. I slutsatserna konstateras att materiella praktiker i termer av tekniska lösningar genomgående ges en väldigt avancerad och innovativ utformning samtidigt som de institutionella praktikerna sällan eller aldrig präglas av något större mått av nytänkande. Avsikten är också att resonera kring möjligheterna att generalisera denna diskrepans mellan materiella nymodigheter och samma gamla institutionella hjulspår.

Deltagare: Tobias Berglund och Reine Rydén, Uppsala universitet: *Gallringen av Statens utlänningskommissions lägerarkiv*

Sammanfattning: Verksamheten i de läger som drevs av Socialstyrelsen och senare Statens Utlänningskommission under andra världskriget var politiskt mycket känslig, särskilt de fjorton slutna utlänningslägren. Projektet handlar om att undersöka huruvida verksamhetens känslighet återspeglas i gallringen av arkiven, som idag återfinns på Riksarkivet. Under mitt avhandlingsarbete om de slutna lägren har jag nämligen sett tendenser till att vissa typer av potentiellt känsligt material saknas. 1960 utfärdades ett gallringsbeslut som innebar att sex lägerarkiv skulle bevaras i sin helhet, de övriga gallras delvis. Tidigare forskning (av Reine Rydén) visar att den gallring som verkligen utförs kan skilja sig betydligt från det som föreskrivs i gallringsbesluten. I samarbete med Rydén undersöker jag 1) gallringsutredningen, (särskilt motiveringarna till vad som bör bevaras och vad som kan gallras); 2) innehållet i de sex lägerarkiv som skulle bevaras i sin helhet; 3) innehållet i de övriga åtta arkiven från slutna läger.

Deltagare: Robin Ekelund, Malmö Högskola: *Modsens jakt på en tid som flytt. Om historiens betydelse i en nutida retroscen*

Sammanfattning: Under de senaste decennierna har en retrospektiv trend blivit allt tydligare i det västerländska samhället. Inte bara historieforskningens intresse för minne och historiekultur har ökat. Också utanför akademin har det skett en historiekulturell

boom, gestaltad bland annat genom historiskt återskapande och diverse retrotrender. Vad säger oss denna retrospektiva trend om nuet och dess relation till dåtiden? Hur och varför söker individer och grupper ibland en gemenskap med människor och händelser i det förflutna? I mitt paper diskuterar jag dessa frågor med utgångspunkt i den nutida modscenen i Sverige. I denna är förbindelser över tid, till ett 1960-tal och en modskulturens historia, centrala. Inspirerad av performativ teori analyserar jag hur nutida mods gör tidsliga förbindelser genom ting såsom klädesplagg och vinylskivor, genom att skapa laddade atmosfärer på exempelvis klubbar och genom att artikulera tidsliga kartor och tidlösa linjer mellan sig själva och den åtråvärda dåtiden.

5.14 Tidigmoderna religiösa praktiker (M314)

Ansvarig: Mari Eyice, Historiska institutionen, Stockholms universitet

Deltagare: Mari Eyice, Stockholms universitet: *Religiösa känslopraktiker i reformationstidens Sverige; Christoffer Åhlman, Uppsala universitet: Boken i andakten - kvinnors användning av andaktslitteratur under 16- och 1700-talet;* Johannes Ljungberg, Lunds universitet: *Toleransens gränser i enhetspolitiken mot det tidiga 1700-talets pietister*

Kommentator: Karin Sennefelt, Stockholms universitet

Sammanfattning: Den tidigmoderna perioden har ofta betraktats som ett ortodoxins tidevarv i Sverige, även om forskning också visat att människor kunde förhålla sig olika till den dominerande lutherska kyrkan. I den här sessionen utforskar fyra doktorander hur ortodoxin kunde bli levd praktik och hur den kunde ifrågasättas eller omförhandlas. Mari Eyice undersöker hur uppbyggelselitteratur kunde skapa känslomässiga religiösa praktiker under 1500-talet. Christoffer Åhlman analyserar hur andaktsböcker användes i det religiösa vardagslivet under 1600-talet. Både Eyice och Åhlman behandlar därmed hur lutherdomen blev till levd praktik i vardagen. Terese Zachrisson vänder sig istället till det som låg utanför det föreskrivna, och utforskar föremålens och platsernas roll i religiösa praktiker. Också Johannes Ljungberg undersöker religiösa praktiker som ansågs avvikande under perioden, när han studerar enhetspolitiken som fördes mot det tidiga 1700-talets pietister och hur toleransens gränser inom olika praktiska områden diskuterades och förhandlades. Tillsammans med kommentarer från Karin Sennefelt ger de olika bidragen en fördjupad bild av tidigmoderna religiösa praktiker i Sverige.

5.15 Svensk identitetsformering i en föränderlig omvärld (O102)

Ansvarig: Nikolas Glover, Ekonomisk-historiska institutionen, Uppsala universitet

Deltagare: Johan Bergman, Historia, Stockholms universitet: Är Chiles sak vår sak? Solidaritetpraxis som möten i kontaktzoner på 1970-talet; Nikolas Glover, Ekonomisk historia, Uppsala universitet: Svenska affärsmän på de afrikanska framtidsmarknaderna på 1950-talet; Otso Kortekangas, Historia, Stockholms universitet: ”Våra samer” -

nationalisering av en gränsöverskridande minoritet 1673-2016; Susan Lindholm, Historia, Malmö Högskola: Att förhandla kulturella identiteter inom en 'Hiphopzon' mellan Sverige och Chile
Kommentator: Annika Berg, idéhistoria, Stockholms universitet

Sammanfattning: Syftet med sessionen är att belysa historiska formeringar av nationella identiteter i inter- och transnationella sammanhang. Genom olika historiska nedslag, diskuterar sessionsbidragen hur möten mellan svenskar och andra inte bara har bekräftat fördomar om "oss" och "dem", men också skapat nya gemenskaper och identiteter. I linje med historikermötets tema vill vi särskilt diskutera exempel då dessa kontakter skett under tider av politisk och ekonomisk omvandling. Det perspektiv som förenar sessionernas bidrag bygger på begreppet kontaktzon, som syftar på de sociala situationer och fysiska områden där kulturer möts och formar varandra (Pratt 1991; 1992). Kontaktzoner uppstår i ett sammanhang som präglas av asymmetriska maktrelationer har visat hur specifika kulturella uttrycksformer och sociala gemenskaper utformades i den kontinuerliga kontakten mellan de erövrarnas kultur och lokalbefolkningens. Sessionen inspireras av det perspektivet, och applicerar det på olika geografiska sammanhang och historiska kontexter.

Session 6: fredag 10.45–12.00

6.1 Subsidiesystemet i Europa, 1630-1790. Ett rundabordssamtal (L106)

Ansvarig: Svante Norrhem, Lunds universitet

Deltagare: Svante Norrhem, Lunds universitet: *Franska subsidier till Sverige, 1631-1796;* Erik Thomson, University of Manitoba: *Subsidiesystemets funktion i 1600-talets Europa;* Erik Bodensten, Lunds universitet: *Subsidiesystemets avveckling 1740-90;* Kajsa Brilkman, Lunds universitet (samtalsledare)

Sammanfattning: Sessionen äger rum i form av ett rundabordssamtal och presenterar forskning om subsidier i tidigmodern tid. Att Sverige under 1600- och 1700-talen var mottagare av omfattande subsidier från Frankrike, England, Nederländerna och Spanien är tämligen välkänt men vilken roll detta spelade för Sverige som mottagare och andra länder som givare, samt hur det svenska mottagandet ser ut i relation till subsidiesystemet mer generellt i Europa, är mindre uppmärksammat. Samtalet behandlar subsidiesystemet utifrån olika perspektiv: diplomatisk historia, ekonomisk och finansiell historia, politiskt tänkande, nätverk, transnationalitet och kamp om resurser mellan olika grupper i Sverige. Frågor som deltagarna diskuterar är bland andra vilka motiv som fanns för mottagande och givande av subsidier; vilken roll bankirer och handelsmän spelade; hur politisk och offentlig debatt om subsidier gestaltade sig; hur det diplomatiska spelet kring subsidier såg ut, med mera.

6.2 Historiebruk och historiesyn (L111)

Deltagare: Avigail Rotbain, Göteborgs universitet: Lovisa Ulrika: *Representation av frihetstidens revolutionära drottning*

Sammanfattning: Mitt bidrag behandlar hur politiskt aktiva drottningar framställdes i hyllningstryck under tidigmodern tid. En drottning skulle vanligtvis beskrivas som mild, moderlig och engagera sig för sitt folks väl. När ideal och verklighet skiljde sig åt blev representationen av drottningen svårare. Lovisa Ulrika av Preussen var inte en drottning som nådde berömmelse för sin moderlighet och sitt milda sinne. Statskuppsförsök, lojalitet till hemlandet och ständiga intriger med sina barn gjorde henne inte till en idealisk drottning och förebild. I de litterära framställningarna av Lovisa Ulrika behövdes en balans mellan förväntningar och realitet; för mycket att det ena eller andra riskerade att uppfattas som antingen smicker eller satir. Genom hyllningstryck författat både vid hovet och utanför analyserar jag hur tidens panegyriker hanterade problemet med en revolutionär drottning.

Deltagare: Björn Hasselgren, Timbro/Uppsala Universitet: *Erik Gustaf Geijers syn på reformationen som vattendelare mellan feodalism och republikanism*

Sammanfattning: Erik Gustaf Geijer författade år 1817-18 sin omfattande och snåriga essä Feodalism och Republikanism, Ett bidrag till samhällsförfattningens historia. I denna essä ger Geijer, i inledningen av sin bana som professor i historia vid Uppsala Universitet, en version av sin övergripande samhällssyn. Geijer beskriver en balansakt där folkliga (republikanska) strömningar spelar här mot etablissemanget i form av feodaladel. De långsiktiga utvecklingsdragen står här i fokus. Hur har spelet mellan de två grundläggande organiserings- och maktfördelningsprinciperna varit i Västeuropa från omkring 800-tal och framåt? En brytpunkt mellan feodalt och republikanskt registreras hos Geijer i samband med reformationen. Genombrottet för en individualiserad kristen trosuppfattning blev startskottet till en modernisering av samhället och styrelseskicket. En övergång från ärftlig makt till en maktfördelning baserad på ”fördrag mellan likar” blev reformationens effekt. Geijer ser reformationen som en demokratiserande process. Denna artikel kommer vidare att belysa Geijers syn på reformationen bl.a. i relation till andra teoretiker.

Deltagare: Leo Bergman, Uppsala Universitet: *Goternas konst*

Sammanfattning: Goternas historia har aktualiserats i dagsaktuella diskussioner bland forskare. Jag har skrivit en forskningsartikel om goternas konst som ett tillskott till diskussionen om goterna.

6.3 Slaveri i globalhistoriskt perspektiv: Aktuell forskning i Sverige och Finland (L212)

Ansvarig: Stefan Amirell, docent i historia, Linköpings universitet

Deltagare: Stefan Amirell, docent i historia, Linköpings universitet: *Slavery and the Good Treatment Thesis in Colonial Southeast Asia: A comparison between Vietnam and the Philippines;* Fredrik Thomasson, FD, forskare i historia, Uppsala universitet: *Slaveri och kolonialism i svensk debatt och kultur 1750–1820;* Holger Weiss, professor i allmän historia, Åbo akademi: *Slaveri under svensk flagg;* Victor Wilson, doktorand i historia, Åbo akademi: *Gustavias roll i den atlantiska och intrakaribiska slavhandeln;* Joachim Östlund, docent i historia, Lunds universitet: *Sverige och slavhandeln från Nordafrika och Östafrika under 1800-talet*

Sammanfattning: Panelen lyfter fram den aktuella historieforskning om slaveri i olika sammanhang som bedrivs i Sverige eller med anknytning till Sverige. Syftet är att utveckla de komparativa, teoretiska och begreppshistoriska utgångspunkterna i forskningen om slaveri oavsett kronologiska och rumsliga avgränsningar. Finns det exempelvis skillnader i hur slavsystem studeras i den västliga kultursfären kontra den östliga? Ytterligare ett syfte är att analysera den svenska inblandningen i slaveri och slavhandel i ett globalhistoriskt och internationellt jämförande perspektiv. Särskild uppmärksamhet ägnas åt de ekonomiska, juridiska och religiösa aspekterna av slaveri och slavhandel samt åt abolitionismen och den påverkan som utbredningen av de koloniala imperierna från mitten av 1700-talet till början av 1900-talet hade på det globala slaveriet och slavhandeln.

6.4 Folket, supplikerna och förhandlingen: en session om hur suppliker kan förändra vår förståelse för institutionell och politisk förändring i modern och förmodern tid (M102)

Ansvarig: Elin Hinnemo, Mittuniversitetet

Deltagare: Elin Hinnemo, Mittuniversitetet: *Från Helena Wrede till Hertha: Vägen till principiell myndighet för ogifta kvinnor i Sverige;* Martin Almbjär, Umeå universitet: *Organisation, heliga kor och aktörer: Hur tidigmodern statsformering kan analyseras genom suppliker;* Jezzica Israelsson, Uppsala universitet: *Ett supplikväsende för alla? Besvär till landshövdingen i Uppsala på 1730-talet*

Sammanfattning: Suppliker är ett alltmer använt källmaterial i historisk forskning. Däremot anser vi att supplikers potential för systematiska studier av förändring och förhandling över tid förblir relativt outnyttjad. Vår forskning har visat hur människors supplikskrivande i högsta grad villkorade den frihetstida riksdagens utveckling så väl som 1700- och 1800-talets kvinnors handlingsutrymme. Våra resultat löser upp det som tidigare framstått som paradoxer, framhäver hur till synes godtyckliga händelser fick långtgående konsekvenser och hur frenetisk lagstiftning och formella ramverk dolde normers underliggande inflytande på maktutövning och handlingsmöjligheter. Resultaten har så väl juridisk, administrativ som politisk bäring. I den här sessionen vill vi framför allt titta framåt och presentera våra idéer kring hur historiker kan använda suppliker för att förstå stora frågor och processer som statsformering, politisk och juridisk utveckling, och den enskilda människans plats och utrymme i dessa storheter.

6.5 Ett kyrkorum i förändring? Kyrkan som politisk och religiös arena o. 1520-1850 (L105)

Deltagare: Jan Samuelson, Mittuniversitetet: *Adeln och det kyrkliga rummet – om lokal maktmanifestation och maktutövning;* Anders Dillmar: *Hæffners koralbok 1820 och dess förhistoria - en musikalisk resa i kyrkorummet från reformationstid till 1800-talets mitt;*
Sven Olofsson, Uppsala universitet: *Orgelbyggandet i Härnösands stift cirka 1750-1870 - I skärningspunkten mellan religion, sockenpolitik och statusjakt*

Sammanfattning: Kyrkan är såväl en religiös som en politisk arena. Den är en plats för religiösa ritualer, men har samtidigt använts för socknens eget politiska liv och för interaktionen mellan statsmakt och lokalsamhälle. Denna dubbla innebörd avspeglas i kyrkans symbolik och i det bevarade källmaterialet – såväl det materiella som det skriftliga. I kyrkan finner vi bevarade altarskåp, helgonbilder och krucifix från medeltiden; orglar, predikstolar, adelsvapen och epitafier från efterreformatorisk tid - allt exempel på hur kyrkorummet vid olika tider har tillgodosett såväl religiösa som politiska behov. Bevarade visitationsprotokoll och sockenstämmoprotokoll är exempel på källmaterial som visar hur kyrkan har använts religiöst och politiskt. Vår ambition med denna session är att lyfta fram kyrkorummets symbolik och retorik, där vi också vill framhäva förändringsperspektivet, d.v.s. hur innebörden kan variera från en tid till en annan.

6.6 Känslornas revolution? Kärlek, ilska, lycka i det långa 1970-talet (M103)

Ansvarig: Jens Ljunggren, Historiska institutionen, Stockholms universitet

Deltagare: Christina Florin, Stockholms universitet; Helena Bergman, Stockholms universitet; Ingrid Ryberg, Göteborgs universitet; Jens Ljunggren, Stockholms universitet; Kristoffer Ekberg, Lunds universitet; Linnea Tillema, Uppsala universitet; Yulia Gradskova, Södertörns högskola

Kommentator: Marie Cronqvist, Lunds universitet

Sammanfattning: Känslor har under en längre tid varit föremål för en omfattande vetenskaplig diskussion. Utifrån olika positioner menar humanistiska och samhällsvetenskapliga forskare att känslor är kontextuella och varierande och att människor också känner olika under olika epoker. Generellt handlar det om att se människan i historien som en kännande och upplevande varelse, som meningsskapare och aktör snarare än som enbart observatör. Normer för vad människor ska känna och faktiskt känner varierar i tid och rum. Om känslor har en historia borde de kunna analyseras av historiker och bli föremål för studier av hur känslor gör nedslag i det sociala rummet, blir till regimer, regler, normer, mönster och ibland leder till institutionella förändringar och till nya känslomönster och praktiker. Hur går sådana känslopolitiska processer till? Det handlar denna session om. En grupp forskare i historia, idéhistoria och filmhistoria diskuterar just dessa frågor och valt ut en period i historien som många ansett vara ett ovanligt känslorikt årtionde - det långa 1970-talet. Frågorna har valts för att kartlägga rådande känslokulturer under denna period. På vilket sätt har olika samhällsinstitutioner bidragit till att driva fram eller bromsa emotionella förändringar? Spörsmålen har gällt politik, medier, litteratur, familj, arbete, kärleksliv, populärkultur, sexualitet, sensitivitet och moral. Om 1970-talet var speciellt finns det kanske anledning att betrakta detta decennium som en emotionellt formativ period som satte sin prägel på känslomodeller även under kommande årtionden?

6.7 Skolreformer och geografisk rättvisa 1950-2010 (M108)

Ansvarig och deltagare: Johanna Ringarp, Uppsala universitet

Deltagare: Andreas Nordin; Henrik Román; Stina Hallsén; Johanna Ringarp

Sammanfattning: Sessionen behandlar svensk skola och skolpolitik i ett kommunalhistoriskt perspektiv. Fokus i sessionen ligger på mötet mellan statlig styrning och kommunalt agerande samt hur utbildning och utbildningsreformer på olika sätt aktualiserar frågan om geografisk rättvisa. Sessionen grundas på slutrapporten av projektet ”Vem har styrt skolan”, i vilken tre fallkommuner fungerat som exemplifieringar av olika kommuners hanterande av skolpolitiska frågor under perioden 1950-2010.

6.8 Medborgarfostran och folkförsvar: ekonomiska, politiska och sociokulturella perspektiv på värnplikt och försvar under svenskt 1900-tal (M204)

Ansvarig: Esbjörn Larsson, Uppsala universitet

Deltagare: Anders Ahlbäck, Åbo Akademi och Fia Sundevall, Ekonomisk historia, Stockholms universitet: *Värnpliktsstrecket: genus, militära skyldigheter och politiska rättigheter i Sverige, 1901–1922;* Cecilia Hortlund, Umeå universitet: *Uttryck för manlighet och patriotism inom svenskspråkiga skyddskårer i Finland;* Annika Wickman, Institutionen för mediestudier, Stockholms universitet: *Film i försvarets tjänst: Krigsmakten och undervisningsfilmen 1920–1939;* Fia Sundevall, Ekonomisk historia, Stockholms universitet: *Do ask, do tell: homosexualitet, maskulinitet och militärt arbete i 1970-talets Sverige*

Kommentator: Esbjörn Larsson, Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier, Uppsala universitet

Sammanfattning: En av de mer revolutionerande förändringarna inom ramen för framväxten av det moderna samhället i stora delar av västvärlden var etableringen av ett folkförankrat försvar genom införandet av allmän värnplikt för män. Ett länge förbisett faktum i forskningen om den svenska värnplikten har varit dess ekonomiska, politiska och sociokulturella implikationer. Denna session syftar till att belysa och problematisera dessa aspekter av värnplikten utifrån fokus på klass, kön, nationalitet samt sexualitet. Presentationerna tar upp värnpliktens roll i det tidiga 1900-talets rösträttsdebatt och -lagstiftning, dess funktion som utbildnings- och uppfostringsinstitution, samt policy och praktik rörande homosexuell personal i 1970-talets svenska värnpliktsförsvar.

6.9 Kontinuitet eller förändring? Samtida antisemitism och antisemitismforskning i Sverige (M207)

Ansvarig: Heléne Lööw, Uppsala universitet

Deltagare: Lars M Andersson: *Den nya antisemitismen?;* Carl Henrik Carlsson: *Hur kan antisemitism studeras?;* Karin Kvist Geverts: *Svensk antisemitism i relation till Förintelsen;* Heléne Lööw: *Antisemitiska hatbrott, inte som andra?*

Sammanfattning: Efter Förintelsen försvann antisemitismen från det offentliga samtalet. Förändringen blev emellertid bara delvis bestående. Antisemitismen kom tillbaka och var sig lik och samtidigt olik. I Sverige skapades bilden av ”det goda Sverige” och föreställningen om ett land som var förhållandevis opåverkat av de idéer som lett fram till folkmordet samtidigt som Förintelsen gjordes till symbol för den absoluta ondskan. Sessionen syftar till att analysera hur antisemitismen under efterkrigstiden har förvandlas till den mall utifrån vilken andra former av grupphat och gruppfördomar beskrivs och i den processen samtidigt osynliggjorts och kommit att betraktas som obsolet och ersatt av andra former av grupphat och gruppfördomar, främst islamofobi. Hur ser antisemitismforskningens ut i Sverige idag? Vilka möjligheter och utmaningar står den

inför? Går det att förena rasismforskningen med forskningen om samtida antisemitism? Finns det en ”ny” antisemitism? Dessa och andra frågor kommer sessionen att ta sig an.

6.10 Bedrägliga benämningar (M209)

Ansvarig: Mattias Tydén, Stockholms universitet

Deltagare: Mattias Tydén, Stockholms universitet; Annika Berg, Stockholms universitet; Annika Sandén, Stockholms universitet; Martin Ericsson, Lunds universitet

Sammanfattning: Tanken med denna paneldebatt är att få till ett samtal om hur vi som historiker – i forskning, undervisning och i samband med ”tredje uppgiften” – hanterar ord och begrepp som i nutiden kan upplevas som kontroversiella. Bakgrunden är diskussionerna kring hur vi använder ord som förändrat betydelse och laddning över tid. I höstas gällde det till exempel ordet ”tattare” i TV-programmet Historieätarna, och i undervisningen kan det handla om hur man hanterar källtexter med ord som numera uppfattas som kränkande. Vi tänker oss ett samtal som kan vara rätt konkret, med huvudinriktning på två frågor: 1) Hur hanterar vi begrepp som ”tattare”, ”zigenare”, ”invandrare”, ”hora/horkarl”, ”sinnesslöhet”, ”psykopati”, osv. i tal och skrift, i vetenskapliga respektive populärhistoriska sammanhang? Vad är en rimlig hållning som tar fasta såväl på respektfullhet i nutiden som på exakthet och autenticitet? 2) Hur ställer vi oss som historiker till en nutida idé om tolkningsföreträde kring vissa begrepp – ”som företrädare för gruppen X bör min sanning om X:s historia väga tungt”.

6.11 Sverige och Finland (M210)

Deltagare: Lina Spjut, Örebro universitet: *Den gemensamma svensk-finländska historien i ett komparativt perspektiv*

Sammanfattning: Under nära 700 år var Finland och Sverige ett gemensamt kungarike. Efter freden i Fredrikshamn 1809 bildades Sverige med sina nuvarande gränser och storfurstendömet Finland blev en del av Ryssland fram till självständighetsförklaringen 1917. Inom Finland och Sverige finns idag både finsk- och svensktalande befolkning och historien har gång på gång skapat relationer mellan länderna. Trots det, och trots den tidigare gemensamma historien saknas bland en stor del av den svenska befolkningen vetskap om detta förhållande. Denna presentation bygger på en komparativ läroboksstudie av totalt ca 270 läroböcker i historia, geografi och samhällskunskap/lära för folk- och grundskola mellan åren 1866 och 2015. Studiens fokus är att undersöka hur svenska och finlandssvenska läroböcker beskrivit svenskt och finskt, den gemensamma historien, samt förhållandet mellan Sverige och Finland. Läroböckerna har således samma etniska (svenska/svenskspråkiga) utgångspunkt men har författats utifrån två nationella kontexter, Sverige och Finland.

Deltagare: Matias Kaihovirta, Åbo Akademi: *Svenskar i revolutionsland: Carl Lindhagen och K. H. Wiik om inbördeskrigets Finland*

Sammanfattning: Den här presentationen undersöker den svenska vänstersocialisten Carl Lindhagen och den finlandssvenska socialdemokraten Karl Harald Wiiks syn på det finska inbördeskriget 1918. I presentationen utgår jag från Lindhagens beskrivning av inbördeskriget i hans bok ”I revolutionsland” som utkom 1918 och Wiiks bok ”Kovan kokemuksen opetuksia” (på svenska ”Lärdomar av hårda erfarenheter”) som även utkom samma år. Syftet med detta paper är att kasta ljus över vilken betydelse svenskhet och civilisation spelade i dessa två framstående socialisters syn på revolutionen i Finland. Jag undersöker hur svenskhet konstruerades i deras texter och hur svenskhet var ett tecken på civilisationsgrad. Båda var skeptiska till den socialistiska revolutionens möjligheter att lyckas i Finland, inte nödvändigtvis utifrån historiematerialistiska ståndpunkter, utan till följd av det finska folkets låga civilisationsgrad. Lindhagens och Wiiks syn på etnicitet och civilisation ses även utifrån en bredare idéhistorisk kontext, utifrån den roll som nation, ras, etnicitet och civilisation hade i den internationella arbetarrörelsen.

Deltagare: Tobias Berglund, Uppsala universitet: *Sverige och finska inbördeskriget 1918*

Sammanfattning: Bok skriven av Tobias Berglund och Niclas Sennerteg, utkommer på Natur & Kultur bokförlag hösten 2017. Trots att närmare 40000 människor dukade under de fyra månader det varade, är det ett delvis bortglömt krig – förutom i staten det skapade. Trots riksspränginngen 1809 kvarstod släkt- och lojalitetsband mellan människor i Sverige och i dess tidigare östra riksdelar. Detta gällde Olof Palme, en av initiativtagarna till den svenskafrivilligstyrkan i finska inbördeskriget, och många av dem som tjänstgjorde i denna styrka. Förutom att förklara orsaker, förlopp och konsekvenser är alltså ett ytterligare syfte med bokprojektet att beskriva rikssvenskars och rikssvenska institutioners roll kriget. Härvid läggs särskilt fokus på den svenska frivilligbrigaden – dess skapande, rekrytering och agerande under kriget. Flera av de rikssvenska officerare som tjänstgjorde på den vita sidan fick senare centrala positioner inom Sveriges krigsmakt och förvaltning. Detta militärpolisiära nätverk etablerades alltså i Finland under inbördeskriget. Ett tredje syfte med boken är därför att undersöka hur de erfarenheter dessa män fick under kriget påverkade deras framtida handlande.

6.12 Rösträttsfrågan: diskursiva ramar och retoriska strategier 1880-1922 (N102)

Ansvarig: Ulrika Holgersson, Lunds universitet

Deltagare: Ulrika Holgersson, docent i historia, Lunds universitet: *Rösträttens mediehistoria;* Christina Carlsson Wetterberg, professor emerita Örebro universitet: *Anna Bugge Wicksell och rösträttsfrågan;* Magnus Gustafsson, FM i litteraturvetenskap, Göteborgs universitet: *Agda Östlunds retoriska strategier i rösträttsfrågan*

Sammanfattning: Kampen för rösträtt har sett olika ut i olika länder. LKPR använde till exempel inte suffragetternas civila olydnad och nästan aldrig offentliga demonstrationer, utan litade till argumentation i pressen och på föredragsturnéer. I denna session fördjupas förståelsen för hur rösträttsfrågan tog form i Sverige. Vi kommer att börja med att ge en översikt över rösträttskampens historia, från 1900 till 1922. Därefter följer en diskussion

om rösträttens mediehistoria med fokus på hur dagspressen skrev om rösträttsmöten och hur LKPR försökte styra rapporteringen om rörelsen genom egenhändigt producerade artiklar. Sist möter vi två historiska aktörer. För det första Anna Bugge Wicksell, som i egenskap av jurist satte stor tilltro till rätten som ett viktigt medel i arbetet för ett bättre samhälle. För det andra sömmerskan och socialdemokraten Agda Östlund, vars retoriska strategier diskuteras från den vardagliga kampen till och med hennes jungfrutal som en av de första kvinnorna i den svenska riksdagen.

6.13 Literatures of sacred and scholastic warfare in the Middle Ages (M312)

Ansvarig: Biörn Tjällén, Mittuniversitetet

Deltagare: Kurt Villads Jensen, CMS/Stockholms universitet; Biörn Tjällén, Mittuniversitetet; Susan Foran, Centre for Medieval and Renaissance Studies, Trinity College, Dublin; Anthony Lappin, Ollscoil Má Nuad – National University of Ireland, Maynooth; Kirsi Salonen, Department of Finnish History, University of Turku

Sammanfattning: Theories of just and necessary wars were systematised in the 12th century in a set of criteria that are still considered in present day discussions on warfare. The formulation of these theories was linked to two medieval reformations, in scientific methods (scholasticism), and in emotional theology. Scholastic method defined under which circumstances an act was permissible, prohibited, or should be promoted. Scholastic argumentation generally sought to restrict warfare and define the rights of persons involved, soldiers as well as civilians. At the same time, 11–12th century theology returned to Bible passages that supported ecclesiastical involvement in secular affairs and approved the use of physical force, if it were emotion-driven – led by zeal for God or justice. A 'Theology of utter destruction' of God's enemies spread, parallel to the scholastic arguments. In certain situations, emotion could overrule formal logic. This session explores the development of these themes in texts that dealt with the issues of just or necessary wars, such as historical narratives, literatures of chivalry, commentaries on canon law or manuals for pastoral care.

6.14 Blicken på den andre (M314)

Deltagare: Erik Edoff, Lunds universitet: *Landsortsprofeter: Stockholmskorrespondenter, landsortspress och nationens centrum under 1800-talets sista decennier*

Sammanfattning: Vad var Sveriges huvudstad i slutet av 1800-talet för den del av befolkningen som aldrig hade satt sin fot i Stockholm? Under perioden växte en veritabel masspress fram i Sverige. Antalet tidnings- och flertidningsorter ökade även de drastiskt. Tidningen blev en vardagsvara. Ett fåtal tidningar hade rikspridning, men huvudsakligen läste befolkningen i provinsen de lokala tidningarna. Presentationen fokuserar på fristående Stockholmskorrespondenters brev till landsortspressen. Varje vecka spreds korrespondenserna om huvudstaden tillsammans till hundratals tidningar.

Med en kort glansperiod under en mediehistorisk brytpunkt bidrog företeelsen som system till landsortspressens fortsatta s.k. emancipation och banade väg för ett modernt journalistiskt arbetssätt. I förlängningen rörde det sig om en kamp om makten att beskriva nationens centrum för majoriteten i periferin.

Deltagare: Leif Runefelt, Södertörns högskola: För vems blick? Korsetten och spegeln i reklam och modetidningar 1873–1916

Sammanfattning: Jag diskuterar två välkända men undflyende beståndsdelar i konstruktionen av borgerlig kvinnlighet under belle epoque: spegeln och korsetten. Två genrer av bilder kontrasteras: modebilder i pressens annonser och modebilder i modetidningar. Det är tydligt att föremålen osynliggjordes i de senare men synliggjordes i de förra. Modetidningarnas syfte var inte endast att förevisa mode utan att också konstruera och överföra mellan generationer av kvinnor en ”sann” kvinnlighet som stod över all individualitet. Vissa inslag som sedan länge varit en del av europeisk misogyni såsom fåfängan, skvallret och lusten fick inte plats när den perfekta hustrun och modern skulle konstrueras. Reklamen däremot kunde vända sig till kvinnan som individ, spela på stereotyper och framställa henne som en fåfäng, sexuell känslovarelse – men därmed också som en friare människa i förhållande till borgerlig konvenans. På sätt och vis handlar pappret också om en emancipationsprocess – modets påbörjade frigörelse från normer och konvenans.

6.15 Statsbildning underifrån: Nordiska erfarenheter 1500-1800 (O102)

Ansvarig: Mats Hallenberg, Stockholms universitet

Ordförande: Mats Hallenberg, Stockholms universitet

Kommentator: Kimmo Katajala, University of Eastern Finland, Joensuu

Deltagare: Knut Dørum, Universitetet i Agder, Kristiansand: *Statsbildning underifrån eller överhetens manipulationer? Det lokala styret i Norge 1600-1800;* Johan Holm, Stockholms universitet: *De försvunna resningarna. Bondepolitik och motstånd i Sverige 1520-1660;* Jenni Merovuo, University of Eastern Finland, Joensuu: *For the sake of the common good? Justifying cross-border congregations in 18th Century Carelia;* Ella Viitaniemi, Tammerfors universitet: *Enlightened peasants and the church building projects in western Finland, 1750-1800*

Sammanfattning: Under de senaste 30 åren har den traditionella bilden av den tidigmoderna staten som en förtryckande organisation som tvingade fram sin vilja på undersåtarnas bekostnad utmanats från flera håll. Historisk forskning har visat att statsapparaten ofta var svag och att härskarna var hänvisade att kompromissa med lokala eliter. Statsledningens rädsla för uppror medförde att maktutövningen måste anpassas efter lokala förhållanden. Den här sessionen problematiserar den nordiska utvecklingen i skenet av ny historisk forskning. Vilka var det som förhandlade med staten och vad hade de att vinna för egen del? Vilken roll hade lokala mellanhänder som präster, fogdar

och bondeombudsmän? Hur kunde bönder och andra grupper påverka statsmaktens utveckling? Vi diskuterar också de förändrade förutsättningarna för våldsamt motstånd samt vilka grupper som hamnade utanför när lokalsamhällets utvalda skulle förhandla med överheten. Konferensbidragen utgör delar av ett planerat forskningsprojekt: State Building and mediating groups in the Nordic Countries (ca 1500–1800).

6.16 Urbanisering och ekonomiskt samarbete (R106)

Deltagare: Annika Björklund, Riksarkivet/Kulturgeografiska institutionen, Stockholms universitet: *Kålgårdsodling i Karlstad vid 1700-talets början – om den urbana grönsaksodlingens betydelse för städernas livsmedelsförsörjning*

Sammanfattning: Före 1850 var jordbruk en självklar del av många stadsbors försörjningsstrategier. Tidigare forskning visar att både spannmålsodling och grönsaksproduktion var vanligt i många städer. Agrarhistorisk forskning visade nyligen att grönsaksodlingen på landsbygden framförallt var inriktad på egenkonsumtion, inte på avsalumarknad. Detta sätter städernas livsmedelsförsörjning i nytt ljus och kan indikera att urban grönsaksodling var viktigare för städernas livsmedelsförsörjning än vad som tidigare antagits. Syftet med detta paper är att undersöka den urbana grönsaksodlingens betydelse genom att använda staden Karlstad vid 1700-talets början som exempel. Just här var kålgårdarna fördelade på samtliga tomter, vilket innebär ovanligt goda förutsättningar att få en helhetsbild av grönsaksodlingens omfattning och genusfördelning. Undersökningen visar en ojämn fördelning, där vissa hade kålgårdsarealer på över 3000 m2, vilket är betydligt mer än vad som krävs för tillräcklig hushållsproduktion. Resultaten diskuteras på hushållsnivå och i relation till avsalumarknaden och bidrar till ny kunskap om den urbana grönsaksodlingens historiska betydelse.

Deltagare: Johannes Daun, Göteborgs universitet/Landsarkivet i Göteborg: *Vägen till den moderna familjen. Barnfamiljer, urbanisering och befolkningshistoria*

Sammanfattning: I början av 1900-talet minskade födelsetalen i Sverige markant. På 1920-talet fick kvinnor bara hälften så många barn som femtio år tidigare. I denna presentation diskuteras vägen som ledde fram till detta moderna familjemönster, med utgångspunkt i den växande industristaden Borås och några tusen av dess invånare. Av studien framträder ett komplicerat förlopp, där övergången till mindre familjer föregicks av den närmast motsatta utvecklingen. ”Vägen till den moderna familjen” (2016) är Johannes Dauns doktorsavhandling.

Deltagare: Kristina Söderholm, Luleå tekniska universitet och Ann-Kristin Bergquist, Umeå universitet: *I skuggan av Stockholmskonferensen - efterkrigstidens internationella ekonomiska och industriella miljösamarbete*

Sammanfattning: I år (2017) är det 45 år sedan FN:s första konferens om människans miljö hölls i Stockholm. Konferensen har tillskrivits central betydelse för världens miljöpolitik

i termer av att ha fört upp miljöfrågan på den internationella politiska dagordningen. Historieskrivningen har i mindre grad uppmärksammat hur internationella ekonomiska organisationer, såsom OECD, och representanter för industrin redan i flera decennier dessförinnan samarbetat internationellt i miljörelaterade frågor. I detta sammanhang spelade vidare svensk industri en given roll genom centrala organisationer som Industriförbundet och Institutet för vatten- och luftvårdsforskning. I föreliggande paper studeras det internationella ekonomiska och industriella samarbetet på miljösidan under efterkrigstiden fram till och med Stockholmskonferensen 1972, med huvudfokus på tiden närmast dessförinnan och den svenska industrins roll i samarbetet såväl som i relation till konferensen.

Session 7: fredag 13.00–14.15

7.1 Historia i lexikon – utmaningar och möjligheter i en digital värld. Rundabordssamtal (L106)

Ansvarig: Maria Sjöberg, Historiska studier, Göteborgs universitet

Deltagare: Linus Karlsson, Svenskt kvinnobiografiskt lexikon, Historiska studier, Göteborgs universitet; Åsa Karlsson, Svenskt biografiskt lexikon, Riksarkivet, Stockholm; Ulrika Lagerlöf Nilsson, Svenskt kvinnobiografiskt lexikon, Historiska studier, Göteborgs universitet; Lena Milton, Svenskt biografiskt lexikon, Riksarkivet, Stockholm; Cecilia Pettersson, Svenskt kvinnobiografiskt lexikon, LIR, Göteborgs universitet; Maria Sjöberg, Svenskt kvinnobiografiskt lexikon, Historiska studier, Göteborgs universitet

Sammanfattning: Nationellt baserade lexikon producerar och presenterar viktig historisk kunskap för forskare och allmänheten. Vår tids snabba digitalisering medför nya möjligheter och utmaningar. Traditionella lexikon i bokform får konkurrera med en mängd andra informationskällor på internet. Centrala punkter som relevanskriterier, författarskap, auktoritet, omfattning, innehåll, varaktighet, relationen till vetenskap och källor är i förändring. Hur möter nya och gamla lexikon digitaliseringens utmaningar och möjligheter? I ett rundabordssamtal mellan representanter för ett par nationellt baserade lexikon redovisas varierande tillvägagångssätt, problem såväl som möjligheter.

7.2 Bio/medicin och etik under efterkrigstiden (L111)

Ansvarig: Maria Björk, Södertörns högskola

Deltagare: Solveig Jülich, Institutionen för idé- och lärdomshistoria, Uppsala universitet: *Informerat samtycke? Reproduktionsforskning och forskningsetik under 1900-talets senare del;* Maria Björk, Södertörns högskola: *Forskning eller framsteg? Elis Sandberg, cancermedlet THX och debatten kring medicinens mål och medel 1950 - 1970 i Sverige;* Annika Berg, Institutionen för kultur och estetik, Stockholms universitet: *Den acceptabla eugeniken? Etiska diskussioner kring fosterdiagnostik i Sverige respektive Danmark ca 1980-2010;* Frida Wikström, Institutionen för historiska studier, Göteborgs universitet: *Forskningsetik och historia. Att forska om levande människor*

Sammanfattning: Etiska aspekter är centrala för biomedicinens historia under efterkrigstiden, i dubbel bemärkelse: bioetik har blivit en självständig, normativ universitetsdisciplin, parallellt med att en allt mer avancerad biomedicin har skapat nya etiska dilemman. Begrepp som patienträttigheter och informerat samtycke har hamnat i fokus inom medicinen, men också skapat nya problematiker kring begreppens gränser och betydelser. I ett större perspektiv tangerar etiska frågor medicinens mål och medel: god etik i ett vetenskapligt sammanhang kan vara något annat än god etik i ett sjukvårdssammanhang. Ur ett patientperspektiv spränger etikfrågor ämnesgränser: patientens jag och patientens kropp kan inte skiljas ut från varandra. Trots detta är

historiska perspektiv på biomedicin och etik ännu ett ganska outforskat område, särskilt med avseende på svenska förhållanden. Sessionens enskilda bidrag historiserar biomedicin och etik under efterkrigstiden via fallstudier av reproduktionsforskning, fosterdiagnostik, eugenik och cancerforskning, men breddar också perspektiven till att omfatta de levande människor som blir föremål för både medicinska åtgärder och historisk forskning.

7.3 En ny människa för en ny tid – reformpedagogik som nyckel till en alternativ modernitet? (L212)

Ansvarig: Urban Claesson, Högskolan Dalarna

Deltagare: Urban Claesson, Högskolan Dalarna: *Dalarna och svenskt nationsbygge som Siljanskolans sammanhang;* Peter Reinholdsson, Högskolan Dalarna: *Siljanskolan och dess grundare;* Jan Morawski, Högskolan Dalarna: *Siljanskolan och den reformpedagogiska rörelsen;* Lars Båtefalk, Högskolan Dalarna: *En ny människa för en bättre värld;* Åsa Bartholdsson, Högskolan Dalarna: *För hemmet som framtidens skola;* Marianne Juvas Liljas, Högskolan Dalarna: *"Det måste vara något fel i vår musikuppfostran"*

Sammanfattning: Historikermötets tematik korresponderar mot den moderna drömmen om en ny människa. En relativt bortglömd men viktig del av Martin Luthers förkunnelse efter 1517 var tron på den Helige andes förmåga att omskapa den troende till att bli en ny människa. Denna tro på den nya människan skulle senare i mer sekulariserad form bli en viktig beståndsdel i det moderna projektet. I denna session presenterar en utbildningshistorisk forskargrupp med säte vid Högskolan Dalarna hur en vision om en ny människa sökte bli förverkligad med reformpedagogik som medel. Före folkhemmets svenska hegemoni existerade flera alternativa moderniteter som löften om framtiden. Vi lyfter fram hur decenniet efter 1917 fortfarande präglades av pluralism. Genom exemplet Siljanskolan vill vi fokusera på ett av dessa framtidslöften, där en dalaförankrad reformpedagogik skulle fostra till en alternativ nation präglad av landsbygd, allsång, fred och hemkänsla, i stället för storstad, funktionalism och centraliserad enhetsskola. Vid sessionen presenteras samtidigt den nya antologi som de medverkande skrivit tillsammans: Fostran och bildning för en annan modernitet. Siljanskolan som reformpedagogiskt alternativ.

7.4 Finska, svenska och transnationella författningsdiskurser efter första världskriget och den ryska revolutionen (M102)

Ansvarig: Pasi Ihalainen, Jyväskylä universitet

Deltagare: Pasi Ihalainen, Jyväskylä: Att bygga demokrati: Ideologiska transnationalismer i de finska och svenska författningsdebatterna, 1917–19; Jonas Harvard, Mittuniversitetet: Att accelerera revolutionär opinion: Media management strategier hos den svenska vänstern år 1917; Anna Friberg, Mittuniversitetet: Att formera framtiden: Visioner om demokrati i Sverige efter första världskriget

Sammanfattning: Första världskriget ledde till nya ideologiska debatter i de flesta europeiska länder. Dessa rörde bland annat folkets politiska roll där teman som demokrati och parlamentarism var viktiga. Debatterna ägde huvudsakligen rum i nationella kontexter men krigsupplevelserna och den ryska revolutionen gjorde dem också tillfälligt transnationella. De finska och svenska författningskonfrontationerna 1917–19 samt stridernas resultat – i det finska fallet efter ett inbördeskrig – blir mer förståeliga när de relateras med dåtida ryska, tyska och brittiska diskurser och den transnationella interaktionen beaktas. Den ryska februarirevolutionen inspirerade en stark revolutionär opinion i Sverige på grund av vänsters medvetna mediestrategi. Denna opinion påverkade valresultatet på hösten 1917. Krigsupplevelserna påverkade också svenska uppfattningar om framtiden, inklusive idén om ett demokratiskt samhälle. Medan socialdemokraterna såg demokrati som en process mot ett socialistiskt samhälle, förstod Högern fortfarande en sådan utveckling som riskabel. Denna argumentation byggde på olika historiesyner och framtidsbegrepp, och resultatet blev konkurrerande omtolkningar av samtiden.

7.5 Välfärdsformering under det långa 1900-talet – aktörer, begrepp och konflikter (L105)

Ansvarig: Nils Edling, Historiska institutionen, Stockholms universitet

Deltagare: Alf Sjöblom: *Kommersiell välfärd. Försäkringsrörelsen som socialpolitisk aktör under 1900-talet;* Nils Edling: *Välfärdens mångtydighet. Om "välfärd" som omstritt nyckelbegrepp i modern svensk politik;* Josefine Berndt, Stockholms universitet: *Polisväsendets förstatligande och debatten om ansvarsfördelning 1899–1965*

Kommentator: Urban Lundberg, Historiska institutionen, Stockholms universitet

Sammanfattning: Välfärdsformering under det långa 1900-talet – aktörer, begrepp och konflikter Välfärdsstatens framväxt är ett av den modernhistoriska forskningens favoritämnen, föremål för otaliga historiska och samhällsvetenskapliga studier. Men inte alls uttömt. Sessionens bidrag tar nya grepp på ämnet. Sjöblom behandlar de kommersiella aktörerna inom socialförsäkringen, ett område där tidigare forskning sagt att de inte hade någon betydelse alls, och studerar deras betydelse för formeringen av en marknad för trygghet och välfärd. Edling analyserar själva begreppet välfärds föränderliga moderna historia. "Välfärd" är ett mångtydigt och omstritt politiskt nyckelbegrepp, centralt i Sveriges moderna historia och i svensk självförståelse. Bernts avhandlingsprojekt behandlar processen bakom det svenska polisväsendets förstatligande. I fokus ligger den politiska debatten inom riksdag, tidningspressen och olika fackföreningsrörelser. Grundläggande frågor i projektet är hur polisväsendet etablerades som politisk fråga samt varför och hur ett förstatligande växte fram som lösning på polisfrågan. Presentationen rör ett av flera perspektiv på denna process: relationen mellan stat och kommun. I detta tema är utgångspunkten riksdagsdebatter om polisväsendets administration, vilket, för politikerna, väckte mer fundamentala frågor om exempelvis politisk styrning, statlig intervention och kommunal självstyrelse. Lundberg, en av författarna till volymen om perioden 1920-1965 av standardverket Sveriges historia, ger en längre kommentar.

7.6 Vilken revolution? Spontanitet, politik och motreaktion 1917-18 (M103)

Ansvarig: Håkan Blomqvist, Södertörns högskola

Deltagare: Håkan Blomqvist, docent historia, Södertörns högskola: *Hunger och politik. Kvinnouppploppet på Södermalm 1917;* Karin Jonsson, doktorand historia, Södertörns högskola: *Revolution, politik och historia i svensk socialistisk press 1917;* Josefin Hägglund, doktorand historia, Södertörns högskola: *Revolution eller renässans? Carl Lindhagens vänsterpolitiska alternativ;* Anne Hedén, FD historia, Södertörns högskola: *Borgerlig mobilisering och motrevolution i Sverige och Finland 1917-1918;* Kjell Östberg, professor historia, Södertörns högskola: *1917. Hur ska folket styra?*

Sammanfattning: Under våren 1917 drog hungerprotesterna genom Sverige inspirerade av ryska revolutionen. Hur förhöll sig aktionerna till den organiserade arbetarrörelsens olika grenars kamp för författningsrevision eller revolution? Genom en mikrostudie av potatisuppploppet på Södermalm i Stockholm 1917 analyseras frågor kring hunger och politik. Själva revolutionsbegrppet behandlas genom en studie av texter i socialistpressen om den ryska utvecklingen och revolutionens natur, där socialdemokratiska, vänstersocialistiska och syndikalistiska perspektiv möttes i kamp om begreppets innehåll. Att innehållet inte var givet visas av den socialdemokratiska vänsterutbrytningens ledare Carl Lindhagen vars politiska program snarare kan beskrivas som radikalt republikanskt än revolutionärt socialistisk. Hur revolutionsansatserna bemöttes av dess motståndare studeras genom en komparation av hur de borgerliga krafterna i Sverige respektive i Finland mobiliserade under 1917-1918, med vitt skilda följder. Sessionen diskuterar avslutningsvis hur perioden från 1917 präglades av en öppen situation vad gäller demokratins former, innehåll och utsträckning när alternativa former för folkligt styre prövades.

7.7 Idrott och klass i ett historiskt perspektiv (M108)

Ansvarig: Jonny Hjelm, Umeå universitet

Deltagare: Emma Pihl Skog: *Förståelse av kropp och klass inom mediala och självbiografiska representationer av kraftidrotter;* Torbjörn Andersson: *Bandyns dödskamp – En säregen historia om svensk natur, nationalism och nostalgi;* Jonny Hjelm: *Den bildade överklassens smak för idrott*

Sammanfattning:

Emma Pihl Skoogs presentationsabstract: I olika tider och samhällen har det funnits tydliga uppfattningar om hur kroppen bör se ut, som växlat över tid, mellan olika samhällen, och beroende på kön och samhällsposition. Denna presentation tar upp kroppsideal inom kraftsporterna boxning och tyngdlyftning och hur de relaterades till klass, och bygger på min doktorsavhandling *Kraftkarlar och knockouts: Kraftsporter, kropp och klass i Sverige 1920–1960*. De flesta boxare och tyngdlyftare kom från arbetarklassen, och där odlades maskulint laddade föreställningar om kroppen och idrottslig stil, med tydliga

klassmarkörer. Dessa knöts ofta samman med arbetslivet, där fysiskt tungt kroppsarbete ansågs vara en genväg till framgång på kraftsportfältet. Jag belyser även de ideologiska konsekvenserna, exempelvis att idéerna om kroppens rätta utseende låste fast människor i stereotypa positioner. Likaså behandlas hur kommersiella intressen samverkade med en utveckling där det alltmer blev ett självändamål att träna upp sin kropp, inte minst i och med bodybuildingens introduktion under 1950-talet. Studierna bygger på ett omfattande tidningsmaterial samt självbiografier.

Torbjörn Anderssons presentationsabstract: Det projekt som kommer att avhandlas är en över 100-årig studie av den svenska bandysporten med fokus på SM-finalen (som pågått för herrar sedan 1907 och damer 1973). Studien syftar till att belysa hur bandyn genom historien djupt kopplats till naturen på grund av dess beroende av goda väderförhållanden. Naturkopplingen har gjort att sporten lätt framstått som ursvensk och då inte minst via SM-finalen som evenemang. I konkurrens med nya och modernare sporter, som ishockeyn och innebandyn, har en nostalgisk ton ofta präglat den äldre och mindre moderna bandysporten. Bandyn har under senare årtionden associerats med ett arbetarklass- och landsbygdsbaserat folkhem på reträtt. Speciellt för bandyn är att den från start, runt sekelskiftet 1900, spelades av societeten – däribland kungahuset – och då både bland män och kvinnor. Under mellankrigstiden kom spelet att präglas av landets industrimiljöer och bruksorter. Frågan är vad denna breda klass- och genusförankring inneburit för bandyn rent historiskt. Har denna säregna klassbas försvagat bandyns konkurrenskraft i ett modernt Sverige? Hur har nostalgin kopplats samman med klass genom historien? Detta är några av de perspektiv som kommer att tas upp i Sundsvall.

Jonny Hjelms presentationsabstract: I denna presentation behandlas den beteendevetenskapliga idrottsforskningen i Sverige åren 1970-2010, baserad på en utförlig granskning av avhandlingar och artiklar författade av tongivande forskare. Jag menar att svenska idrottsforskare inte bara analyserat idrotten utan också påverkat dess utformning. Med utgångspunkt i Pierre Bourdieus fältbegrepp hävdas att den moderna idrotten inte enbart är ett *konsumtionsfält* – ett område där människor utför idrottsliga aktiviteter med olika sociala distinktionsvärden – det är också ett produktionsfält där människor i konkurrens med varandra producerar och erbjuder de senaste sportutrustningarna, arenaupplevelserna etc. men också erbjuder – även här i konkurrens – tolkningar av hur idrott kan och bör förstås. Idrottsorganisationer och deras representanter liksom sportjournalister är i detta sammanhang nyckelkategorier. En annan är idrottsvetenskapliga experter vid universitet och högskolor som utgjort en del av överklassens kulturkapitalstarka fraktion. De har också, för att använda ett Bourdieubegrepp; ”smak för idrott”. De svenska idrottsforskarnas ideologiska position, deras smak för idrott, sammanfaller väl med den aristokratiska idrottsideologi som Bourdieu tillskrivit den franska kulturkapitalstarka överklassfraktionen, dels när den moderna idrotten växte fram i slutet av 1800-talet, dels vid tiden för hans konsumtions- och livsstilsstudier under 1960- och 1970-talen. Den aristokratiska idrottsideologin värnar idrottsliga värden som frivillighet, enkelhet, allsidighet, naturrummets ”helighet” och idrottsliga praktiker som ett mål i sig (inte medel för yttre ”värdsliga” mål som status, rikedom etc). Omvänt ogillas exempelvis allvarligt sinnat deltagande i meritokratiska idrottstävlingar, idrotter med fysisk närkontakt osv. Den aristokratiska smaken för idrott är enligt mig en delförklaring till de svenska idrottsforskarnas onyanserade och långvariga

principiella kritik av ”tävlingsidrotten” som idrottskulturellt samhällsfenomen och mycket höga och romanistiska värdering av lek, spontanidrott. friluftsliv och idrott utan ”tävlingsinslag”.

7.8 Judiska församlingar, flyktingverksamhet och filantropi (M204)

Ansvarig: Carl Henrik Carlsson, Uppsala universitet

Deltagare: Carl Henrik Carlsson: *Dagen då länsman Löwenstein ilsknade till eller Vad konstituerar en judisk församling med utgångspunkt från exemplet Sundsvall;* Malin Thor Tureby: *Vad är egentligen judisk flyktingverksamhet? Utgångspunkt från Judiska hjälpkommittén i Göteborg 1933–1946*

Sammanfattning: En sommardag 1901 ilsknade länsman Löwenstein i Ånge till efter att ha blivit tvångsansluten till Sundsvalls mosaiska församling. Med utgångspunkt i denna och liknande konflikter analyseras vad som egentligen konstituerar en judisk (mosaisk) församling. På liknande sätt kan diskuteras vad ”judisk flyktingverksamhet” är – och varför judar anses ha särskilt stort ansvar för sina ”egna flyktingar”? Verksamheten i Göteborg 1933-1946 analyseras utifrån empiri från den judiska hjälpkommitténs arkiv och Nordiska museets samling ”Judiska minnen”. Likaså analyseras ”Svensk-Dansk Flyktingtjänst” – ett samarbete mellan främst svenska judar och danska motståndsmän 1943–1945 som bekostades av svenska judar. Förutom att rädda judar smugglade organisationen människor och meddelanden åt danska motståndsrörelsen. Och vad konstituerade den “judiska filantropi” som under decennierna kring sekelskiftet 1900 var av avgörande betydelse för Stockholms utveckling till en modern huvudstad? Bredden i den filantropiska verksamheten som bedrevs i det borgerliga judiska Stockholm analyseras och hur filantropernas donationsmönster påverkades av samhällsutvecklingen.

7.9 Migration och historiskt lärande – nya perspektiv inom didaktik och historisk forskning (M207)

Ansvarig: Izabela Dahl, Örebro universitet

Deltagare: Jimmy Engren, Örebro universitet; Izabela Dahl, Göteborgs universitet

Sammanfattning: Historieundervisningen i den svenska skolan har traditionellt haft starka kopplingar till det nationella paradigmet och Sveriges och Europas historia dominerar alltjämt i klassrum och läroböcker. Enbart glimtvis får elever följa den historiska utvecklingen på andra håll. Ännu mer bekymmersamt är kanske att en historieundervisning som så ensidigt fokuserar västerlandet och nationalstaten riskerar att cementera bilden av en statisk och oföränderlig värld där människor genom historien inte flyttat, inte utbytt idéer med varandra och inte kommunicerat över språk- och nationsgränser. I en sådan historieundervisning blir migration något som sker bara undantagsvis, är kopplad till en kris och reduceras till en historisk process som inte

påverkar utvecklingen i någon större utsträckning. Syftet med den här sessionen är att diskutera möjligheterna att integrera migrationshistoria i skolundervisningen som ett bärande och sammanhållande perspektiv. Skälen skulle vara att ge elever en mer mångsidig förståelse för den historiska utvecklingen samt att utmana och omvärdera nationalstatens betydelse. Presentationerna kommer att diskutera de didaktiska möjligheterna och den tematiska mångfald som det migrationshistoriska perspektivet erbjuder.

7.10 Revolution, uppror och tolkningar (M209)

Deltagare: Fredrik Thomasson, Historiska institutionen, Uppsala universitet: *Revolutionen på Haiti i Sverige*

Sammanfattning: Revolutionen på Haiti rapporterades intensivt i Sverige. Under självständighetskrigsåren 1802–4 publicerades 276 artiklar/nyheter om Haiti i enbart Stockholmsposten. En svensk tidningsläsare kände till revolutionsledaren Toussaint L'Ouverture, hans biografi publicerades även på svenska 1802. Många pjäser med slaveri som tema spelades under perioden på Stockholms teatrar, flera var succéer. Haitis självständighetskamp har ibland setts som förträngd ur det historiska minnet, detta var dock inte fallet i samtiden. Kritik mot kolonialism och slaveri var vanlig, Stockholmsposten skrev 1781: "Ännu finnas länder på jorden at uptäcka ... Ännu finnas rikedomar att röfwa, Landskaper at plundra, hufwud at döpa, halsar att strypa, blod at utgjuta." Jag diskuterar hur revolutionen rapporterades och vilka frågor som belystes i det svenska sammanhanget. Jag ger även exempel från den svenska kolonin Saint Barthélemy – Haiti omnämndes ofta i den lokala tidningen och i kolonialtjänstemännens korrespondens – rapporteringen där var avsevärt mer fientlig mot revolutionärerna.

Deltagare: Thomas Roth, Armémuseum: *Kravallerna på Gustav Adolfs torg 1917*

Sammanfattning: Händelserna på Norrbro och Gustav Adolfs torg 1917 har beskrivits som kravaller både i historieverk och i skönlitteraturen. Enligt min uppfattning är beskrivningarna i regel överdrivna (polisen gjorde inte bruk av sina sablar, det kastades inte gatsten etc) och antalet skadade var mycket få om ens någon. En genomgång om vad som egentligen skedde och vilka åtgärder som myndigheterna vidtog saknas i stort sett och jag avser att lägga fram ett "paper" om detta.

Deltagare: Malin Arvidsson, Lunds universitet: *Bröduppproret i Göteborg – en vändpunkt för Nelly Thüring*

Sammanfattning: Nelly Thüring (S) blev 1921 en av de fem första riksdagskvinnorna. Under valkampanjen agiterade hon vid över 300 möten, bland annat 1 maj 1921 i Sundsvall. Syftet med detta paper är att presentera – och få respons på – utgångspunkterna för en tematiskt upplagd biografi om hennes politiska gärning. Särskild uppmärksamhet ägnas åt bröduppproret i Göteborg i maj 1917, då Nelly Thüring talade till demonstrerande kvinnor samt framförde deras krav till borgmästaren. I pressen utpekades hon sedan

som uppviglare. Själv ansåg Thüring att hon hade försökt lugna massorna, och arbetat förebyggande genom uppdrag i Livsmedelsnämnden. Revolution och våldsmetoder stred mot hennes ideella socialism, byggd på broderskärlek. Anklagelserna beskrivs i personligt material som en bitter erfarenhet – vilket kan ha bidragit till att hon drog sig undan offentligheten i förtid. År 1928 lämnade hon riksdagen och sin plats i Socialdemokratiska Kvinnoförbundets styrelse.

7.11 Kunskapens höst? Historikerns roll i den digitala verkligheten (M210)

Ansvarig: Bo Eriksson, Historisk tidskrift (Svenska Historiska Föreningen)

Deltagare i paneldebatten: Bo Eriksson, Historisk tidskrift, Stockholm; Stefan Amirell, Föreningen för vetenskaplig publicering, Stockholm; Jenny Björkman, RJ, Stockholm; Johan Östling, Historiska institutionen, Lund

Sammanfattning: De senaste tjugo åren har en strukturell omstöpning av offentligheten ägt rum som kan härledas ur den digitala revolutionen. En konsekvens av denna har blivit att förbindelsen mellan vetenskap och offentlighet har ändrats i grunden. Vem behöver invecklade vetenskapliga resonemang när det personliga och polemiska överskuggar analys och reflektion? Vilken roll skall historikerna spela i denna nya värld? Och vilket demokratiskt, kritiskt och kommunikativt ansvar har de vetenskapliga tidskrifterna?

7.12 Revolutionens källor (N102)

Ansvarig: Anders Houltz, Centrum för Näringslivshistoria

Deltagare: Lars Gogman, Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek: *När revolutionen inte ägde rum. Att tolka tystnaden i källor från socialdemokratiska ungdomsorganisationer 1917;* Mats Hayen, Stockholms stadsarkiv: *Polisen och revolutionen. Berättande källor i Stockholmspolisens arkiv kring revolutionsåren i första världskrigets slutskede;* Benito Geldart och Anders Houltz, Centrum för Näringslivshistoria: *I revolutionens vimmel. Svenska företagare i Ryssland skriver hem 1917*

Sammanfattning: I denna session vill vi uppmärksamma hittills förbisedda källor till kunskap om revolutionsåret 1917 och andra revolutioner. Sessionen pekar på vikten av att studera komplexa förlopp och överföring av idégods med hjälp av källor bortom institutions- och organisationsgränserna, och att kombinera källor som härstammar från olika nivåer: lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Polisens material i Stockholms stadsarkiv berättar om händelser som blodbadet på Gustav Adolfs Torg i juni 1917 utifrån poliser och vittnesmål på plats, men refererar även intryck från polisers studieresor i revolutionens Tyskland. Vid CfN finns detaljerade rapporter från svenska storföretags representanter i Ryssland under revolutionens första veckor. Intern korrespondens speglar reaktioner på händelserna, farhågor och diskussioner om strategier, anpassningsmöjligheter och framtidsutsikter. Vid ARAB kan förhållningssätt

till revolutionen bland företagens anställda spåras. Där finns även debatten inom de radikala ungdomsförbunden bevarad, liksom underlaget till Andra internationalens stora Stockholmskonferens 1917, den som aldrig kom till stånd.

7.13 Djur och människor i historiskt perspektiv (M312)

Ansvarig: Annika Sandén, Historiska institutionen, Stockholms universitet

Deltagare: Annika Sandén; Karin Dirke; Ulla von Essen; Ingvar Svanberg

Sammanfattning: Relationer till djur kan vara känslomässiga, ekonomiska och/eller indifferenta. Sverige beskrivs ofta som en djurvänlig nation med ett avancerat djurskydd. Denna session ämnar att kritiskt diskutera detta förhållande ur ett historiskt perspektiv. En vanlig uppfattning är att den förmoderna kulturen hade en instrumentell inställning till djur, och att en ökade omtanke hänger samman med övergången från det agrara samhället till det urbaniserade, moderna samhället. Senare forskning visar att människor genom olika epoker har visat djuren omsorg. Det som har förändrats är de kritiska argumenten. Under modern tid förändrades dock förhållningssättet till djur i västerlandet på ett genomgripande sätt. Samtidigt utnyttjades djur allt större omfattning som mat, underhållning, forskningsobjekt eller arbetskraft. Det senaste årtiondet har sett en snabb utveckling av ett akademiskt multidisciplinärt studium av människans relation till icke-mänskliga djur. Denna session vill belysa dessa frågor i en svensk kontext. Hur kan djuren ta plats i historieskrivningen? Hur kan de belysa kultur och samhälle i det förgångna? Vilka källor är användbara och hur bör historikern förhålla sig till djuret som aktör?

7.14 Rörelse och vistelse i den moderna staden: Mobilitet, kultur och det offentliga rummet (M314)

Ansvarig: Martin Emanuel, Uppsala universitet

Deltagare: Peter K. Andersson, Lunds universitet: *Kroppsspråk och fotgängarkultur i 1800-talsstaden;* Martin Emanuel, Uppsala universitet: *Cykling i mellankrigstidens Stockholm: Planering, disciplinering, och samproduktion av mobilitet*; Bosse Bergman, Kungliga tekniska högskolan: *Detaljhandelns inverkan på stads- och gatulivets vistelseformer: Från lösdriverilagens försvinnande till gågatans triumf*

Sammanfattning: Den här sessionen närmar sig människors rörelse och vistelse i den moderna staden utifrån två perspektiv. Dels som styrd uppifrån: med utgångspunkt i till exempel klass, kön och ålder har olika slags experter, polisen, handeln, och policy makers försökt kontrollera människors mobilitet genom till exempel planering, utformning av gaturummet och regelkapande. Dels som framvuxen underifrån: bortsett från dess funktion, att ta sig från A till B, rymmer mobilitet identitets- och meningsskapande och performativa kvaliteter. Sessionen intresserar sig för spänningen mellan dessa perspektiv,

strategierna och taktikerna, och tar utgångspunkt i Frank Trentmanns (2009) tanke om att användare (trafikanter) varken är passiva, disciplinerade offer eller antidisciplinära hjältar; de är samproducenter av staden och dess trafik. Empiriskt ligger fokus på mobilitetspraktiker som var osynliga och kanske rentav ouppmärksammade i sin samtid och/eller som varit ouppmärksammade av historiker: fotgängares kroppsspråk och kultur under 1800-talet; disciplinering och utrymme för avvikelse bland cyklister under mellankrigstiden; samt handelns inverkan på sätt att vistas i staden i ett längre, hundraårigt tidsperspektiv.

Sessioner, i alfabetisk ordning

1917 års ryska revolutioner och Lenins brytning med den teleologiska marxismen 1.5

Adeln och centralmakten 4.11

Anstaltens subjekt i retorik och praktik 4.7

Bara ben: Dräktreform och moderevolution under 1900-talets första hälft 2.17

Bedrägliga benämningar 6.10

Bio/medicin och etik under efterkrigstiden 7.2

Blicken på den andre 6.14

Bokmarknad och konfessionskultur 1.2

Borgarklassens diskreta charm. Stadens borgerliga arenor under det långa 1800-talet 5.7

Bortom den goda kvinnan i det goda hemmet– alternativa och traditionella kvinnligheter i svensk/nordisk veckopress 1920-1990 3.8

Bunkerarkeologi 2.0. Materialitet, minne och mentalitet i de postmilitära landskapen på Askö, Järflotta och Kolguskär

Bönder, missionärer och andra diplomater. Personlig diplomati under 400 år 3.6

Continuity and change in the early modern house: the idea(l) of home during the age of revolutions through letters, diaries and material culture I 2.15

Continuity and change in the early modern house: the idea(l) of home during the age of revolutions through letters, diaries and material culture II 3.15

Den militära revolutionen (1500-1900): ett begreppshistoriskt rundabordssamtal 1.9

Den raska reformationen: Materiella och sociala omvälvningar 2.1

Den sociala dynamiten 3.9

Den svenska revolutionen 1718–1723: Nya perspektiv 4.6

Det fascistiska och nazistiska hotet 4.12

Didaktik och utbildningshistoria I 3.17

Didaktik och utbildningshistoria II 4.15

Diplomatins källor 1.8

Djur och människor i historiskt perspektiv 7.13

En grön revolution? Miljörörelser omkring 1970 1.1

En ny människa för en ny tid – reformpedagogik som nyckel till en alternativ modernitet? 7.3

Ett kyrkorum i förändring? Kyrkan som politisk och religiös arena o. 1520-1850 6.5

Facklig kamp 4.10

Fascistiska revoltörer och revolutionär fascism i Sverige under 1900-talet 5.6

Finansiell utveckling i Sverige 1700–1850: revolution, evolution eller stagnation? 2.11

Finns ett eller flera historieämnen i det svenska utbildningssystemet? Undervisningsämnet historia från lågstadiet till högskolan 3.10

Finska, svenska och transnationella författningsdiskurser efter första världskriget och den ryska revolutionen 7.4

Firande och hågkomst 3.5

Folket, supplikerna och förhandlingen: en session om hur suppliker kan förändra vår förståelse för institutionell och politisk förändring i modern och förmodern tid 6.4

Folkskolestadgan 175 år. Vad är det som vi firar egentligen? 5.4

Frivillig och ofrivillig barnlöshet i svensk mellankrigstid 5.12

Från revolutionsrykten och landsmöten till Sameting: Samerna och svenska staten under 100 år 1.16

Fyra nyanser av mediehistoria! 3.7

Geometriska kartor, DMS och TORA. Om utvecklingen av kulturarvsdatabaser vid Riksarkivet 2.9

Globalhistoriska studier i praktiken: det förmoderna Asien 2.3

Globalitet vs lokalitet – visioner och aktioner för det framtida samhället under mellankrigsperioden 1.6

Gruvdriftens inverkan på människor och samhällen i norr 5.5

Handel med främlingar. Varornas roll i kulturmöten i svensk- och flerspråkiga regioner i Finland under 1800-talet och början av 1900-talet 3.11

Har historikerna svaren på vår tids stora frågor? En paneldebatt om betydelsen av historiska perspektiv på de stora samhällsutmaningarna 2.12

Historia i lexikon – utmaningar och möjligheter i en digital värld. Rundabordssamtal 7.1

Historia och Genus - Revolution eller Reform? 5.1

Historiebruk och historiesyn 6.2

Historiemedvetande och historiebruk 5.13

Humanvetenskaplig disciplinering – transnationella perspektiv 1.13

Hur Europa och Sverige fick sin befolkning 3.12

Husbönder, pigor och drängar I 2.14

Husbönder, pigor och drängar II 3.14

Idrott och klass i ett historiskt perspektiv 7.7

Judar och historiebruk 3.1

Judar och revolution 4.8

Judiska församlingar, flyktingverksamhet och filantropi 7.8

Kolonisation i Sápmi 1740-1980 2.16

Konsumtionshistoriska perspektiv på svenskt 1900-tal 2.10

Kontinuitet eller förändring? Samtida antisemitism och antisemitismforskning i Sverige 6.9

Kroppen utan skal? Verkan mellan sinne, kropp och samhälle och under tidigmodern tid 1.17

Kunskapens höst? Historikerns roll i den digitala verkligheten 7.11

Kunskap i cirkulation 4.4

Känslornas revolution? Kärlek, ilska, lycka i det långa 1970-talet 6.6

Kön och arbete i förändring (rundabordssamtal) 4.3

Literatures of sacred and scholastic warfare in the Middle Ages 6.13

Manlighet, krig, nation och medborgarskap 4.7

Maritim historia i Sverige. Igår, idag och imorgon 2.5

Medborgarfostran och folkförsvar: ekonomiska, politiska och sociokulturella perspektiv på värnplikt och försvar under svenskt 1900-tal 6.8

Medicin- och vetenskapshistoria 4.14

Medieringar av det förflutna: Ett panelsamtal om audiovisuellt källmaterial, interaktiva arkiv samt mediehistorisk forskning, undervisning och samverkan 1.7

Mellan trygghet och utsatthet: Barn- och ungdomstid i arbete, skola och friluftsliv 4.5

Migration och historiskt lärande – nya perspektiv inom didaktik och historisk forskning 7.9

Mode som industri under kapitalistisk omvandling 1800–2015 2.13

Modern politisk historia 2.18

Muntlig historia: Förändringar och kontinuiteter över tid 1.3

Nya forskningsperspektiv på relationen Sverige – DDR 3.3

När tog den agrara revolutionen slut? 4.13

Officerares utbildning, karriär och sociala kontext, ca: 1500–1900 1.10

Perspektiv på den svenska demokratin 1.18

Religionskritik, politik och samhälle - svenska fritänkare, gudsförnekare och upprorsmän. 3.4

Revolutionens källor 7.12

Revolution och kulturarv 1.4

Revolution, inbördeskrig och tolkningar 4.16

Revolution, uppror och tolkningar 7.10

Revolutionära diskurser inom generisk fascism 1919-2016 1.11

Rundabordsdiskussion: Etnicitet – ett revolutionerande begrepp? 3.2

Rörelse och vistelse i den moderna staden: Mobilitet, kultur och det offentliga rummet 7.14

Rösträttsfrågan: diskursiva ramar och retoriska strategier 1880-1922 6.12

Segregation och integration i det tidiga 1800-talets utbildningsväsende 2.7

Sjukförsäkring – en social revolution? 5.10

Självförsörjningsnormer, arbetstvång och medborgarskap i Sverige, ca 1800–2000 5.8

Skogens entreprenörer. Industrialisering och modernisering i Norrlands inland 1850-1910 2.6

Skolreformer och geografisk rättvisa 1950-2010 6.7

Slaveri i globalhistoriskt perspektiv: Aktuell forskning i Sverige och Finland 6.3

Statsbildning underifrån: Nordiska erfarenheter 1500-1800 6.15

St. Katarina svenska lutherska församling i St. Petersburg − en minnespolitisk arena, 1917–2017 3.16

Subsidiesystemet i Europa, 1630-1790. Ett rundabordssamtal 6.1

Svenska värderingar - en kritisk diskussion 4.2

Svensk ekonomisk historia 5.9

Svensk identitetsformering i en föränderlig omvärld 5.15
Sverige och Finland 6.11
The remaking of cultural heritage in the wake of conflict 4.1
Tidigmoderna religiösa praktiker 5.14
Tillbaka till framtiden: Ett rundabordssamtal om efterkrigstidens framtidshistoria 5.11
Tjänstemannarevolutionen 1.15
Translokala sociala rörelser 1945–1989 2.2
Turism: historiska perspektiv 5.2
Urbanisering och ekonomiskt samarbete 6.16
(Ut)bildning i privat och/eller offentlig regi 2.4
Utbildning och marknad 1.14
Vetenskapen i politiken eller politiken i vetenskapen? Experterna och kunskapsproduktionen kring romer och resande ca 1940-1965 2.8
Vilken revolution? Spontanitet, politik och motreaktion 1917-18 7.6
Våld, genus och social marginalisering från 1600-tal till 1800-tal 5.3
Välfärdsformering under det långa 1900-talet – aktörer, begrepp och konflikter 7.5
Västernorrland och moderniseringen 4.9
Äldres liv och hälsa, 1800-tal till nutid 1.12
Öppenhet och integritet i ett historiskt perspektiv 3.13

Sessionsdeltagare, i alfabetisk ordning

Ahlbeck Jutta 3.11
Ahlbäck, Anders 6.8
Alexandersson, Pär 3.4
Al Fakir, Ida 2.8
Almbjär, Martin 4.6; 6.4
Amirell, Stefan 2.12; 3.6; 6.3; 7.11
Andersson, Eva 2.17; 3.8
Andersson, Joakim 4.1
Andersson, Lars Fredrik 5.10
Andersson Lars M. 6.9
Andersson, Peter K. 7.14
Andersson, Torbjörn 7.7
Anrup, Roland 1.5
Arnberg, Klara 2.10; 3.8
Arnstad, Henrik 1.11
Arvidsson, Malin 7.10
Augustsson, Gunnar 4.2
Avango, Dag 5.5
Axelsson, Ewa 4.9
Axelsson, Per 2.16; 3.4
Backman Prytz, Sara 4.5
Bagerius, Henric 2.17; 3.17
Baraibar, Matilda 2.10
Bartholdsson, Åsa 7.3
Bechmann, Sune 3.3
Bengtsson, Erik 1.18; 5.9
Berg, Anne 2.4
Berg, Annika 5.15; 6.10; 7.2
Berg, Daniel 2.10
Berge, Lars 1.6
Berggren, Lena 5.6
Berglund, Tobias 5.13; 6.11
Bergman, Bosse 7.14
Bergman, Helena 6.6
Bergman, Johan 5.15
Bergman, Leo 6.2
Bergman, Magnus 4.11
Bergquist, Ann-Kristin 6.16
Bergström, Åsa 1.7
Berndt, Josefine 7.5
Bernhardsson, Peter 2.7
Berry, Gustav 2.4
Bjarne Larsson, Gabriela 2.1
Björck, Henrik 3.5
Björk, Maria 7.2
Björkin, Mats 1.7
Björklund, Annika 2.9; 6.16
Björkman, Jenny 7.11
Björnsson, Anders 1.15
Blomberg, Eva 2.17; 3.9
Blomqvist, Håkan 2.8; 4.8; 7.6
Blomqvist, Olof 3.2
Bodensten, Erik 6.1
Bojs, Karin 2.12; 3.12
Bolin, Per 4.15
Borenberg, Paul 2.14
Brilkman, Kajsa 1.2; 6.1
Broström, Göran 1.12
Brännlund, Isabelle 2.16
Burman, Anders 2.18
Bünz, Annika 3.17
Båtefalk, Lars 1.6; 7.3
Campbell, Anette 3.1
Carlsson, Carl Henrik 6.9; 7.8
Carlsson Wetterberg, Christina 6.12
Castenbrandt, Helene 1.12; 5.10
Claesson, Urban 7.3
Collstedt, Christopher 5.3
Cronqvist, Marie 3.3; 6.6
Dackling, Martin 4.13; 5.9
Dahl, Izabela 7.9
Dahlbäck, Cecilia 4.9

Dalin, Stefan 2.6
Daun, Johannes 6.16
Dillmar, Anders 6.5
Dirke, Karin 7.13
Dørum, Knut 6.15
Douglas, Christina 5.7
Drugge, Anna-Lill 1.16
Dulic, Tomislav 3.2
Eckeryd, Robert 4.9
Edgren, Lars 3.4; 4.3
Edling, Nils 7.5
Edoff, Erik 6.14
Edquist, Samuel 2.4; 3.13
Edvinsson, Sören 1.12
Eide, Hanne 2.13
Eivergård, Mikael 4.7
Ekberg, Kristoffer 1.1, 2.2; 6.6
Ekelund, Robin 1.3; 5.13
Elgán, Elisabeth 3.9
Emanuel, Martin 7.14
Emberland, Terje 1.11
Emilsson, Erik Örjan 4.11
Engblom, Lars-Åke 3.7
Englund, Viktor 4.7
Engren, Jimmy 3.17; 7.9
Ericsson, Johan 5.9
Ericsson, Martin 6.10
Ericsson, Peter 2.11
Eriksson, Bo 7.11
Eriksson, Liselotte 5.10
Eriksson, Marie 5.3
Erlandsson, Susanna 3.6
von Essen, Ulla 7.13
Evertsson, Jacob 3.4
Eyice, Mari 5.14
Fazlhashemi, Mohammad 2.12
Fiebranz. Rosemarie 3.14
Fleischer, Rasmus 2.10
Florin, Christina 6.6
Foran, Susan 6.13
Forssberg, Anna Maria 1.9; 3.5
Forsell, Håkan 1.14
Forss, Charlotta 2.3
Friberg, Anna 7.4
Friberg von Sydow, Rikard 3.13
Fur, Gunlög 2.12
Gadd, Carl-Johan 4.13
Garberding, Petra 3.3
Geisler, Ursula 3.3
Gejrot, Claes 2.9
Geldart, Benito 7.12
Glover, Nikolas 1.14; 5.15
Gogman, Lars 7.12
Gradskova, Yulia 2.2; 6.6
Grimstad Klepp, Ingun 2.13
Grönberg, Per-Olof 4.15
Gunner, Gunilla 3.16
Gustafsson, Magnus 6.12
Gustavsson, Martin 1.14
Gustafsson, Sofia 2.11
Haglund, Anders 2.16
Hallberg, Erik 2.5
Hallenberg, Mats 2.1; 6.15
Hammar, Anna-Sara 1.10; 2.5
Hammarström, Per 3.1
Hansen, Lars-Erik 1.15
Harvard, Jonas 7.4
Hassan Jansson, Karin 2.14; 3.14; 4.3; 5.3
Hasselgren, Björn 6.2
Hayen, Mats 7.12
Hedén, Anne 7.6
Hedrén, Johan 1.1
Hedtjärn Wester, Anna 2.13
Hellerstedt, Andreas 1.9
Hellman, Lisa 2.3; 3.6
Hellsing, My 2.15; 3.15
Hemminki, Tiina 2.11
Hillborn, Emma 3.4

Hinnemo, Elin 6.4
Hjelm, Jonny 3.4; 7.7
Holgersson, Ulrika 4.3; 6.12
Holm, Johan 6.15
Holmberg, Carl 4.16
Holmberg, Gustav 5.11
Hortlund, Cecilia 6.8
Houltz, Anders 7.12
Hoyer, Francisca 2.3
Hultén, Magnus 5.4
Hultman, Maja 4.8
Hultman, Martin 1.1
Hurd, Madeleine 2.8
Husz, Orsi 1.14; 2.10
Hägglund, Josefin 7.6
Höjeberg, Per 4.15
Ihalainen, Pasi 7.4
Israelsson, Jezzica 6.4
Jarhall, Jessica 3.10
Jarlbrink, Johan 1.7
Jernudd, Åsa 1.7
Johansson, Gustaf 5.11
Johansson, Jesper 1.3
Jonsson, Karin 7.6
Josephson, Peter 1.14
Jülich, Solveig 7.2
Juranovic Tonejc, Martina 4.1
Juvas Liljas, Marianne 7.3
Jönsson, Mats 1.7
Kaihovirta, Matias 6.11
Kaijser, Anna 1.1
Kaiserfeld, Thomas 1.13; 5.13
Kall, Ann-Sofie 1.1
Karlsson, Klas-Göran 1.4
Karlsson, Linus 7.1
Karlsson, Tobias 4.10; 5.10
Karlsson, Åsa 1.8; 7.1
Karlsson Sjögren, Åsa 2.7; 5.1
Karlström, Anna 4.1
Karsvall, Olof 2.9
Katajala, Kimmo 6.15
Kilander, Svenbjörn 2.6
Klockar Linder, My 5.12
Kortekangas, Otso 3.2; 5.15
Kotljarchuk, Andrej 2.8
Kvarnström, Lasse 5.2
Kvist Geverts, Karin 6.9
Lagerlöf Nilsson, Ulrika 1.12; 7.1
Lamberg, Marko 2.1
Landahl, Joakim 5.4
Lantto, Patrik 1.16
Lantz, Gunnar 5.9
Lappin, Anthony 2.3; 6.13
Larsson Heidenblad, David 1.1; 2.12; 4.4; 5.11
Larsson, Esbjörn 1.10 2.7; 6.8
Larsson, Germund 4.5
Legnér, Mattias 1.4; 4.1
Lennerhed, Lena 4.14
Lennersand, Marie 1.8
Liliequist, Jonas 3.4
Lindberg, Hanna 3.11
Lindegren, Jan 2.11
Linderoth, Andreas 2.5; 3.3
Lindholm, Susan 5.15
Lindström, Jonas 2.14, 3.14; 4.3
Lindström, Peter 1.8
Linnarsson, Magnus 4.6
Ljungberg, Johannes 5.14
Ljunggren, Jens 6.6
Lovén, Christian 2.9
Ludvigsson, David 3.10; 5.2
Lundberg, Björn 1.1; 4.5; 5.11;
Lundberg, Urban 7.5
Lundberg, Victor 2.18; 4.12; 5.6
Lundell, Patrik 1.7
Lundh Nilsson, Fay 4.17
Lundström, Sara 3.8

Lööw, Heléne 4.8; 5.6; 6.9
Magnuson, Mark 1.12
Makko, Aryo 3.6
Malmén, Stina 2.10
Malmer, Elin 1.10
Marklund, Carl 3.13
Martin, Benjamin 4.12
Merovuo, Jenni 6.15
Michaëlsson, Madeleine 4.5
Miettinen, Riikka 1.17
Milton, Lena 7.1
Mispelaere, Jan 2.14
Morawski, Jan 7.3
Morell, Mats 4.13
Müller, Leos 2.5
Natzén, Christopher 1.7
Naumann, Ann-Sophie 3.7
Naumann, Sari 3.6; 4.6
Neunsinger, Silke 2.2; 5.8
Nilsson, Malin 5.8
Nilsson Mohammadi, Robert 1.3; 2.2
Nilsson, Roddy 4.7; 5.3
Nilson, Tomas 2.5; 5.2
Niskanen, Kirsti 1.13; 4.3; 5.1;
Nordberg, Kari H. 4.4
Nordbäck, Carola 3.16
Nordström, Katarina 5.11
Norrhem, Svante 1.2; 2.15; 3.15; 6.1
Nyberg, Gustav 4.10
Nyberg, Klas 2.13
Nydahl, Erik 2.6
Nygren, Thomas 3.10
Nyström, Daniel 2.18; 5.1
Nyström, Lars 2.5
Ohrlander, Kajsa 4.15
Olofsson, Sven 6.5
Overud, Johanna 3.9; 4.10
Pedersson, Anders 1.13
Persson, Curt 5.5
Persson, Erik 1.7
Petersson, Olof 4.2
Pettersson, Cecilia 7.1
Pettersson, Ingemar 4.14
Pihl Skog, Emma 7.7
Plank, Brita 2.15; 3.15
Prytz, Cristina 2.15; 3.15
Reinholdsson, Peter 1.6; 7.3
Revuelta Eugercios, Barbara Ana 5.10
Rimm, Stefan 2.7
Ringarp, Johanna 1.14; 2.4; 6.7
Risberg, Sara 1.8
Rodell, Magnus 1.4; 4.1
Rolf, Hannes 1.18
Romefors, Örjan 1.8
Romlid, Christina 1.6
Rosengren, Anna 1.12; 3.13
Rosengren, Henrik 3.3
Rotbain, Avigail 6.2
Roth, Thomas 7.10
R:son Svenson, Harry 3.1
Runcis, Maija 4.7
Runefelt, Leif 6.14
Runesson, Anton 1.17
Ryberg, Ingrid 6.6
Rydén, Reine 5.13
Rönnqvist, Miriam 2.1
Röver, Corinna 2.16
Saarenmaa, Laura 3.3
Salonen, Kirsi 6.13
Samuelson, Jan 6.5
Sandén, Annika 1.17; 5.3; 6.10; 7.13
Sandmo, Erling 4.4
Sandström, Glenn 2.16
Sandström, Moa 1.16
Sarri Krantz, Anna 3.1
Scherp, Joakim 2.14; 4.6
Sennefelt, Karin 1.17; 5.14
Severinsson, Emma 2.17; 3.8; 5.12

Silvennoinen, Oula 1.11
Simonsson, Olov 3.2
Sjöberg, Maria 1.10; 5.1; 7.1
Sjöblom, Alf 7.5
Sjöblom, Ingvar 1.10
Sjögren, David 5.4
Sjöström, Oskar 1.9
Skoog, Martin 1.9
Spjut, Lina 6.11
Spross, Linn 5.8
Stadin, Kekke 5.7
Stanfors, Maria 5.10
Stigsdotter, Ingrid 1.7
Stjernström, Anna 2.6
Stolare, Martin 3.10
Sundelin, Anna 3.11
Sundevall, Fia 3.11; 5.8; 6.8
Sundin, Staffan 3.7
Sundqvist, Beatrice 5.6
Svanberg, Ingvar 7.13
Svanfeldt Winter, Lisa 1.13
Svanström, Yvonne 5.8
Svedin, Glenn 4.2
Svensson, Carl-Johan 3.7
Svonni, Charlotta 1.16; 3.2
Söderholm, Kristina 5.5; 6.16
Thisner, Fredrik 1.10
Thomasson, Fredrik 6.3; 7.10
Thomson, Erik 6.1
Thor Tureby, Malin 1.3; 7.8
Thunberg, Carl L. 3.17
Tillema, Linnea 6.6
Tistedt, Petter 1.18
Tjällén, Biörn 6.13
Tollin, Clas 2.9
Tydén, Mattias 6.10
Ulväng, Göran 2.15; 3.15
Ulväng, Marie 2.13; 3.11
Uppenberg, Carolina 3.14; 5.8
Vallström, Maria 4.7
Viklund, Roine 5.5
Vikström, Emma 4.14
Villads Jensen, Kurt 2.3; 6.13
Viitaniemi, Ella 6.15
Wagrell, Kristina 1.3
Waldemarson, Ylva 3.9
Wangefelt-Ström, Helena 1.4
Weiss, Holger 1.6; 6.3
Werther, Steffen 2.8
Westberg, Johannes 4.5; 5.4
Wickman, Annika 6.8
Widholm, Christian 2.18
Wikström, Frida 7.2
Wilson, Victor 6.3
Winton, Patrik 2.11; 4.6
Wisselgren, Per 1.13
Wottle, Martin 5.7
Wästfelt, Anders 4.13
Ågren, Henrik 1.4
Åhlman, Christoffer 5.14
Åström Elmersjö, Henrik 3.17
Össbo, Åsa 1.16
Östberg, Kjell 7.6
Östh Gustafsson, Hampus 5.11
Östling, Johan 4.4; 7.11
Östlund, Joachim 6.3
Östman, Ann-Catrin 4.13

Mittuniversitetet

Campus Sundsvall

- Information
- Huvudingång
- Registrering (M105)
- Besöksparkering
- Handikapparkering
- Cykelparkering

Schema för samtliga sessioner

Onsdag

13.00-15.00 Plenarföredrag: Sheila Fitzpatrick: *Was the Russian Revolution a Failure?* (aulan Västermalm skola)

15.45–17.00 Sessionsomgång 1:

1.1 (L106)
En grön revolution?

1.2 (L111)
Kultur, konfession och dogm...

1.3 (L212)
Förändringar och kontinuiteter över tid

1.4 (M102)
Revolution och kulturarv

1.5 (L105)
1917 års ryska revolutioner...

1.6 (M103)
Globalitet vs lokalitet

1.7 (M108)
Medieringar av det förflutna

1.8 (M204)
Diplomatins källor

1.9 (M207)
Den militära revolutionen 1500-1900

1.10 (M209)
Officerares utbildning, karriär och sociala...

1.11 (M210)
Revolutionära diskurser inom generisk fascism

1.12 (N102)
Äldres liv och hälsa, 1800-tal till nutid

1.13 (M312)
Humanvetenskaplig disciplinering

1.14 (M314)
Utbildning och marknad

1.15 (O102)
Tjänstemannarevolutionen

1.16 (R106)
Från revolutionsrykten och landsmöten till...

1.17 (R108)
Kroppen utan skal?

1.18 (L208)
Perspektiv på den svenska demokratin

15.00-15.45
FIKA

Torsdag

09.00–10.15 Sessionsomgång 2:

2.1 (L106)
Den raska reformationen

2.2 (L111)
Translokala sociala rörelser 1945–1989

2.3 (L212)
Globalhistoriska studier i praktiken

2.4 (M102)
(Ut)bildning i privat och/eller offentlig regi

2.5 (L105)
Maritim historia i Sverige

2.6 (M103)
Skogens entreprenörer

2.7 (M108)
Segregation och integration...

2.8 (M204)
Vetenskapen i politiken...

2.9 (M207)
Geometriska kartor, DMS och TORA

2.10 (M209)
Konsumtionshistoriska perspektiv...

2.11 (M210)
Finansiell utveckling i Sverige 1700–1850

2.12 (N102)
Har historikerna svaren...

2.13 (M312)
Mode som industri...

2.14 (M314)
Husbönder, pigor och drängar I

2.15 (O102)
Continuity and change in the early modern house

2.16 (R106)
Från revolutionsrykten och landsmöten till Sameting

2.17 (R108)
Kolonisation i Sápmi 1740-1980

2.18 (L208)
Modern politisk historia

10.15-10.45
FIKA

Torsdag

10.45–12.00 Sessionsomgång 3:

13.00-15.00 Plenarföredrag: Brad S. Gregory: *The Reformation as Revolution* (aulan Västermalm skola)

3.1 (L106)
Judar och historiebruk

3.2 (L111)
Etnicitet – ett revolutionerande begrepp?

3.3 (L212)
Nya forskningsperspektiv på relationen Sverige – DDR

3.4 (M102)
Religionskritik, politik och samhälle

3.5 (L105)
Firande och hågkomst

3.6 (M103)
Bönder, missionärer och andra diplomater

3.7 (M108)
Fyra nyanser av mediehistoria!

3.8 (M204)
Bortom den goda kvinnan i det goda hemmet

3.9 (M207)
Den sociala dynamiten

3.10 (M209)
Finns ett eller flera historieämnen...

3.11 (M210)
Handel med främlingar

3.12 (N102)
Hur Europa och Sverige fick sin befolkning

3.13 (M312)
Öppenhet och integritet i ett historiskt perspektiv

3.14 (M314)
Husbönder, pigor och drängar II

3.15 (O102)
Continuity and change in the early modern house

3.16 (R106)
Katarina svenska lutherska församling i St. Petersburg

3.17 (R108)
Didaktik och utbildningshistoria I

12.00-13.00
LUNCH

Torsdag

15.45–17.00 Sessionsomgång 4:

4.1 (L106)
The remaking of cultural heritage...

4.2 (L111)
Svenska värderingar - en kritisk diskussion

4.3 (L212)
Kön och arbete i förändring

4.4 (M102)
Kunskap i cirkulation

4.5 (L105)
Mellan trygghet och utsatthet

4.6 (M103)
Den svenska revolutionen 1718–1723

4.7 (M108)
Anstaltens subjekt i retorik och praktik

4.8 (M204)
Judar och revolution

4.9 (M207)
Västernorrland och moderniseringen

4.10 (M209)
Facklig kamp

4.11 (M210)
Adeln och centralmakten

4.12 (N102)
Det fascistiska och nazistiska hotet

4.13 (M312)
När tog den agrara revolutionen slut?

4.14 (M314)
Samhällskroppar: eugenik, psykiatri, sensorik

4.15 (O102)
Didaktik och utbildningshistoria II

4.16 (R106)
Revolution, inbördeskrig och tolkningar

15.00-15.45
FIKA

Fredag

09.00–10.15 Sessionsomgång 5:

5.1 (L106)
Historia och Genus - Revolution eller Reform

5.2 (L111)
Turism: historiska perspektiv

5.3 (L212)
Våld, genus och social marginalisering ...

5.4 (M102)
Folkskolestadgan 175 år

5.5 (L105)
Gruvdriftens inverkan på människor och samhällen i norr

5.6 (M103)
Fascistiska revoltörer och revolutionär...

5.7 (M108)
Borgarklassens diskreta charm

5.8 (M204)
Självförsörjningsnormer, arbetstvång och medborgarskap i Sverige...

5.9 (M207)
Svensk ekonomisk historia

5.10 (M209)
Sjukförsäkring – en social revolution?

5.11 (M210)
Tillbaka till framtiden

5.12 (N102)
Frivillig och ofrivillig barnlöshet...

5.13 (M312)
Historiemedvetande och historiebruk

5.14 (M314)
Tidigmoderna religiösa praktiker

5.15 (O102)
Svensk identitetsformering i en föränderlig omvärld

10.15-10.45
FIKA

Fredag

10.45–12.00 Sessionsomgång 6:

6.1 (L106)
Subsidiesystemet i Europa, 1630-1790

6.2 (L111)
Historiebruk och historiesyn

6.3 (L212)
Slaveri i globalhistoriskt perspektiv

6.4 (M102)
Folket, supplikerna och förhandlingen

6.5 (L105)
Ett kyrkorum i förändring?

6.6 (M103)
Känslornas revolution?

6.7 (M108)
Skolreformer och geografisk rättvisa 1950-2010

6.8 (M204)
Medborgarfostran och folkförsvar

6.9 (M207)
Kontinuitet eller förändring?

6.10 (M209)
Bedrägliga benämningar

6.11 (M210)
Sverige och Finland

6.12 (N102)
Rösträttsfrågan: diskursiva ramar och retoriska strategier 1880-1922

6.13 (M312)
Literatures of sacred and scholastic warfare in the Middle Ages

6.14 (M314)
Blicken på den andre

6.15 (O102)
Statsbildning underifrån

6.16 (R106)
Urbanisering och ekonomiskt samarbete

12.00-13.00
LUNCH

Fredag

13.00–14.15 Sessionsomgång 7:

7.1 (L106)
Historia i lexikon

7.2 (L111)
Bio/medicin och etik under efterkrigstiden

7.3 (L212)
En ny människa för en ny tid

7.4 (M102)
Finska, svenska och transnationella författnings-diskurser

7.5 (L105)
Välfärdsformering under det långa 1900-talet

7.6 (M103)
Vilken revolution? ...

7.7 (M108)
Idrott och klass i ett historiskt perspektiv

7.8 (M204)
Judiska församlingar, flyktingverksamhet och filantropi

7.9 (M207)
Migration och historiskt lärande

7.10 (M209)
Revolution, uppror och tolkningar

7.11 (M210)
Kunskapens höst? Historikerns roll i den digitala verkligheten

7.12 (N102)
Revolutionens källor

7.13 (M312)
Djur och människor i historiskt perspektiv

7.14 (M314)
Rörelse och vistelse i den moderna staden

14.15-14.45
FIKA

Sundsvalls
kommun

SCA
Care of Life

Mittuniversitetet
MID SWEDEN UNIVERSITY